STRIP SCHRIFT

Prijs f 7,95
Bfr. 159

CARL BARKS
PASCAL RABATÉ
NUKOMIX

331 – JAARGANG 33 NUMMER 4 – 'S WERELDS OUDSTE STRIPINFORMATIEBLAD – VERSCHIJNT 10x PER JAAR

AGENDA

t/m 7 januari 2001

Expositie 'Bob en Johan de Moor. Twee generaties Vlaamse tekenaars', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2191980.

t/m 1 april 2001

Expositie 'MAZ, Mazure', over Alfred Mazure, Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum, Museumpark 1, Overloon, info: (+31)(0)478-642150, of via e-mail: overloon@oorlogsmuseum.nl

t/m 27 mei 2001

Expositie 'Heer Bommel en de natuur', Natuurmuseum Groningen, Preadiniussingel 59, Groningen, info: (+31)(0)50-3676170.

25 en 26 november

BD Charleroi Images 2000, Expo-Hal 2, Charleroi, België, info: (+32)(0)71-862274.

8 december t/m 7 januari 2001

Expositie 'Tante Leny exposeert weer', TENT. Centrum Beeldende Kunst, Witte de Withstraat 50, Rotterdam, info: (+31)(0)10-4135498, of via e-mail: tent@cbk.rotterdam.nl

16 december t/m 16 september 2001

Expositie 'Alle haaien! Striphelden op zee', Maritiem Museum Rotterdam, Leuvehaven 1, Rotterdam, info: (+31)(0)10-4132680, of via de site www.mmph.nl

25 t/m 28 januari 2001

28e Festival International de la Bande Dessinée, Angoulême, Frankrijk, info: (+33)5-45978656, of via de site www.bdangouleme.com

8 februari t/m 31 maart 2001

Tentoonstelling Lorenzo Mattotti, Het Besloten Land, Leuven, België, info: (+32)(0)16-225840, of via de site www.hbl.be

18 februari 2001

3e Grote Stripbeurs van de Randstad, Darling Market, Rijswijk, info: (+31)(0)40-2521009, of via de site www.goto/strip2000

25 maart 2001

15e Leidse Stripdag, Centrale Bibliotheek, Leiden, info vanaf 1 december: (+31)(0)71-5121802, of via e-mail: info@leidsestripshop.demon.nl

22 april 2001

Stripbeurs Stripclub Tafelrond, Zaal 'Het Bad', Martelarenlaan, Kessel-Lo (Leuven), België.

15 en 16 december 2001

Stripgidsdagen, Turnhout, België.

DE MEEST ACTUELE AGENDA OP STRIPGEBIED KUNT U BINNENKORT WEER RAADPLEGEN VIA HET WORLD WIDE WEB VAN HET INTERNET OP ONZE NIEUWE STRIPSCHRIFTPAGINA'S

Bits & Pieces

Internet

Het leuke van surfen op het Internet vind ik, dat je soms op dingen stuit die je er niet verwacht. Wat ik zeker niet verwacht is een levendige discussie over strips. Een zieltogend medium dat niet past in het geweld van de razende elektronica. En dan is er opeens de chat. En wat voor een chat! Om je vingers bij af te likken. Allereerst is daar de mopperende Zwarte Handel. De samenzweerderige en over geld zeurende Pieter en de doemdenker Jean Marc. Verder nog Nardja, Jeroen en Bart. En zo af en toe de relativiteit ingebracht door Jan van Die.

Het is kort voor De Stripdagen van Den Bosch. Onderwerp van gechat zijn Het Stripschap, de dagen en de prijzen. Heel gewoon voor de tijd van het jaar. De stripmakers zijn weer terug uit zonnige vakantieoorden, de eerste mosselen hangen weer aan de boom, dus is het tijd voor het leuteren rond de dikke boom. Smul even mee.

'Zoals Het Stripschap met auteurs omgaat getuigt niet van veel respect.' Maaike wil dat Het Schap een potje heeft voor reiskosten, eten en hotel.

'Ooit iets gemerkt van oprechte waardering voor je werk door Het Stripschap' steekt Pieter de lont in het kruitvat. 'Ze zijn alleen geïnteresseerd in hun grote Kabouterfeest!'

Jean Marc reageert op beiden heel beheerst. 'De Schappers doen het knullig, maar niet kwaadwillend. Beetje onkunde. Maar wie offert zoveel vrije tijd op voor Stripdagen?'

Mijn gevoel zegt dat hierna Pieter in de lucht gaat komen. Dit is te vriendelijk. Te weloverwogen. Hier gaat de hakbijl in. Ik ben nog maar net stiekem on-line aan het meegluren of daar is-ie al. Twee en een halve pagina lang gillen de woorden geld, prijs, financieel, automatisch rijk worden, calvinistische zuinigheid en kosten over mijn beeldscherm. Kost en inwoning voor auteurs, reiskosten, consumptiebonnen en sponsors zitten in de tweede golf. Maar de mooiste wave is de volgende herinnering aan Breda.

'Ik heb zelf twee groene flappen mogen beuren. Dat ben ik niet vergeten. Maar dat verandert niets aan mijn kritiek. Het geld kwam bovendien niet van Het Schap, maar van de gemeente Breda.'

Ik lig gestrekt van de gillende lach over mijn platte beeldbuis. Nee, die Pieter zal een uitgeleend dubbeltje nog niet vergeten. Volgens mij heeft hij die groene flappen twintig keer gekopieerd en in de zwarte handel proberen uit te geven. Zo zuinig is die jongen op originelen! Terwijl Nardja zich afvraagt of een brief aan Het Schap met terechte klachten niet handiger is, komt Maaike angstig in de lucht.

'Zitten er geen Stripschapmedewerkers op deze list? Ik krijg zo'n paranoia-gevoel dat de kabouters over mijn schouder mee zitten te lezen terwijl wij anarchistische plannen smeden. Is het archief al gesloten inmiddels?' Je voelt haar meeltje vibreren. Het zweet druipt van het scherm.

Ik overweeg onmiddellijk het forwarden aan allerlei stripkabouters. De zaak een beetje opjuinen. Er is al zolang geen lekkere rel meer in het stripdorp Nederland. Toch nog even geduld. Wie weet wat er komt.

Terwijl Bart, Nardja en Jeroen even linksaf slaan in gemijmer en klachten over Vlaanderen, bereidt Pieter de volgende eruptie voor.

'Bij mijn weten heeft Het Schap de laatste vijf jaar nauwelijks initiatieven ontwikkeld. En De Stripdagen zijn alleen voor contactgestoorde holbewoners.' Zo dat is er weer uit. Maar Pieter zou Pieter niet zijn als het geld niet even langs kwam. Dus wordt Stripschrift ook maar even gestoft en gezogen in historisch perspectief.

'Ik spreek uit ervaring als redacteur. Een noodzakelijke vernieuwing van de formule van het blad werd in die periode met harde hand de nek omgedraaid, waarna Het Schap het blad tijdelijk ophief om zich van de redactie te kunnen ontdoen. De nieuwe formule werd uiteindelijk verwezenlijkt in De Toestand.'

Nu lach ik niet meer. Ik wordt een beetje misselijk van die man. Want de chat krijgt nu iets heksenjachtachtigs. Iets onwaarachtigs. Ik bel de stripwereld-hulplijn en hoor het volgende.

'Pieter die zijn eigen Toestand een veer in de kont steekt? Ja, dat kennen we. Die Pieter die niet in staat bleek zelf de formule bij uitgeverij Vonk tot stand te brengen. Die na vijf of zes nummers uit de redactie stapte omdat hij betaald wilde worden. Waar anderen al twintig jaar voor hun plezier als redacteur werkten. Het Schap dat Schrift van de dood redde door veel geld en risico erin te steken omdat Vonk failliet was gegaan. Dat heet de nek omdraaien? En die man spreekt over eigen ervaring? Wat een leeglopende galblaas!' De spreekbuis hing op. Maar het kwaad is al geschied. Nardja is al over de rooie.

'Als alle tekenaars dezelfde gevoelens hebben, boycot dan alsjeblieft De Stripdagen' galmt het.

'Ik heb geen zin meer in het Kresse-Toonder-Barksgeneuzel van de Stripschappers' bolt Bart.

Opeens stelt René voor om allemaal een button te dragen om als chatters onderling herkenbaar te zijn op De Stripdagen. Nee maar, denk ik, ze gaan dus toch naar Den Bosch met zijn allen. Ondanks alle klachten. Dat is toch bijzonder. Pieter reageert onmiddellijk op zoveel openheid.

'Moet het nou zo opzichtig? Ik voel meer voor een geheime vrijmetselaarshanddruk of een NSB-speldje aan de binnenkant van het revers' is het weinig verhullende antwoord. Hier spreekt de prettige Hollandse jongen die nog eens echt voor zijn mening durft uitkomen. Ja toch?

Ik stop met mijn voyeurisme in deze chat. Dit leidt tot niks. De doorlopende kritiek neem ik op, op mijn harde schijf. Zestig pagina's lectuur rollen uit mijn printer in de loop van de tijd. Het Stripschap zou er een hoop uit kunnen leren. Bij voorbeeld dat je tekenaars best een uitnodigingsbrief mag sturen als je wilt dat ze komen. Of ze een klein beetje in de watten leggen.

En als Pieter voorstelt 'de Stripschappenning te vervangen door de Quickfit Uitlaatservicepenning met vijf mille plus gratis uitlaat' denk ik opeens: wie is dat nare mannetje toch?

Ben Bits

STRIP SCHRIFT

Jaargang 33 november 2000 nummer 4 (331)

Verschijnt 10 maal per jaar
Stripschrift wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie in opdracht van Het Stripschap
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs

Redactie
Pieter van Cleef, Jeroen Mirck, Arco van Os, Rik Sanders

Medewerkenden
Anita van der Aa, Tijs Bagchus, Marnix Bakker, Jos Beekman, Olav Beemer, Bas Berwers, Ben Bits, Ruud Booms, Hans Bottelier, Bram Dilrosun, Erik Falk, Frans Hasselaar, Albo Helm, Mau Heymans, Jessica Hummel, Nadja Kerkmeer, Just de Leeuwe , Johan Ligger, Willard Mans, Gert Meesters, Vincent Mirck, Michel Nadorp,Rob van der Nol, Thom Roep, Ed van Schuylenburg, Erik Svane, Jean-Marc van Tol, Rudy Vrooman, Harry Wibier

Koeriersdiensten
Willem Hulleman

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
Telefoon: 010 - 220 10 63, telefax: 010 - 421 06 08
E-mail: redactie@stripschrift.nl
Website: www.stripschrift.nl

Uitgever
Uitgeverij Stripstift
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam

Abonnementen
Abonnementen-administratie Stripschrift
t.a.v. Willem Naber
Postbus 11335
1001 GH Amsterdam
Telefoon: 026 - 339 20 85, telefax: 026 - 339 20 86
E-mail: administratie@stripschrift.nl
Abonnementsprijs ƒ71,95 / Bfr.1480
Leden van Het Stripschap ƒ2,50 / Bfr.50 korting
Nederland: Giro 209948 of Bank 82.67.01.523
ten name van Stripschrift, Amsterdam
België: Bank 721-520.62.74-81
ten gunste van Het Stripschap, Turnhout
Opzeggingen alléén schriftelijk en uiterlijk twee maanden voor het aflopen van een abonnementsjaar
Foreign subscriptions on request

Reprorecht
Het overnemen, evenals het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met:
Pieter van Cleef
Springendallaan 23
1333 WN Almere
Telefoon: 06 - 25 16 87 20
E-mail: adverteren@stripschrift.nl

Druk
Drukpartners, Amsterdam

Distributie
Het Raadsel, Amsterdam-Antwerpen

Omslag
©Disney

ISSN 0165-845X

Redactioneel

Las u op zevenjarige leeftijd met een zaklamp onder de lakens de nieuwe Tardi? En wilde u bij uw achtste verjaardag uw abonnement op Donald Duck opzeggen voor het weekblad Kuifje? Dan moeten we u als avantgardistische, postmoderne en surrealistisch-poëtische stripliefhebber teleurstellen... Deze editie van Stripschrift gaat grotendeels over vierkante eieren, stopverf, brandweermannen, ijstaxi's, windhozen en konijnenpootjes... Regelmatig ligt Stripschrift onder vuur. We zouden te ouderwets zijn, teveel aandacht geven aan oude tekenaars in ruste en een tijdschrift maken met de uitstraling van een degelijke stofdoek.

Allemaal waar. We zouden superhip, cool en 'totally awesome' zijn als we onze teksten, foto's en vormgeving in flyerformaat aanboden waar bekende clubs en dancings jaloers op zouden zijn. Maar aan glamour doen we liever niet. Wie informatief over strips wil schrijven, ontkomt er niet aan om ook aandacht te besteden aan de ruim honderd jaar beeldverhaal die achter ons liggen. En met honderd jaar stripgeschiedenis zien we het ook gebeuren dat er striptekenaars van bijna honderd jaar zijn die hun laatste adem uitblazen. Carl Barks hoort in dat rijtje thuis en kan bijgezet worden in het Museum der Stripgrootheden.

De redactie zag nu echter haar voor februari 2001 geplande 'Carl Barks 100 jaar Special' in rook opgaan. En dus hebben we met kunst- en vliegwerk (alweer) een 'postuum-nummertje' in elkaar gefietst (we worden er zo langzamerhand erg goed in!). Daarom laten we de beste man toch nog even aan het woord en laten ook de belangrijkste Nederlandse Duck-medewerkers hun persoonlijke relatie met Barks en zijn werk de revue passeren.

Als al die oude tekenaars nu de kerst even halen, gaan we ons best doen om van Stripschrift 332 een fijn modern nummer te maken...

Inhoud

2 **AGENDA**
2 **BITS & PIECES** Ben Bits
4 **CARL BARKS** Erik Svane
10 **HET FAVORIETE BARKS-VERHAAL VAN...** Diverse auteurs
13 **LAND IN ZICHT** Erik Falk
14 **NUKOMIX IN FRANKFURT** Jessica Hummel en Jean-Marc van Tol
16 **ARIN** Marnix Bakker
18 **RABATÉ'S IBICUS** Willard Mans
20 **BOEKEN**
26 **ACTUALITEITEN**
32 **AANSTORMEND GEWELD** Gert Meesters
34 **STARS & STRIPS** Olav Beemer
36 **PORKY PIG** Carl Barks

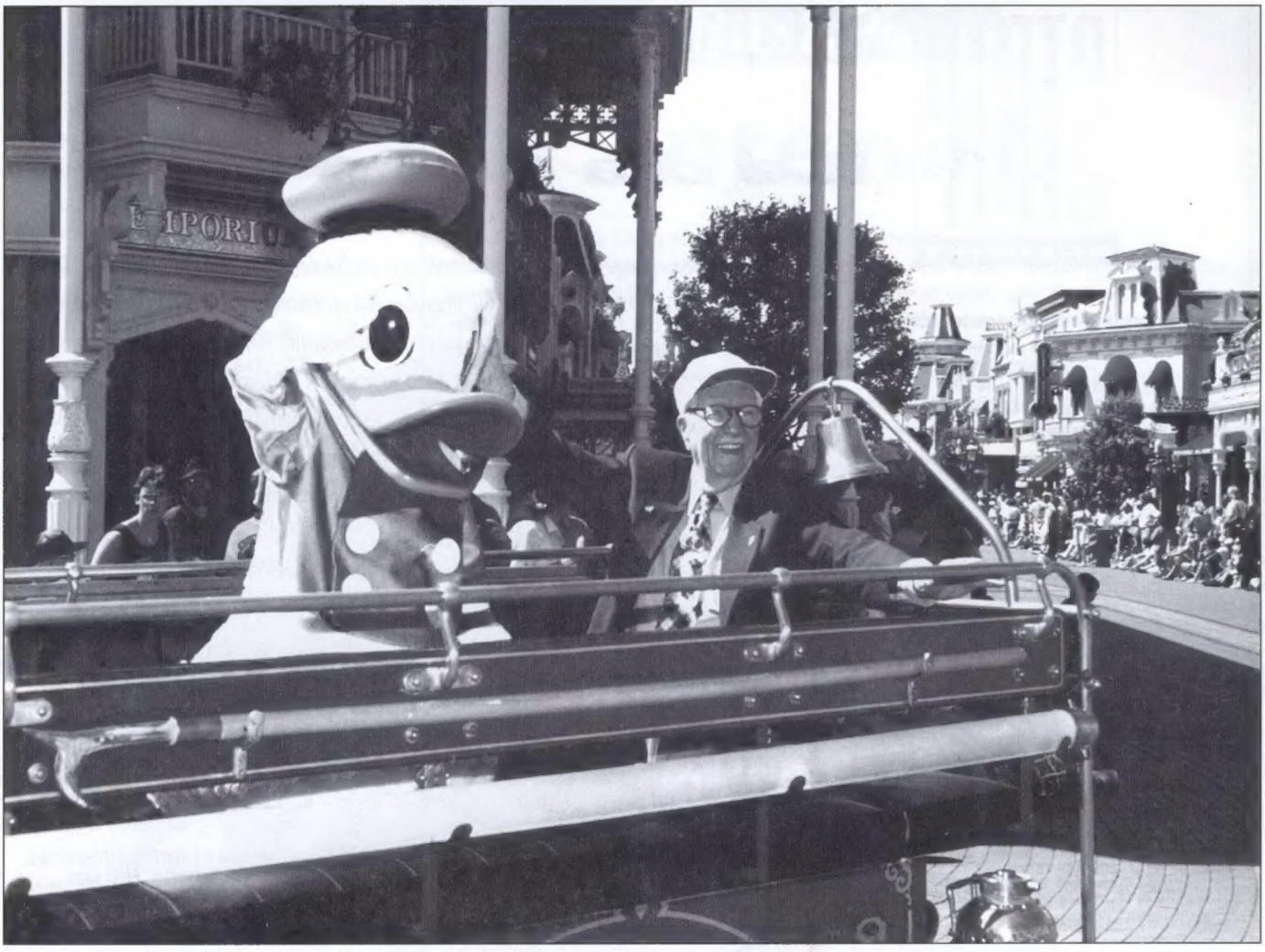

© DISNEY

Carl Barks **liet onnoemelijk veel mensen wegdromen met zijn avontuurlijke verhalen vol Disney-eenden, terwijl hijzelf nooit de westkust van de VS verliet. Pas op 93-jarige leeftijd besloot Carl Barks de 60e verjaardag van zijn held te vieren door voor het eerst van zijn leven een reis te maken buiten Noord-Amerika: hij bracht bezoeken aan Oslo, Kopenhagen, Helsinki, Stockholm, Warschau, Milaan, Amsterdam, Londen en Parijs. Daar - in Disneyland Parijs - spraken wij met hem.**

Pas vele jaren na zijn pensioen, in 1966, kreeg Barks wereldwijd de erkenning die hij verdiende. Hij werd uitgeroepen tot één van de 100 beste striptekenaars van de 20e eeuw (door *The Comics Journal*) en het NOS-journaal noemde hem zelfs de 'geestelijk vader van Donald Duck'. Een slordig foutje, maar niet helemaal onjuist. Er zijn maar weinig Disney-auteurs als Barks die zijn figuren zoveel ziel en karakter gaven...

Waarom zijn de eenden die u tekende zo geliefd?

***Carl Barks*:** Omdat kinderen in Europa verhalen leren lezen. En als ze mijn verhalen lezen, denk ik dat ze dat beschouwen als leuk amusement.

Maar toch worden andere Disney-tekenaars niet gepubliceerd in computer-ingekleurde luxe-uitgaven...

Ik denk dat ik gewoon ver-

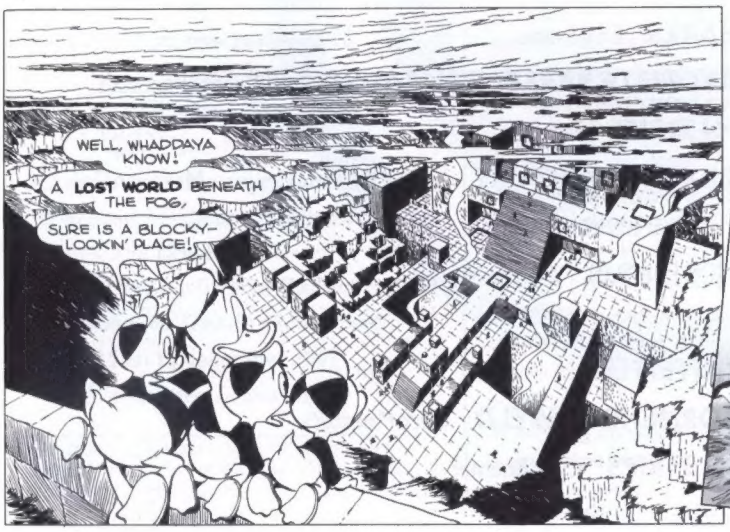

***Links*, Donald en zijn drie neefjes bereiken een bizarre stad, waar alles vierkant is en ronde vormen gelijk staan aan heiligschennis. Dit verhaal - *Lost in the Andes* (1949) omschreef Barks ooit als zijn favoriet.**

Carl Barks

halen schreef die kinderen goed konden begrijpen. Ik schreef verhalen over dingen die in het echte leven ook gebeurden en maakte ze zo grappig mogelijk; kinderen houden daar van.

Wat vond u leuker om te doen, de tien-paginaverhalen of de langere avonturen?
Oh, dat kon wel eens verschillen... Soms had ik helemaal geen zin om een lang verhaal te maken – daar deed ik zo een maand over. Dan maakte ik gewoon twee of drie tien-paginaverhalen. Het was gewoon afwachten of ik genoeg ideeën had.

door
ERIK SVANE

Heeft u ook favoriete verhalen?
Oh, ik heb zeker een aantal favorieten, maar vooral het verhaal van de vierkante eieren (*Lost in the Andes* uit 1949). In Europa hoor ik mensen dat verhaal vaker noemen... in Noorwegen gaven ze me zelfs een prijs voor het feit dat ik zo'n perfect verhaal had geschreven.

Wat vond u eigenlijk van de *DuckTales*-tekenfilms die gebaseerd werden op uw verhalen?
Ik vond de tekenfilms uitstekend, alleen mijn verhalen leverden te weinig materiaal om een half uur mee te vullen. Daarom moesten ze er allerlei dingen aan toevoegen zoals extra personages en situaties die niet in mijn oorspronkelijke verhalen zaten. Maar verder was het prima entertainment.

Heeft u nog een favoriet personage?
Ik zou dan moeten zeggen dat Donald mijn favoriete personage is, omdat hij zoveel lijkt op al mijn vrienden, mijn buren en ikzelf, hij is gewoon Jan met de Pet. Als ik in een situatie zat, dat ik heel snel een verhaal moest schrijven, koos ik voor Oom Dagobert; met hem kon ik veel makkelijker een verhaal verzinnen dan voor Donald.

***Boven en hiernaast*, Barks ontving op latere leeftijd volledige erkenning van Disney als schepper van de familie Duck, waaronder zijn bekendste creatie Dagobert Duck. Barks was ook verantwoordelijk voor vele bijfiguren als de Zware Jongens, Dagoberts aartsrivaal Govert Goudglans en tovenares Zwarte Magica.**

Waarom?
Omdat je met Oom Dagobert altijd wist dat hij òf op zoek gaat naar geld òf de strijd aanging met de Zware Jongens om zijn geld te redden; hij heeft altijd een kant-en-klaar plot, zonder er naar te hoeven zoeken.

Royalty's

De laatste jaren zijn er flink veel verhalen herdrukt – vaak in luxe uitgaven. Bent u daar nog bij betrokken geweest?

Nee, dat is allemaal zaak van de uitgevers en de redacteuren van de tijdschriften. Ze herdrukken mijn verhalen in zeer uiteenlopende vormen en ik ben zeer gevleid als ze mijn verhalen herdrukken op mooi, glad papier en... dat ze er echt iets moois van maken.

Wat vindt u van de met de computer ingekleurde verhalen?
Oh, dat lijkt wel tovenarij en ik kan moeilijk doorgronden hoe dat gaat. Die oude kleurenblaadjes op krantenpapier zien er tegenwoordig heel goedkoop en ouderwets uit.

***Rechts,* In *Luck of the North* (1949) zorgt Donald ervoor dat zijn neef Guus op de Noordpool belandt en hem niet voor de vliezen loopt. Barks-bewonderaars halen deze twee pagina's vaak aan om Barks' verhalende kwaliteiten te benadrukken: in slechts twee pagina's draaien Donalds gevoelens van vreugde en triomf al gauw uit op schuldbesef, wrok en knagend verantwoordelijkheidsgevoel.**

LET'S SEE — 70° NORTH! HMMM — MM — 167° WEST!
OH, BROTHHER! IT'S CLEAR OUT IN THE ARCTIC OCEAN!
'WAY OUT WHERE THERE'S NOTHING BUT ICEBERGS AND POLAR BEARS! GLADSTONE WILL NEED ALL OF HIS LUCK TO GET OUT OF THAT JAM!
SEE IF HE CAN FIND ANY WALLETS ON AN ICEBERG! YIPPEE!
THAT NIGHT
TOMORROW I CAN GO DOWN-TOWN WITHOUT HAVING TO DODGE THAT BRAGGING PEST! HE WON'T BE BACK FOR WEEKS AND WEEKS!
ICEBERGS AND POLAR BEARS! IT WAS A DIRTY TRICK TO PLAY ON HIM, BUT HE HAD IT COMING!
GUYS CAN GET STRANDED ON THOSE ICE FLOES AND DRIFT FOR MONTHS! HAVE TO LIVE ON FISH! HA! HA!
WONDER IF HE THOUGHT TO TAKE A KNIFE AND FORK — OR AM I BEING FUNNY?

Ontvangt u nog enige financiële compensatie of royalty's van deze herdrukken?
Nee, nee, nooit ontvangen ook.

Bent u daar niet teleurgesteld over?
O, nee. Nee. Disney gaf me het recht om schilderijen van hun figuurtjes te maken en daarmee heb ik toch aardig wat verdiend; ik mag ze verkopen en er zelfs mijn naam onder zetten! Ik ben de enige persoon buiten **Walt Disney** om, die toestemming kreeg om zijn naam onder een Disneytekening te zetten. Ik kan ze vervolgens verkopen voor 'wat-de-gek-ervoor-geeft' en het geld mag ik houden. Het enige geld dat Disney krijgt

KORTE BIOGRAFIE

Carl Barks, de bedenker van Dagobert Duck, heeft meer betekend voor de populariteit van de Duckstrips dan elke andere Disney-tekenaar. Hij verrijkte het Disney-universum met een uitgebreid aantal aanvullende figuren, waaronder Dagobert zelf, Guus Geluk, Willie Wortel en Lampje, de Zware Jongens en de Woudlopers. In tegenstelling tot de vele (anonieme) tekenaars die werkten voor Disney, maakte Barks in de 24 jaar dat hij de Ducks tekende, nooit vergankelijke verhaaltjes met een kinderlijke ondertoon. Barks produceerde zowel qua scenario, qua tekeningen als qua dialogen voortdurend topkwaliteit en gaf de Disneyfiguurtjes een menselijk gezicht. 'Ik heb altijd geprobeerd een verhaal te schrijven dat ik zelf graag had willen kopen', zei hij ooit. Of het nu korte tien-pagina-verhalen of langere avonturenverhalen waren, Barks slaagde erin een heel scala aan menselijke emoties over te brengen op de lezer: van jaloezie, cynisme, paniek en wanhoop tot vreugde, spot, triomf en zelfvoldaanheid. Maar ook in de avonturenverhalen wist hij te overtuigen met zijn impressies van exotische locaties uit alle hoeken van de wereld: droge woestijnen, dichte oerwouden, vochtige jungles, ijskoud besneeuwde landschappen of het eenzame beton van de grote stad, Duckstad.
Barks' talenten bleven niet onopgemerkt: het Amerikaanse Newsweek prees in een hommage zijn artistieke kwaliteiten en Time *concludeerde dat 'Dagobert en zijn geestelijk vader Carl Barks onderdeel uitmaken van de* mainstream *van Amerikaanse folklore'. Afgezien daarvan was hij bij zijn lezers vooral bekend als* 'the good Duck-artist'. *Dat*

I DON'T SEEM TO BE SLEEPY! MAYBE A SNACK OF CHEESE AND COLD CUTS WILL FIX ME UP!
NO ICEBOXES FULL OF SNACKS WHERE GLADSTONE'S GOING! ALL ICE AND NO BOXES! HAW!
HE'LL NEVER GUESS THAT I SENT HIM THERE! AND I WON'T TELL HIM WHEN HE GETS BACK!
IF HE GETS BACK!
ICEBERGS AND POLAR BEARS! I WONDER IF POLAR BEARS EAT PEOPLE?
OH, ME! OH, MY!

'Ik ben de enige persoon die toestemming kreeg om zijn naam onder een Disneytekening te zetten...'

Onder, In de jaren dertig werkte Barks als 'storyman' mee aan tientallen Disneytekenfilms. Deze storyboard-schets en definitieve tekenfilmcel zijn afkomstig uit *Timber* (1941) waarin Donald het aan de stok krijgt met houthakker Boris Boef.

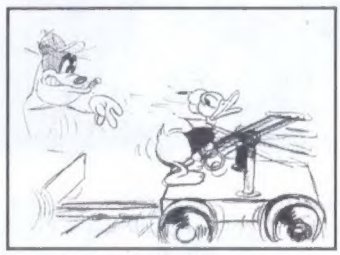

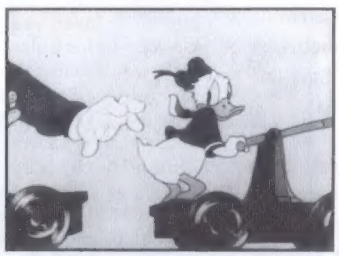

is als ze er zeefdrukken of litho's van laten maken. Die worden verkocht door de uitgevers die Disney daarvoor royalty's betalen – dat is het enige geld dat zij er aan overhouden.

Ik heb begrepen dat u in 1976 geen toestemming meer kreeg om te schilderen, maar u heeft hier tòch een paar nieuwe staan?

Zeker, ze willen nu zelfs dat ik meer schilder. Het liefst zetten ze me ergens neer om deze dingen achter elkaar door te maken. Dat is het leuke eraan; ineens ontdekten ze dat ik populair was! *(lacht)* Voor Donalds zestigste verjaardag (in 1994. Red.) heb ik *Surprise Party at Memory Pond* geschilderd.

Rich Finds at Inventory Time **is uw grootste en meest gedetailleerde schilderij dat u ooit maakte.**

Ik heb er vijf maanden over gedaan om dat geldpakhuis te schilderen.

Vijf maanden?

Alleen al drie maanden om dit te schilderen (wijst op het geldpakhuis met alle munten). Dit was een groot schilderij. Het was eh... 's kijken, zo'n 70 bij 100 centimeter. Een flinke knaap. (Het schilderij werd later verkocht voor $200.000. ES)

U ging in 1966 met pensioen en daarna heeft u nog enkele losse scenario's geschreven. Heeft u nog meer plannen in die richting?

Nee. *(lacht)* Ik ga niet nog meer verhalen schrijven. Ik heb in 1994 nog een lang verhaal van Oom Dagobert geschreven. Zoals ik al zei, als je een eenvoudig verhaal wilt schrijven, neem je gewoon Oom Dagobert als hoofdpersoon. Ik heb hem daarin naar een schat laten zoeken en ondertussen ontdekt hij het Paard van Troje.

Hoeveel fanmail krijgt u per dag?

O, niet zo veel. Al vele jaren geleden ben ik ermee gestopt om alles te beantwoorden en geleidelijk aan hield de stroom brieven op. De meeste briefschrijvers wilden slechts een handtekening. En als ze dan geen handtekening kregen, werden ze boos en schreven ze niet meer. Ik krijg nog wel post – misschien zo'n tien brieven per maand – en elke brief verdient een antwoord waar ik soms wel een dag mee bezig ben. Die brieven zijn vaak een klein interview. Ze willen

WELL, THEY WON'T SURVIVE OUR NEWER BOOBY TRAPS – SUCH AS THE TUNNEL OF SPEARS!
OR THE SICKLE OF THE SHORT HAIR CUT!
OR THE BRIDGE OF THE ROARING SKULL CRACKER!
GET BACK, WOMEN AND CHILDREN! HERE THEY COME!

Links, In het verhaal *The Prize of Pizarro* worden Dago-bert en zijn familie geconfronteerd met enkele boobytraps, die George Lucas en Steven Spielberg inspireerden voor enkele scènes in de *Indiana Jones*-films. De lange gang met pijlpunten en de naar beneden rollende kogel werden gebruikt in *Raiders of the Lost Ark*, de overstroming in de mijn (niet afgebeeld) in *Indiana Jones and the Temple of Doom* en de doorgang met draaiende messen in *Indiana Jones and the Last Crusade*.

was nog in de tijd dat cartoonisten bij Disney anoniem hun werk moesten afleveren. Toen Barks' uitgever hem niet langer de tien-paginaverhalen wilde laten maken (de befaamde Walt Disney Comics & Stories), *zodat hij zich kon concentreren op de lange, exotische avonturen in* Donald Duck *en* Uncle Scrooge, *werden ze overladen met smeekbedes en woedende brieven. De 'good-artist' moest terugkomen!*

Onder zijn vele fans worden ook **Steven Spielberg** *en* **George Lucas** *gerekend, die zich bij het maken van hun films lieten inspireren door Dagoberts stripavonturen. Met name het Zuid-Amerikaanse avontuur* The Prize of Pizarro *(US 26 - 1959) inspireerde de makers van de* Indiana Jones*-films. Met name de* boobytraps *werden gebruikt in de openingsscènes van* Raiders of the Lost Ark *en later in* Indiana Jones and the Last Crusade. *De overstroming van de mijnen werd gebruikt in* Indiana Jones and the Temple of Doom. *In een hommage aan Carl Barks, gepubliceerd in* Uncle Scrooge: His Life and Times *schrijft George Lucas dat hij als kind*

DON'T MAKE ANY NOISE, SISTER, OR YOU WON'T EVER YELL AGIN!
AT THAT SAME MOMENT!
THERE'S ONLY ONE WHOOGIT IN THE BOOK! HE LIVES AT 72 VERBENA BOULEVARD!
BUT ONLY RICH FOLKS LIVE ON VERBENA BOULEVARD, MICKEY!
I KNOW! BUT WE'LL TRY THIS WHOOSIT, ANYWAY!
HERE'S THE PLACE! SURE A SWELL ONE, ISN'T IT?
YUP! BUT TH' GUY THAT LIVES IN THERE COULDN'T BE NO CROOK! HE MUST BE A MILYONAIRE!
72

***Links*, De anders zo suffe, kleurloze muis kwam wat tot leven door Barks' interpretatie. Het bleef helaas bij één enkel *Mickey*-verhaal, omdat Barks zelf aangaf weinig met Mickey's wereld te kunnen doen.**

Wat is uw vroegste herinnering?
O, het eerste wat me dan te binnen schiet is de tijd dat ik naar school ging in het zuidelijke Oregon.

Is dat een leuke herinnering?
Zeker. Ik woonde zo'n twee kilometer van school, een kleine school met slechts één lokaal, midden in de bossen. Mijn broer, die iets ouder was als ik, liep altijd samen met mij naar school. Je hoorde de leeuweriken zingen, de vogels waren gelukkig en alles leek mooi en vredig...

Heeft u nog spijt gehad dat u nooit één beroep echt hebt volgehouden?

zóveel dingen weten en zóveel dingen vertellen dat ik... het neemt gewoon veel tijd om ze te beantwoorden. Ik heb daarom een soort standaardbrief opgesteld waarin ik hen vertel dat ik door tijdgebrek hen niet kan antwoorden maar ze toch hartelijk dank voor hun interesse in de Ducks.

Even terug naar uw begintijd. Bent u nog steeds geabonneerd op *National Geographic*?
O, ja. Als ik nu de rekening ontvang, staat er 'gewaardeerd abonnee sinds 1935'.

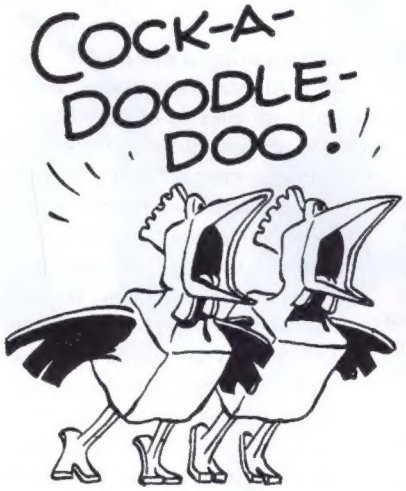

***Rechts*, Als freelancer had Barks zijn handen volledig vrij om ook andere klussen aan te nemen. Dat leidde in de jaren veertig tot ander strips buiten de Disneystal. Barks tekende onder andere *Bugs Bunny en Porky Pig*, *Droopy*, *Andy Panda* (Walter Lantz) en tientallen pagina's korte verhalen van *Barney Bear* voor MGM. Barney, die in nog geen dertig MGM-cartoons speelde, vervult in deze strips voornamelijk de rol van 'underdog' en vertoont daarmee grote gelijkenis met de figuur Donald. Het ezeltje Benny Burro, dat altijd gelijk heeft en Barney voor nog grotere rampen probeert te behoeden, lijkt welhaast een variant op de Woudlopers. De verhalen zijn minstens zo leuk als de *Donald*-verhalen, maar zijn zeer lastig te vinden. In 1979 verscheen bij Editions Enfin een bundeling van 33 verhalen. De Nederlandse uitgever Semic plaatste in de jaren negentig enkele ingekleurde verhalen in de uitgave *Tom & Jerry*.**

M-G-M CARTOONS PRESENT
Barney Bear and Benny Burro
I CAUGHT A MAGPIE AND MADE A PET OUT OF HIM!
LISTEN! HE'S EVEN LEARNED TO TALK! SAY SOMETHING, PHILBERT! SAY, "HELLO, BENNY"!
YA GOTTA HAND IT TO THESE CANADIANS! THEY SURE KNOW HOW TO DRESS UP TH' LANDSCAPE!
Y-Y-YEAH —
AN' IT'S S-S-SO QUIET AN' P-P-PEACEFUL!
YEOW! WHAT'S TH-THAT!
S-S-SOUNDED LIKE SH-SHOTS!
BANG BANG
NO! NO, BUGS! TH' SH-SHOTS C-C-CAME FROM OVER HERE!
THAT'S WHAT I THOUGHT!

na de ontdekking van het figuurtje Dagobert meteen alle exemplaren in de kiosk kocht. Lucas: 'Het allerleukste in de strips van Barks ligt in de verbeeldingskracht van zijn verhalen. Die zijn bovendien heel erg filmisch en van onschatbare waarde voor ons literaire erfgoed.' Het is waar dat zelfs de titels van Barks' verhalen al even exotisch en avontuurlijk van zichzelf zijn: The Mummy's Ring, Terror of the River, Mystery in the Swamp, Ghost of the Grotto, Lost in the Andes, Sheriff of Bullet Valley, Trail of the Unicorn, The Golden Helmet, The Seven Cities of Cibola... *De verhalen worden tot op de dag van vandaag wereldwijd herdrukt in Disneytijdschriften en -albums - ver na Barks' pensioen in 1966. Al gauw werden zijn strips eveneens herdrukt in indrukwekkende, met de computer ingekleurde koffietafelboeken met handgenaaide lederen omslagen...*

Carl Barks verliet zijn school op vijftienjarige leeftijd en spendeerde de daaropvolgende 15 à 20 jaar aan 'grimmige en veeleisende baantjes' (om ***Michael Barrier*** *te citeren in* Carl Barks and the Art of the Comic Book*). Tijdens de Depressie werd hij illustrator voor een humoristisch tijdschrift, waar hij uitgroeide tot de meest productieve medewerker. In 1935 sloot hij zich aan bij de Disneystudio's, waar hij story man werd voor de tekenfilms. Hij werkte met onder andere* ***Harry Reeves***, ***Chuck Couch***, ***Jack Hannah***, ***Homer Brightman*** *en* ***Nick George****. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog was hij in verband met gezondheidsklachten gedwongen om de studio's in Burbank te verlaten. In de droge lucht van de Californische woestijn maakte hij de*

Ik was ontzettend blij dat ik de boerderij kon verlaten en al het zware werk dat daarbij kwam kijken.

Disney

Waarom nam u ontslag als *staff animator* **bij de Disneystudio's om freelance te gaan werken?**
Ik was niet *staff animator*, maar *staff storyman*. Het was eigenlijk door de oorlog, de Tweede Wereldoorlog barstte los. En ze maakten geen grappige korte tekenfilms meer met Donald Duck – er werden alleen nog maar propagandafilmpjes en instructiefilms voor het leger en zo gemaakt. Ook had ik altijd last van allergieën. In de Disneystudio's blies de airconditioning altijd in mijn nek waardoor ik last kreeg van mijn luchtwegen en nauwelijks adem kon halen. Ik wist dat als ik naar buiten kon - naar het hete woestijnklimaat ten oosten van Los Angeles - dat het dan stukken beter met me zou gaan. Ik heb de studio's echt om gezondheidsredenen verlaten in de hoop strips te kunnen tekenen – misschien een soort *Superman*-strip van mezelf. Toen ik eenmaal die stap had gezet, kwam ik erachter dat uitgever Western Publishing graag wilde dat ik korte Disneyverhalen ging maken voor hun bladen.

Heeft u niet het gevoel gehad dat u meer erkenning en steun van Disney zou hebben gekregen als u gewoon in dienst was gebleven als schrijver?
Nee, ik zou in de studio gewoon anoniem zijn gebleven. Met mijn gehoorprobleem zou ik nooit ver gekomen zijn als animator of zelfs als schrijver.

Heeft u nog herinneringen aan Walt Disney?
O ja, ik herinner me hem als een geniale man. We respecteerden hem allemaal en vreesden hem tegelijkertijd ook. Hij was zo... stond zo ver boven ons... in mentaal opzicht. De enige keren dat ik Walt zag, was bij de scenariovergaderingen. Hij kwam dan binnen, keek naar het materiaal dat op onze storyboards hing en gaf dan kritiek, gaf antwoorden, grappen, dingen... een enorme hulp. Ik zal één ding zeggen: hij was erg blij met onze inbreng en liet ons onze gang gaan. Als wij een grap goed vonden en hij niet, dan kregen we de vrijheid om dat toe lichten. We kregen ook vaak het laatste woord bij deze discussies.

***Rechts en onder*, Sinds vorige maand pas in Nederland te verkrijgen, maar Barks had *National Geographic* altijd al op zijn tekentafel liggen als inspiratie voor de langere verhalen. Hij gebruikte enkele foto's als documentatie voor zijn eerste *Donald Duck*-verhaal, gemaakt met Jack Hannah.**

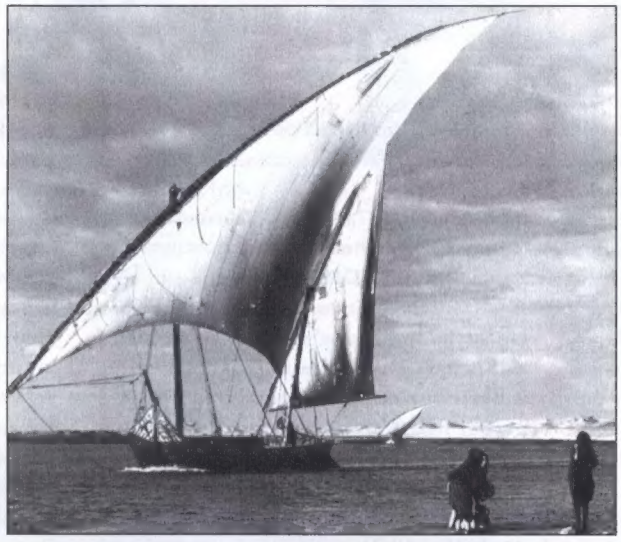

Zit het u ook dwars dat Disney u niet de erkenning gaf voor het bedenken van de figuur Dagobert Duck?
O, maar dat doen ze nu wel. Ze maken er zelfs heel wat werk van om mij naar voren te schuiven als de bedenker van Dagobert.

Hoe komt het, denkt u, dat u zo oud bent geworden?
O, *(lacht)* geen idee. Misschien omdat ik altijd plezier in mijn werk heb gehad... en omdat ik me nooit heb beziggehouden met vormen van verslaving, zoals teveel eten of alcohol of andere dingen die je leven bekorten. Ik deed alles met mate.

Waar heeft u de laatste tijd het meeste plezier aan beleefd?
Het gevoel dat ik iets heb bereikt. Ik heb dit schilderij afgekregen (wijzend op *Rich Finds at Inventory Time*, zie ook de cover van dit nummer van *Stripschrift*. Red.) terwijl ik niet zeker wist of me dat zou lukken. Ik heb in Atlanta ook een grote stripbeurs bezocht met allerlei stripuitgevers en stripfans en dergelijke... daar heb ik veel mensen ontmoet uit de stripwereld en ik merkte dat ze erg veel respect voor me hadden: dat was echt een opsteker.

Hoe wilt u herinnerd worden?
Ik zou herinnerd willen worden als een man die zijn lezers waar voor hun geld gaf, die goed werk heeft geleverd en daarom gewaardeerd werd.

(vertaling: Pieter van Cleef)

overstap naar de strips. En zo maakte Barks, reeds de 40 gepasseerd en op een leeftijd waarop de meeste mensen nog slechts een derde van hun leven voor zich hebben, een gewaagde overstap. Een stap die zijn naam onsterfelijk zou maken in de annalen van de Negende Kunst. En toch duurde het tot zijn pensioen voordat zijn naam geleidelijk aan bekend werd bij het grote publiek. In de zestiger jaren wisten volhardende fans (waaronder biograaf Michael Barrier) de identiteit te achterhalen van 'the good Duck-artist' *oftewel* 'The Duckman'. *Ze correspondeerden met hem en maakten zijn naam bekend aan de buitenwereld. Na zijn pensioen, terwijl zijn naam gaandeweg bekender werd, bleef Barks actief door olieverfschilderijen van de Disney-eenden te gaan schilderen. De schilderijen brengen vandaag de dag bedragen op van honderdduizenden guldens per stuk. Men zou bijna vergeten dat de periode dat Barks na zijn pensioen achter een schildersezel zat, langer duurde dan de 24 jaar die hij spendeerde achter de tekentafel (tussen 1942 en 1966).*
Barks was helder en actief tot het laatste moment. Mensen die nog niet eens half zo oud waren als Barks, vertelden dat hij zich voorvallen wist te herinneren die zij al lang waren vergeten. Tijdens zijn reis door Europa in 1994 ter viering van Donalds 60e verjaardag, moesten de Disneywerknemers en PR-medewerkers in Disneyland Parijs hard lopen om de toen 93-jarige man bij te houden. Zijn eenvoudige levensmotto luidde: 'Ik heb hard gewerkt om zo goed als ik kon iets moois te maken. Ik heb altijd geprobeerd een verhaal te schrijven dat ik zelf graag had willen kopen'

HET FAVORIETE BAR

Thom Roep

HOOFDREDACTEUR DISNEY-TIJDSCHRIFTEN

FOTO ANITA VAN DER AA

Gedurende al die jaren dat ik bij het weekblad *Donald Duck* **werk, ben ik tientallen keren geïnterviewd, maar ik kan me eigenlijk niet herinneren dat ooit eerder iemand vroegwat mijn favoriete Barks-verhaal is. Omdat ik bang ben de àllerbeste te vergeten als me een stuk of zes avonturen spontaan te binnen schieten, blader ik in de Duitse uitgave** *Carl Barks. Werkverzeignis der Comics*, **omdat daar heel handig ieder eerste strookje van elk verhaal in staat afgebeeld. De lijst van vijf of zes verhalen wordt al meteen langer! Ik zie door de bomen het bos niet meer!** *The old castle's secret*? *Lost in the Andes*, *Voodoo Hoodoo*, *Luck of the North*, *The Golden Helmet*, *Big-Top Bedlam*, *No Such Varmint*? **Zijn briljante verhalen als** *Old California*, *Christmas for Shacktown*, *Only A Poor Old Man*, *Back to Klondike* **en** *The Valley of Trala-la* **niet minstens even geweldig? En dan noem ik nu alleen nog maar voorbeelden uit de langere avonturenreeks. Eigenlijk is alles wat de brave Barks maakte geniaal, maar dat wisten we al! De tien-paginaverhalen dan? Uit die lijst pik ik er ook al minstens twintig, waaruit nauwelijks een keuze te maken valt. Ieder verhaal heeft zijn eigen briljante plot en unieke regie. Het 'knobelverhaal'? Het verhaal met de 'cycloon die de houten graanschuur vol geld leegzuigt'? Of het 'Cornelis-Prulstandbeeldenverhaal', de 'golfwedstrijd met Guus' of het verhaal met de 'ijstaxi's'? Opnieuw blijkt alles even meesterlijk verteld en getekend! Nooit eerder heb ik zo'n keuze moeten maken en opeens bedenk ik me nu dat ik ook niet zou weten wat ik mijn favoriete** *Kuifje*-**boek zou noemen en dat ik uit de ongekleurde uitgaven van** Vandersteens *De dolle musketiers*, *Het bevroren vuur*, *De Ringelingschat*, *De Tuf-Tuf-club* **en** *De klepende klipper* **ook geen keus kan maken! Wat een luxe probleem eigenlijk! Maar terug naar Carl Barks: ik besluit mijn oordeel dan maar te baseren op eigen jeugdsentiment. Per slot van rekening is dat de kracht van het weekblad** *Donald Duck*. **Genieten van een aangename jeugdherinnering en dat gevoel delen met de volgende generatie. Drie scènes uit twee verschillende verhalen van tien pagina's hebben als kind een ongelofelijke indruk op me gemaakt! Waarom is moeilijk te verklaren. Misschien omdat ik Donald Duck bloedserieus nam en het helemaal niet beschouwde als iets om te lachen (iets wat** Daan Jippes **ook al eens gezegd heeft). Drie scènes die ik ontelbare keren opzocht om lekker te huiveren! Scènes waarvan ik vrijwel zeker weet dat ik er over droomde en wat was ik telkens opgelucht als ik besefte dat dit Donald overkwam en niet mij!. Scènes waarnaar ik angstig gluurde door voorzichtig de bladzijde ervoor op te lichten en deze krampachtig vast te blijven houden, zodat ik het weekblad meteen weer dicht kon klappen. Dit zijn ze:** *A Descent Interval* **(WDC 177) in** *Donald Duck 5631*.
Het eerste plaatje van de zesde pagina: die reuzenhaai, die om de glazen bol met Donald erin, zwemt. En dan nog verder *Pizen Spring Dude Ranch* **(WDC 102) in** *Donald Duck 5641*. **Van de zesde pagina het op één na laatste plaatje, met de paarden die op zolder in het niets lijken te verdwijnen. En vervolgens het allerlaatste plaatje op bladzijde 10; de tandenknarsendende schurk die uit de pot verf wordt gehesen! 'Een vrolijk weekblad'? Nachtmerries had ik er toen van! Maar wat was het spannend!**

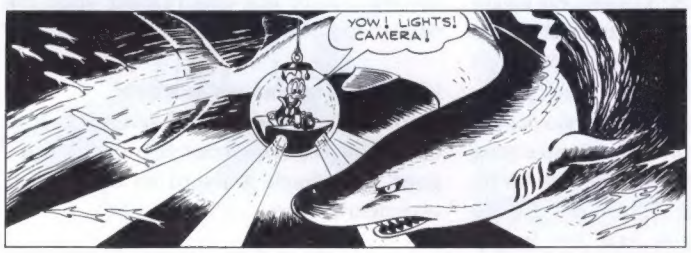

Jos Beekman

TEKSTREDACTEUR DISNEY-TIJDSCHRIFTEN

Er zijn een heleboel Barks-verhalen die strijden om een plaatsje in mijn top vijftig - en het is daar dringen geblazen, dat kan ik je verzekeren - dus ik heb niet echt één favoriet. Maar als het dan toch moet... dan maar *Donald Duck In Old California* **uit 1951. In de eerste plaats weergaloos getekend, met schitterende achtergronden en van die semi-realistische bijfiguren. Bovendien zijn de Ducks in deze periode op hun mooist. En dan het verhaal! Zelden heeft een scenario zo'n uitgewogen combinatie van spanning, humor, drama, romantiek en zelfs melancholie. Zo horen strips gemaakt te worden. Dit verhaal is van zo'n briljante rijkdom dat, als je het uit hebt, je het gevoel hebt dat je een mooie reis hebt gemaakt.**

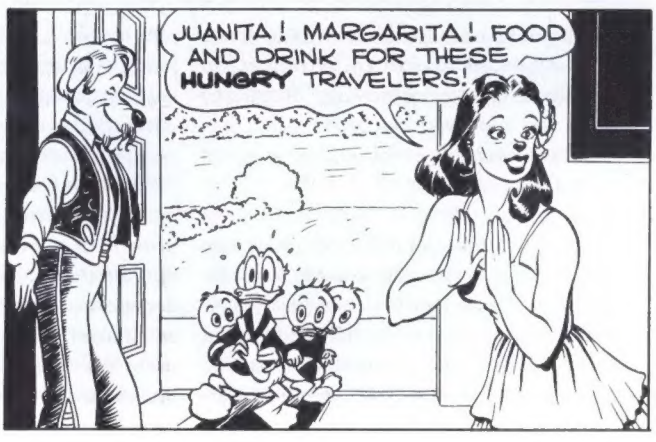

KS-VERHAAL VAN...

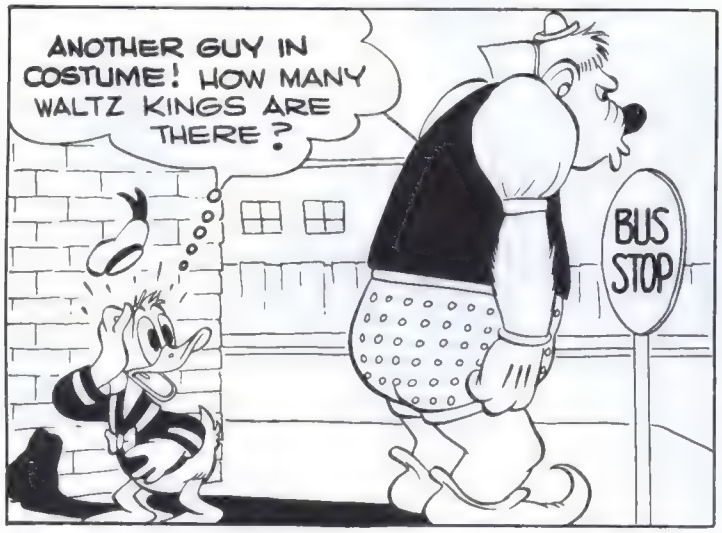

Frans Hasselaar

CHEF TEKENAFDELING DISNEY-TIJDSCHRIFTEN

Het Barks-verhaal waaraan ik de meeste lol heb beleefd, en dat me voor het beoordelen van *Donald Duck*-scenario's de meeste handvatten heeft aangereikt, is het verhaal *De Walskoning* (WDC 84). In het kort: Donald, die alleen de vulgaire boegaloe kan dansen, moet de wals leren, om met Katrien aan een danswedstrijd mee te doen. Hij oefent zo hard dat hij in een trance raakt en zich de volgende ochtend van zijn inspanningen niks meer kan herinneren. Hij gaat naar Katriens huis om zich te verontschuldigen, maar die is niet thuis. Wel vindt hij een briefje aan haar van een geheimzinnige 'walskoning'. Die brief heeft hij de vorige dag zelf geschreven, maar ook dat kan hij zich niet meer herinneren. Strontjaloers slaat hij drie niets vermoedende voorbijgangers in elkaar, omdat hij denkt met de walskoning te doen te hebben. De vriendinnen van zijn slachtoffers botvieren hun woede hierover op Donald, waardoor deze prompt weer in trance raakt en dientengevolge de wals weer beheerst. De neefjes hebben intussen een truc bedacht, ze hebben op de danswedstrijd de walsmuziek vervangen door een boegaloe-partituur. Maar (je voelt het al) van die dans heeft de arme Donald ineens nooit gehoord. Het verhaal eindigt traditioneel met een achtervolging door Katrien en de drie neefjes, die er niks meer van begrijpen. Het geweldige van dit verhaal zijn de absurde wendingen. Telkens wanneer Donald de situatie onder controle lijkt te hebben (als hij de wals onder de knie heeft, of als de neefjes zijn vertrouwde muziek op de muziekstandaard weten te krijgen) gebeurt er iets onverwachts waardoor hij weer in de problemen belandt. Om je te bescheuren zijn ook de drie vermeende walskoningen, de één nog belache-lijker uitgedost dan de ander. Dat juist deze sukkels ervan langs krijgen, prikkelt het leedvermaak van zelfs de meest moralistische lezer. Zo moet een verhaal geschreven worden: idioot, lollig, eenvoudig. Daarin onderscheidt de meester zich van zijn volgelingen. Waar de laatsten zo goed mogelijk in de huid van meester proberen te kruipen, daar is hijzelf volledig vrij en origineel.

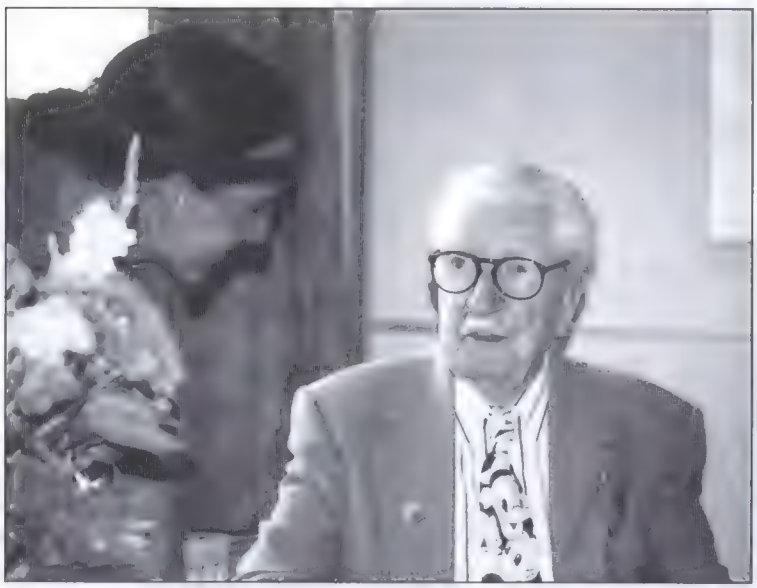

FOTO ANITA VAN DER AA

Mau Heymans

TEKENAAR/SCENARIST DONALD DUCK

Het allerbeste Barks-verhaal bestaat niet. Alle verhalen tussen pakweg 1944 en 1952 zijn briljant. Het ene verhaal is misschien iets genialer dan het andere, maar het is duidelijk dat over deze periode alleen in superlatieven gesproken kan worden. Barks was één van de grootste verhalenvertellers ooit. Waarom is het zo heerlijk om over die verhalen te praten, om er kwizzen over te houden en urenlang door te zagen over de kleinste details? Het antwoord ligt voor de hand: Barks verveelt nooit. Maar goed, als ik dan toch een verhaal moet noemen: *Donald als kwiskandidaat*. 'Geld of fietsie? Geld of fietsie? Kijk! Zonder hoofd!' Ik heb letterlijk gehuild van het lachen. En dat huilen, dat was deels van ontroering. Ontroering over hoe goed het was. Ik heb Barks ooit een vraag kunnen stellen: Waar kwam het allemaal vandaan? Hij wist het niet precies, kon zich al moeilijk voorstellen dat hijzelf de man achter al die verhalen was, maar antwoordde toch: *'I don't know... Maybe it's the same heavenly source where Beethoven or Bach got their inspiration from...'*

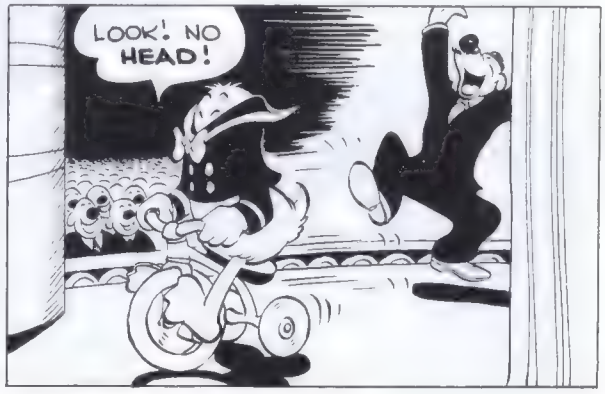

Michel Nadorp

TEKENAAR

Natuurlijk had ik als kind een abonnement op *Donald Duck*. **Het blad was iets vanzelfsprekends. Na het gelezen te hebben gaf je het weg aan vriendjes. Pas jaren later toen ik al voor het blad werkte, realiseerde ik pas hoeveel indruk het op mij gemaakt moet hebben als kind toen ik het verhaal** *Donald Duck in betoeterde totems* **weer tegenkwam. Het plaatje waarin de kwade, kale indianenhoofdman over Donald heenbuigt en vraagt 'En wie betalen mijn haar?' herinnerde ik me onmiddellijk. Wat had ik dat als kind angstaanjagend gevonden! Naast het hebben van een groot gevoel voor drama is Carl Barks ook een groot humorist, een epische verteller en een adequate tekenaar. Wat ook zo opmerkelijk is, is het feit dat zijn werk zo tijdloos is. Er zijn grotere tekenaars en wellicht betere schrijvers, maar zelden verenigde een man al deze kwaliteiten, die hem één van de beste stripmakers aller tijden maakten.**

Ed van Schuylenburg

ART EDITOR/TEKENAAR DISNEY-TIJDSCHRITEN

De Spinazie-erfenis **kan ik met een gerust hart het Barks-verhaal noemen dat me - naast het Brandweerverhaal uit album 1 natuurlijk - sinds mijn jeugdjaren het meest is bijgebleven. Alle sterke kanten van Barks (humor, drama, acteren, expressie en avontuur) zijn hier gebundeld in het eenvoudige gegeven dat een kist spinazie op tijd in Jamaica moet zijn om het kapitaal van Dagobert te redden. Filmisch meesterlijk neergezet. Als kind reisde ik mee. Nu heb ik het voor me liggen en het gevoel is nauwelijks veranderd.**
Bye Carl, je hebt bijgedragen aan mijn gelukkige jeugd!

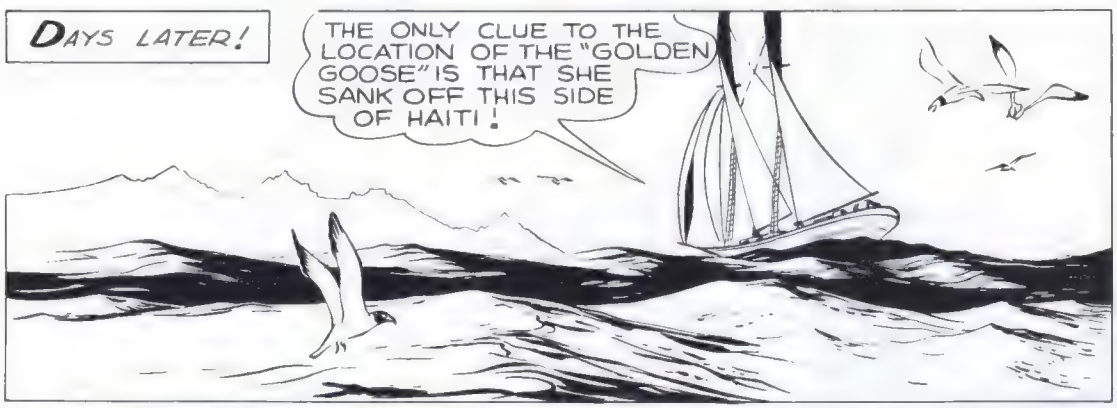

BIJ DE ACHTERPLAAT...

Tien jaar na Barks' pensioen en vele *Duck*-schilderijen later, trok Disney (tijdelijk) haar toestemming in om de bekende eendenfamilie in olieverf te vereeuwigen.

Maar Barks had de smaak te pakken en schilderde gewoon door. Hij bedacht een andere serie schilderijen: Hoe zouden beroemde en legendarische figuren uit de wereldgeschiedenis eruit hebben gezien als je ze zou portretteren in onvervalste 'eendenstijl'?

De Nederlandse illustrator en Duck-medewerker **Harry Balm** kreeg in de lage landen bekendheid met hetzelfde onderwerp. Carl Barks deed het in de VS met figuren als de kerstman en - ook te zien op de achterzijde - Porky Pig...

LAND IN ZICHT

NOORWEGEN

door
ERIK FALK
VERTALING BAS BERWERS

Fia Mia in actie.

Van Noorwegen wordt gezegd dat de inwoners, na Japan, de meeste stripboeken lezen. Maar het land kende nog geen traditie in het maken van strips. Dat is veranderd in de laatste tien jaar en er is nu een flink aantal goede Noorse strips.

Een opvallend aspect van de Noorse stripwereld is de populariteit van kranten. Tijdschriften die daar weer bundelingen van publiceren, zoals *Calvin & Hobbes*, *Ernie* en *Flippie Flink*, verkopen op *Donald Duck*-uitgaven na veruit het best. Er bestaan zelfs een aantal Noorse krantenstrips, zoals *Pondus* door **Frode Øverli** en verschillende series van de hand van **Karine Haland**.

Veel interessanter is wat er gebeurt búiten de commerciële markt. Hier worden de meeste Noorse strips uitgebracht en ook de meest boeiende. Er zijn twee grote onafhankelijke uitgeverijen: No Comprendo Press en Jippi. No Comprendo ging van start in 1993 en heeft sinds die tijd zo'n veertig publicaties op haar naam staan. De kunstenaars bij Jippi zijn wat jonger dan bij No Comprendo. Sinds de oprichting in 1997 heeft ook deze uitgeverij ongeveer veertig strips van Noorse tekenaars uitgebracht.

De belangrijkste creatieve krachten van No Comprendo zijn **Christopher Nielsen**, **Steffen Kverneland**, **Lars Fiske** en **Knut Nærum**. Nielsen kreeg in 1999 de onderscheiding van 'beste Noorse striptekenaar'. Hij heeft in de jaren tachtig en negentig veel strips gepubliceerd in zijn eigen ruwe stijl, die wel beïnvloed is door Amerikaanse underground-kunstenaars zoals **Robert Crumb**. Zijn verhalen zijn, in al hun overdrijving, dikwijls kluchtig. Al is hij de laatste jaren meer gericht op melancholieke verhalen uit het dagelijks leven. Daarin blijft altijd ruimte voor ironie en satire.

Lars Fiske maakt strips in klare lijn, visueel geïnspireerd door kunstenaars als **Serge Clerc**. Zijn inspiratie vindt hij meestal in moderne Amerikaanse strips. Het meest succesvol zijn zijn twee boeken over Matje, waarin hij het leven beschrijft van een jonge auteur.

Steffen Kverneland is beroemd geworden met zijn *Classics Amputated*. Hierin voegt hij aan teksten uit romans, films of tv-programma's zijn eigen heldere illustraties toe.

De belangrijkste tekenaar voor Jippi is **Jason**. Zijn verhaal *Een handvol regen* uit 1995 kreeg in '99 de onderscheiding voor 'beste Noorse strip'. Maar hij is bekender geworden met *Mjau Mjau*, waarvan tot nu toe negen afleveringen zijn verschenen. In tegenstelling tot veel andere strips ontwikkelt Jason in deze verhalen een heel persoonlijke en poëtische expressie. Alle karakters zijn dieren, zoals katten, honden en vogels, die in hun eigen droomwereld leven. Hij kreeg er twee Ignatz-nominaties voor op het Amerikaanse EXPO-festival 2000.

De andere belangrijke kunstenaars van Jippi zijn **Rune Borvik**, **Jens K Styve**, **Tor Ærlig**, **Ronny Haugeland** en **Bjørn Ousland**. De anarchistische ruwheid van Borviks vrouwelijke cultheld Fia Mia heeft haar tot de meest populaire van alle Jippi-figuren gemaakt. Jens K Styves meest succesvolle werk is *Finnfinnfinn*, een strip die handelt over het opgroeien in een klein plaatsje in het westen van Noorwegen.

In deze serie mondiale columns staat een keur aan stripdeskundigen stil bij het afgelopen centennium. Ze plaatsen een persoonlijke noot bij één eeuw strip in hun land.

Uit deze beperkte opsomming blijkt in ieder geval dat de kwaliteit van de Noorse strip hoog is. Kunstenaars gebruiken veel verschillende stijlen en manieren om zich uit te drukken. Er bestaat volop inspiratie, dus er zijn nog de nodige goede Noorse strips te verwachten.

Erik Falk is redacteur van het Noorse stripinformatieblad Tegn. *Tevens zit hij in de redactie van Jippi Publishing en maakt hij zelf eveneens strips.*

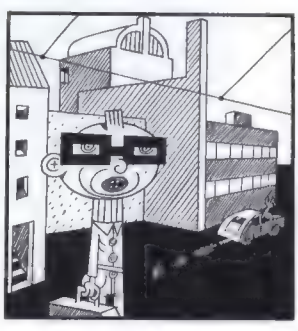

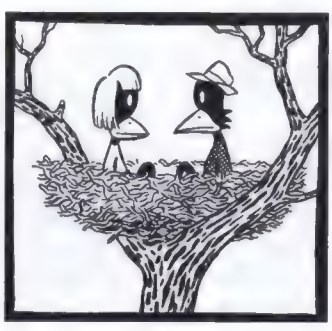

***Boven*, Strip van Christopher Nielsen over de jeugd in de voorsteden van Oslo in de jaren zeventig.**

***Van links naar rechts*, Klare-lijnstijl van Lars Fiske.**
Jason combineert dichtkunst met grappige dieren in *Mjau Mjau*.
Jens K Styve's stripheld Finn ontdekt de liefde.

Op de 52e editie van de Frankfurter Buchmesse gold het stripverhaal als één van de speerpunten. De Nederlandse uitgevers lieten deze uitgelezen mogelijkheid liggen om hun strips te promoten.

STRIP MAAIKE HARTJES

nukomix draagt Nederlandse

Het pasopgerichte *NuKomix.nl* greep wel zijn kans. Deze groep stripmakers toog naar Frankfurt om daar de nieuwe Nederlandse strip over het voetlicht te brengen, en blikt in dit artikel terug op dit evenement.

door
JESSICA HUMMEL
en
JEAN-MARC VAN TOL

De Frankfurter Buchmesse vond plaats van 18 tot en met 23 oktober 2000. Eén van de thema's heette 'Fascination Comics', een speciaal driejarig stripinitiatief dat op deze 52e editie van start ging. Bedenker was de nieuwe Buchmesse-directeur **Lorenzo Rudolf**, die de strip als medium de waardering wil geven die het in zijn ogen verdient.

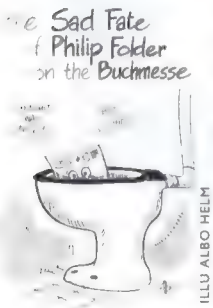

ILLU ALBO HELM

Het recentelijk opgerichte *Nu Komix.nl* - voortgekomen uit de Peekelman-lijst, een 'e-mailcommunity' voor Vlaamse en Nederlandse stripmakers - is een groep strip-auteurs die de nieuwe Nederlandse strip wil promoten. Het collectief is voor het eerst naar buiten getreden op de Buchmesse, omdat het wilde voorkomen dat er op deze boekenbeurs geen aandacht voor Nederlandse strips zou zijn.

NuKomix.nl, te lezen als 'New Dutch Comics' of 'Nu kom ik es, Nederland!', bestaat uit een twintigtal tekenaars die onder de noemer 'vernieuwend' bij elkaar gekomen zijn. In alfabetische volgorde: **Djanko**, **Floor de Goede**, **Gummbah**, **Maaike Hartjes**, **Albo Helm**, **Mark Hendriks**, **Marc van der Holst**, **Gerrie Hondius**, **Han co Kolk**, **Erik Kriek**, **Lamellos**, **Jeroen de Leijer**, **Peter Pontiac**, **Marcel Ruijters**, **Barbara Stok**, **Jean-Marc van Tol**, **Berend Vonk**, **Typex**, **Benno Vranken** en **Wasco**.

NuKomix.nl staat niet alleen. Het comité van aanbeveling bestaat uit: **Joost Swarte**, **Gerrit de Jager**, **Peter de Wit**, **Dick Matena** en **Tonio van Vugt**.

Frankfurter Buchmesse

Op de Buchmesse was *NuKomix.nl* aanwezig met acht mensen: de tekenaars **Mark Hendriks**, **Maaike Hartjes**, **Marcel Ruijters**, **Albo Helm** en **Jean-Marc van Tol**, en de drijvende krachten **Jessica Hummel** en **Nardja Kerkmeer**. Op de gunstig gelegen centrale locatie, naast de Comic-bar in het speciale Comic Center, had de groep de beschikking over gratis stand- en expositieruimte, plus een speciale *NuKomix.nl*-iMac. Al in de aanloop naar de Buchmesse bleek de buitengewone gastvrijheid en behulpzaamheid van de Buchmesse-organisatie. *NuKomix.nl* werd opgenomen als een programma-onderdeel van 'Fascination Comics'. Zij deed tevens de toezegging dat *NuKomix.nl* ook in komende twee edities van 'Fascination Comics' kan meedraaien.

Traditionele stripuitgevers als Big Balloon en De Harmonie, maar ook nieuwbakken stripuitgevers als Nijgh & Van Ditmar (Barbara Stok, Gerrie Hon-dius) en Podium (Peter Pontiac), allen van oudsher al aanwezig tijdens de Buchmesse, hadden te kennen gegeven op hun oude plekken te blijven staan. Wanneer *NuKo mix. nl* geen actie had ondernomen, dan hadden bezoekers van het Comic Center niets over de Nederlandse strip vernomen, zoals bij voorbeeld met de Vlaamse strip het geval was.

Naast tentoongestelde originelen en albumuitgaven was de digitale bereikbaarheid een belangrijk onderdeel van de presentatie op de Buchmesse. Op *www.nukomix.nl* stonden (en staan) van iedere tekenaar uitgebreide bio- en bibliografische gegevens. De kringsgewijs opgestelde iMacs trokken veel aandacht en het massaal opgekomen publiek bekeek het Nederlandse materiaal veelvuldig. Ook buitenlandse stripuitgevers toonden interesse. Vooral de aanwezigheid van auteurs bleek aantrekkelijk te werken. Voor Mark Hendriks - tijdens de Stripdagen Den Bosch

the NuKomix Furby
The first NuKomix meeting
how do we recognise you?
I look like a giant Furby!
grey furry coat
AH! it's SUPER FURBY!
we should call our meetings 'Furby Fanclub Convention'
NuKomix meeting
testing our website:
I found a bug
you found a Furby!
shoot it!
soon we all talked about Furbies
I killed some Furbies at the site
let's go to the Furby Messe!
Joost have a snack, grilled Furby!
then we went to Frankfurt
we should've bought a real Furby as mascotte!
what's your tag?
guess!
jessica'd bought a Furby!
we picked up Jessica
we immediatly loved him
EEK! it moves!
SHUT UP!
& he worked really well on the stand
look at the books!
AH! look at the Furby!
Say 'scheisse'
Tom, I tried to teach him dirty words
Unfortunately Furby was too stupid
no, scheisse!
Maaike Hartjes '00

STRIP MAAIKE HARTJES

***Boven*, Maaike tekenend in de *NuKomix*-stand.**

De officiële Furby-mascotte.

***Hiernaast*, Furby's belevenissen in Frankfurt.**

stripvaandel op Buchmesse

werden zijn *Tomoyo*-strips uitgeroepen tot beste oorspronkelijk Nederlandstalige stripboeken van het afgelopen jaar - bestond zelfs serieuze belangstelling.

Naast contacten met uitgevers bleek de Frankfurter Buchmesse een uitgelezen kans om de Nederlandse strip te promoten bij allerlei striporganisaties en festivaldirecteuren in de Europese stripwereld. Zo liet **Thierry Groensteen**, directeur van het Stripmuseum in Angoulême en organisator van het grootste stripfestival in diezelfde stad, zich met graagte op de hoogte brengen van wat er in Nederland gebeurt. Hij bekende eigenlijk alleen Joost Swarte als Nederlandse stripmaker te kennen.

Belangstelling

Omdat 'Fascination Comics' voor de eerste maal werd georganiseerd, trok het Comic Center de aandacht van veel, met name Duitse, journalisten. Bovendien publiceerde T-aandacht aan de Nederlandse strip.

NuKomix.nl kreeg in Frankfurt ook belangstelling van officiële zijde. Het Consulaat-Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden steunde de groep vanaf begin af aan. De stand van *NuKomix.nl* werd met een persoonlijk bezoek vereerd door de heer **Corijn**, Consul-Generaal en de heer **Van Dam**, de Nederlandse ambassadeur in Duitsland. Het consulaat heeft niet alleen financiële steun toegezegd, maar biedt ook praktische hulp via de contacten die het van oudsher in Duitsland op cultureel gebied heeft.

Mark Hendriks voor de *NuKomix*-muur.

Toekomst

Terugkijkend komt *NuKomix.nl* tot de conclusie dat het bezoek aan de Buchmesse als geslaagd beschouwd kan worden. Het Literair Produktie Fonds, een belangenbehartigingsvereniging voor Nederlandse literatuur, had tijdens de voorbereidingen opgemerkt dat de komst van auteurs naar de Frankfurter Buchmesse door hen normaliter niet op prijs werd gesteld. Ze zouden alleen maar voor de voeten lopen. In het geval van stripauteurs blijkt dit niet zo te zijn. Zij hebben namelijk iets in huis om aan het publiek te laten zien: hun tekenvaardigheid. Zo tekende Maaike Hartjes elke dag haar belevenissen rond de Buchmesse op in haar bekende dagboekstrips. Dit trok vaak zoveel bekijks dat de doorstroom van het publiek gehinderd zou zijn als ze niet zo nu en dan gestopt was. Tekenende stripmakers zijn een grotere publiekstrekker dan een typende auteur.

Jean- Marc tekent Fokke en Sukke's en trekt veel bekijks.

Online, één van de grootste internetaanbieders in Duitsland, dagelijks een speciale Buchmesse-strip, getekend door de afvaardiging van *NuKomix.nl*. In de negentien weken voorafgaand aan de Buchmesse stond ook al iedere week een speciale *NuKomix.nl*-strip op de officiële website van de Frankfurter Buchmesse. Deze strips hadden een dubbel positief effect: niet alleen werden daarmee Nederlandse strips in het buitenland onder de aandacht gebracht, ook genereerde het buitenlandse bezoekers voor de site. Dit materiaal is nu nog te zien op de pagina 'projecten' van *www.nukomix.nl*

Ook Nederlandse media, aanwezig in de vorm van Radio 1 en journalisten van diverse Nederlandse dagbladen, waren bijzonder belangstellend. Verder publiceerde het tijdschrift *Boekblad* een uitgebreid artikel in nummer 42 en besteedde het radioprogramma *O.V.T.* op de zondag van de Buchmesse

Albo Helm maakte ook cartoons ter plekke, die later werden opgehangen voor het publiek.

Naast deze uitwisselingen met een formeel karakter, waren er natuurlijk ook de informele contacten op diverse feestjes, openingen van exposities en borrels. Er werden ervaringen uitgewisseld met vooruitstrevende Duitse auteurs als **Martin tom Dieck** en **Ulf K.**, en vernieuwende Franse uitgevers als L'Association en Amok. Hierbij bleek *NuKomix. nl* niet de enige Nederlandse afvaardiging in Frankfurt. Ook het Nijmeegse collectief *Knust* - makers van door middel vàn stencildruk vervaardigde boeken die op het grensvlak balanceren van kunst en strip - was via de Duitse uitgever Reprodukt op de Buchmesse aanwezig.

Op basis van deze opgedane ervaring zal *NuKomix.nl* nieuwe promotieplannen ontwikkelen voor stripfestivals en evenementen. Gedacht wordt aan het verder ontwikkelen van de website en het nabouwen van een compacte stripstudio, waarmee het publiek de mogelijkheid krijgt om kennis te maken met het werk van stripmakers. De organisatie zal een officiële vorm aannemen, bij voorbeeld door een Stichting op te richten. Op deze manier zal het makkelijker zijn fondsen te werven voor de behartiging van de nieuwe Nederlandse strip.

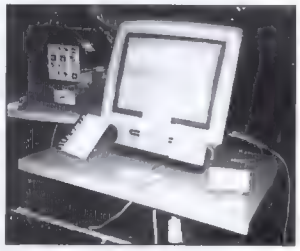
De iMac die speciaal voor de *NuKomix.nl*-website ter beschikking is gesteld.

Arin is archeologisch a

Arin is een realistisch getekende, historische strip van scenarist Frans Le Roux **en de debuterende striptekenaar** Roelof Wijtsman. **Het eerste album,** _De gebroken beker_**, vertelt het vijfduizend jaar oude verhaal van enkele hunebedbouwers aan de hand van archeologische opgravingen in 2005. Bij de totstandkoming van het boek werkten de auteurs nauw samen met archeologen. 'Het is niet superverantwoorde geschiedenis, maar wel aannemelijk.'**

FOTO MARNIX BAKKER

door **MARNIX BAKKER**

Het grote raam van de werkkamer geeft uitzicht over de vijverpartijen van een pas gerenoveerd park in Engelse landschapsstijl. Hier in Groningen is **Frans Le Roux** vooral bekend van de grote, kleurige borden _Binnenstad beter_. Landelijke bekendheid verwierf hij met de Teleac-cursus _Strip- en cartoontekenen_, die hij samen met **Hanco Kolk**, **Jesse van Muylwijck** en **Peter de Wit** heeft neergezet. Dit gesprek gaat echter niet over behaalde successen, maar over de nieuwe stripserie _Arin en het volk van de hunebedbouwers_, waarvoor Le Roux het scenario schreef. Aan het tekenwerk waagde hij zich niet. 'Ik ben meer een humoristisch tekenaar. Deze historische strip vraagt om een realistische benadering. Het moet ècht overkomen. Als ik het zelf zou tekenen, gaat het lijken op _The Flintstones_. Dat doet afbreuk aan het verhaal.'

Met dit eerste deel van _Arin_ debuteert tekenaar **Roelof Wijtsma**. Enkele jaren geleden studeerde hij af op de Academie Minerva in Groningen. In 1996 kreeg hij een beurs van het Fonds voor Beeldende Kunsten in Amsterdam. Dat werk heeft Oog & Blik in voorbereiding voor een uitgave. In _Arin_ ziet hij een andere uitdaging. 'Ik dacht bij mezelf: Waarom zoeken stripmakers het steeds meer in parallelwerelden, terwijl we in zo'n boeiende werkelijkheid leven? Ik zie juist een uitdaging in het weergeven daarvan. Zelf ben ik niet zo documentarisch ingesteld. Ik richt me veel meer op dramatiek. Frans moet me af en toe terugfluiten'. Le Roux: 'Roelof was steeds enthousiast over de scenario's. Je zag hem zin hebben om dat eens lekker op papier te zetten. Maar hij gaat er ook streng mee om. We houden elkaar scherp.'

ALLEMAAL VREEMDE KRIJGERS BIJ HET DORP!
TÔHS?
TE WAPEN!
ER ZIJN ALLEEN VROUWEN EN KINDEREN IN HET DORP!
GODDANK, WE ZIJN OP TIJD!
WAAR ZIJN ZE?
ZE VERSCHUILEN ZICH IN HET BOS.. DAAR ZE KOMEN ER AAN
VOLK VAN ARLEN! HEF UW WAPENS NIET TEGEN ONS OP!
HET ZIJN GEEN TÔHS..
MAAR ZE ZIJN WÈL ZWAAR BEWAPEND
DIE ZIJN UIT OP ONZE GRAAN! VOORRADEN!
SLA DOOD!
JAAG ZE WEG!

De karikaturale schetspagina's van Le Roux worden door Wijtsma realistisch uitgewerkt. 'Die witte ruiters zien er tamelijk geciviliseerd uit, maar natuurlijk nog wèl met een primitieve uitstraling.'

***Geheel boven*, Roelof Wijtsma (links) en Frans Le Roux.**

Archeologische kennis

Hoe hoog is het werkelijkheidsgehalte van _Arin_? 'Het is niet superverantwoorde geschiedenis, maar het is aannemelijk', zegt Le Roux. 'Alles wat we wèl zeker weten over de hunebedbouwers gebruiken we ook. Het idee voor deze historische strip is als volgt ontstaan: **Hein Klompmaker**, de directeur van het Nationaal Hunebedden Informatiecentrum in Borger, had een verhaal geschreven en benaderde **Jan Kruis** om daar een strip van te maken. Die verwees hem door naar mij. Aan dat verhaal zaten nogal wat haken en ogen, maar Klompmaker heeft wèl de deskundigheid over die tijd in huis en is een gedreven verteller. Stel je voor dat we op twee verschillende plaatsen (In Drenthe en Denemarken. Red.) potten vinden met dezelfde vingerafdrukken - dat is het uitgangspunt van het verhaal gebleven. Ik wilde dat de strip toegankelijk zou zijn voor kinderen vanaf acht jaar. Er is zo weinig voor die doelgroep.' Tijdens het maken van de strip bleef er contact

annemelijk

met de archeologen. 'Dat leverde spannende momenten op', herinnert Wijtsma zich. 'Bij één van de platen was ik aan het schilderen toe, toen ik te horen kreeg dat ze bij een afgraving eerst de dekstenen van een hunebed verwijderen. Die plaat moest dus over. *Arin* heb ik met acrylverf gemaakt, maar in mijn andere werk gebruik ik van alles: foto's, knip- en plakwerk, krijt en gewassen inkt.' Met *Arin* heeft de tekenaar echt een ontwikkeling doorgemaakt. 'De eerste platen zijn donkerder, bevatten veel meer dramatiek. Die kwamen niet tot hun recht in de dagbladen waarin *Arin* als weekstrip verscheen. De latere platen zijn helderder en roepen een andere sfeer op. Ik blijf zoeken naar een evenwicht tussen strakke helderheid en dramatische schaduweffecten.'

Brüh wordt niet gezien als gehandicapt, maar als gezonden door de goden.

Geen slappe fantasy

Aan het taalgebruik van deze strip valt op dat de makers kinderen serieus nemen. Waar nodig gaan ze een begrip als Neolithicum niet uit de weg. *Arin* is een historische jeugdstrip die lekker leest, niet probeert geschiedenisles te geven en ook niet gevuld is met slappe fantasy. Wat is er zo mooi aan een stripboek voor de jeugd? Le Roux: 'Een jeugdstrip is spannend. Het verhaal moet goed lopen. Een strip voor volwassenen nodigt de lezer uit zijn eigen verhaal vorm te geven, waardoor het zelfs een boeiend album kan worden als het nergens over gaat. Bij een jeugdstrip kan dat niet. Een jeugdstrip is een uitdaging omdat het verhaal wèl ruimte schept voor de fantasie van de lezer, maar geen dubbelzinnigheden mag oproepen. Verhaallijnen moeten helder blijven en de platen horen het tempo er in houden.' Daarom oogt de opmaak van *Arin* ook zo traditioneel, bevestigt de scenarist. 'Strip is een taal. Alles is ondergeschikt aan het verhaal. Deze opmaak leest het vlotst. In een klassiek avonturenverhaal laat je zien wat je bedoelt. Een ingewikkelde opmaak van een totale pagina is geschikt voor een poëtisch verhaal, maar niet voor een avonturenstrip voor de jeugd. Dat laten we zien met *Arin*.'

Gehandicapt

In *Arin* speelt een geestelijk gehandicapte een belangrijke rol: Brüh. 'Hij is mijn lievelingsfiguur', zegt Le Roux. 'Hij geeft sjeu aan het verhaal. Brüh zorgt voor de nodige humor en geeft iets onvoorspelbaars aan het verhaal. Het is een oeroud principe binnen de strip dat de bijfiguren de hoofdrolspeler kleur geven. Figuren als Tom Poes of Kuifje zijn op zichzelf tamelijk kleurloos. Het zijn de anderen in het verhaal die voor de kleuren zorgen. Verder wil ik aangeven dat mensen vroeger anders tegen gehandicapten aan keken. Het zijn nu mensen met gebreken, terwijl vroeger hun begaafdheden meer werden benadrukt. In ons verhaal ziet men hen als mensen die bij de goden zijn geweest.'

Markt-ontwikkelingen

Arin gaat volgens Le Roux dwars tegen alle marktontwikkelingen in. 'Het is gedrevenheid', legt hij uit. 'Met het maken van een jeugdstrip kun je geen inkomen meer verdienen. Wat is er aan stripbladen overgebleven? Bij die ontwikkeling wil ik me niet neerleggen, maar juist met een nieuw avonturenalbum voor de jeugd voor de dag komen.' Zelf spreekt hij over een nieuwe serie, maar in dit eerste deel van *Arin* verwijst niets naar een vervolg. Le Roux: 'De intentie bij de uitgever en bij ons om verder te gaan met een tweede deel of zelfs meerdere delen was vanaf het begin aanwezig. We wachten eerst de verkoop van dit album af. Het lokale netwerk heeft zich al bewezen: de afgelopen maanden zijn zo'n 3.000 exemplaren verkocht. *Arin* wordt ook landelijk verspreid via Het Raadsel. Het is nog te vroeg om daar iets over te zeggen. Een tweede deel zal weer een nieuw verhaal worden. Misschien dat we iets met brons gaan doen. Ik hoop bij de deskundigen boeiende theorieën los te krijgen over de eerste raadselachtige voorwerpen van dit materiaal in de late steentijd.'

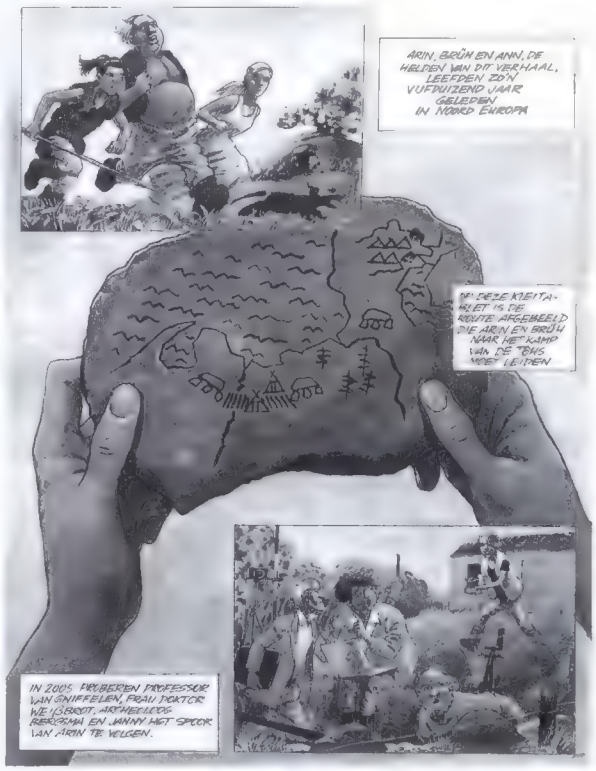
ARIN, BRÜH EN ANN, DE HELDEN VAN DIT VERHAAL, LEEFDEN ZO'N VIJFDUIZEND JAAR GELEDEN IN NOORD EUROPA
IN DEZE KLEITA-FELET IS DE ROUTE AFGEBEELD DIE ARIN EN BRÜH NAAR HET KAMP VAN DE TEKS MOET LEIDEN
IN 2005 PROBEREN PROFESSOR VAN SNIFFELEN, FRAU DOKTOR NE-USBROST, ARCHEOLOGE REKERSMA EN JANNY HET SPOOR VAN ARIN TE VEGGEN.

INMIDDELS IS IN HET NEOLITHICUM DE SCHEMERING AAN-GEBROKEN. ARIN IS TEN EINDE RAAD...
DEZE AMULET HEEFT MIJN LEVEN GERED... KON DEZE SCHERF BRÜH EN ANN OOK MAAR REDDEN...

Rechts, Introductiepagina uit *Arin*.

Links, Woorden als Neolithicum worden niet geschuwd.

Arin en het volk van de hunebedbouwers I: De gebroken beker

Wijtsma & Le Roux
Edu'Actief
ISBN 90-5766-6111
Prijs ƒ 14,95 / Bfr.299
(48 pagina's, kleur, s.k.)

***Bij de Meppelse uitgeverij Edu'Actief verscheen ook bijbehorend educatief materiaal, onder de titel* Arin in de klas *(ISBN 90-5766-6117). Het gaat om een map onderwijskaarten die besteld kan worden bij het nationaal Hunebedden Informatiecentrum (NHI), Bronnegerstraat 12, 9531 TG Borger. Telefoon (+31)(0)599-236374. E-mail:* hunebed.info@tref.nl**

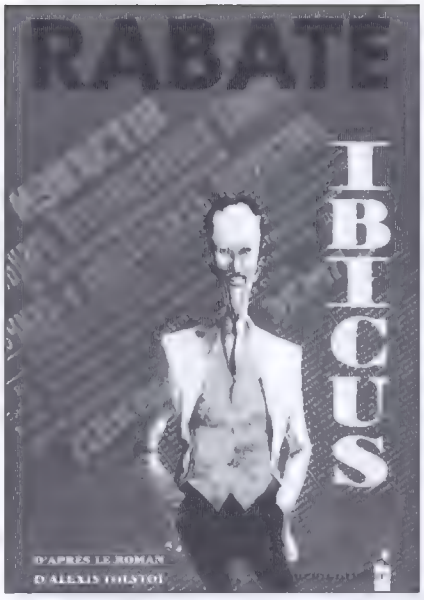

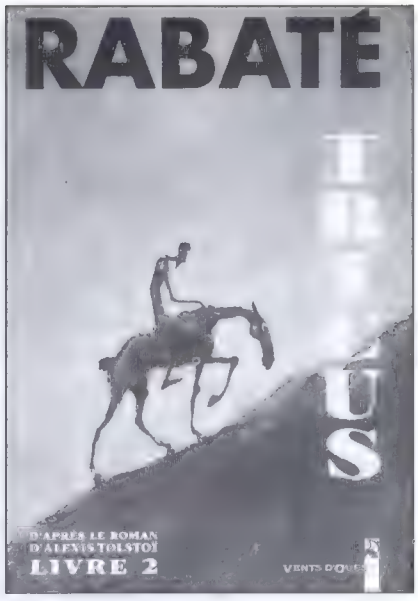

RABATÉ'S IBICUS

Het communisme heeft na de val van de Muur afgedaan als serieuze politiek, zo lijkt het. Ex-communisten biechten hun verleden van zich af (behalve Harry Mulisch) en in Rusland, waar het allemaal begon, heeft de beurs meer macht dan vroeger de KGB. Dat was in de jaren '60 en '70 wel anders. Arbeiders in Groningen en linkse studenten wilden toen van geen kritiek op het communisme weten en de BVD vond hen dan ook staatsgevaarlijk. Kortom: je was voor of tegen. In vergelijking met deze zwart/wit-stelling-name valt op, dat veel oog-getuigen van de Russische revolutie er zelf een tweeslachtige houding op na hielden.

door **WILLARD MANS**

Onlangs verscheen in Nederlandse vertaling het boek *Ik loop over de sterren. Schetsen, dagboekfragmenten en brieven over de Russische revolutie* van **Marina Tsvetajeva**. Zij kiest voor de bourgeoisie, de adel, de tsaar, voor het Witte leger. Zij is tegen het communisme, maar niet tegen de communisten. Zij zoekt de mens, niet de politiek. Ook het hier te bespreken tweedelige *Ibicus* van de Franse stripmaker **Pascal Rabaté** (1961) laat de lezer in vertwijfeling de laatste bladzijde omslaan. Maar dan ben je wel een paar uur in de ban geweest van een prachtverhaal.

RUIM 270 PAGINA'S GRAFISCH GENOT

Rommelmarkt

Ibicus is de bewerking van een gelijknamige roman van **Aleksej Tolstoi** (1882-1945). Ook deze Tolstoi heeft een haat/liefde-verhouding met de revolutie. Rabaté kocht het boek voor een piek op de rommelmarkt in de veronderstelling dat het van de hand van het beroemd familielid **Leo Tolstoi** was. Rabaté, die toen nog grafische technieken studeerde op de kunstacademie, las het boek in één nacht uit. Ook de illustraties maakten diepe indruk op hem. Hij nam zich voor ooit deze roman te verstrippen. Na zijn debuut in 1990 en tien albums later is het dan zover. In januari 2000 wint hij zelfs in Angoulême de prestigieuze Prix Alph-Art 2000. Niet helemaal onverwacht, zoals *NRC Handelsblad* beweerde. Ook de vorige laureaten waren eerder schilders en grafici dan klare-lijnterroristen.

Spookbeelden

Het verhaal in *Ibicus* vangt aan in 1917. We ontmoeten Simeon Nezvorof aan de borreltafel van z'n stamkroeg in Petersburg. De Eerste Wereldoorlog is bijna voorbij. Simeon is een kleurloos mannetje, op z'n Duits een 'Otto Normalverbrauch'. Maar een ontmoeting met een waarzegster zal zijn leven veranderen. Deze zigeunerin - familie van de drie heksen uit *Macbeth* - voorspelt dat Nezvorof ondanks aanhoudend geweld en terugkerende gruwelen rijk zal worden en blijven. Hij is immers geboren onder het teken van de Ibicus, de sprekende schedel, welk teken vanaf dan in zijn nachtmerries opduikt. Aanvankelijk verandert er weinig in zijn leven, hoewel om hem heen het toch al door de oorlog getroffen sociale leven verder uiteenvalt. Tijdens een rel staat Simeon plotseling oog in oog met de voorspelling: een joodse antiekhandelaar ligt gewond op de vloer, diens kapitaal ligt voor het grijpen... Simeon helpt zijn lot een handje, laat een zware kast op hem vallen. Hij redeneert zijn geweten schoon: zijn lot was toch om rijk te worden? En hoewel Simeon in die ruige en bloedige jaren van de revolutie soms helemaal blut is, komt de voorspelling uit: altijd keren zijn kansen zich ten goede. Tenminste, financieel gezien. Uit ethisch oogpunt is het alsof hij zijn ziel aan de duivel verkocht heeft, onze Russische Faust. Man-in-bo-

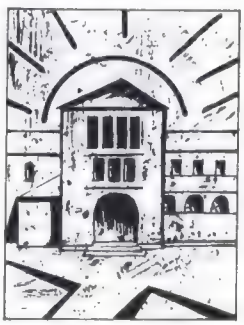

Hoofdstukken in deel twee kennen een inleidend of afsluitend plaatje. Rabaté toont zich schatplichtig aan de Vlaamse pacifistische illustrator Frans Masereel.

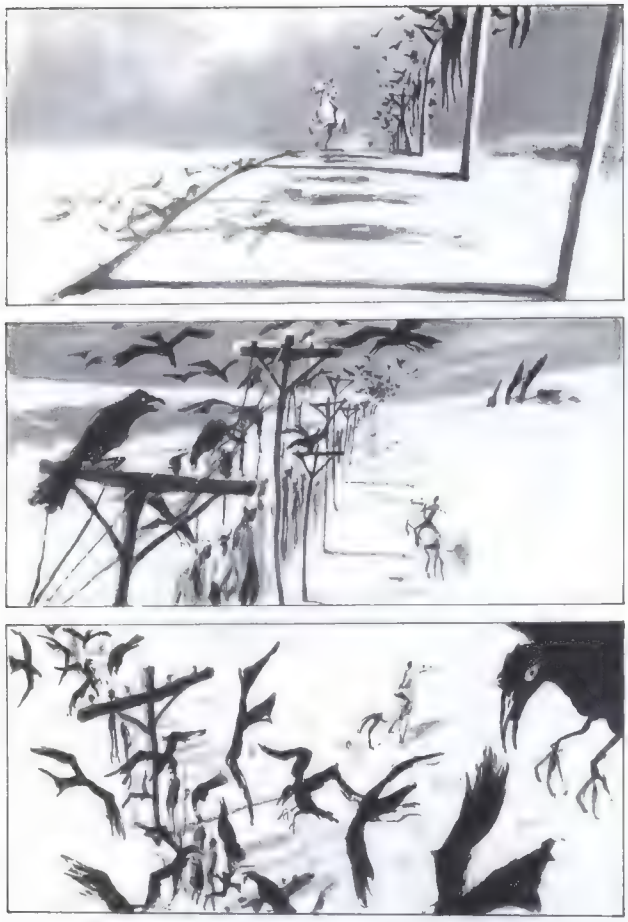

nis Simeon meet zich de titel aan van graaf, maar het is tekenend dat iedereen in de lach schiet als hij zich zo voorstelt.
Simeon heeft drie tegenspelers. De eerste is schilderes Alla, die hem als een echte Eva van de appel der (cocaïne-)kennis laat snoepen. De tweede, Rtichtchev, introduceert hem in de gokwereld en via Platonovitch wordt onze nepgraaf grootgrondbezitter. Maar de gruwelen ontloopt hij niet. Op de laatste plaat verschijnen de beeltenissen van de drie als spookbeelden aan de horizon.

Vorm en inhoud

De tekeningen ademen de sfeer van het expressionisme, de kunststroming die na 1910 opkomt. In zwart/wit met alle tinten grijs schildert Rabaté vooral de desolate sfeer van de Russische (burger-)oorlog en revolutie. In de Moskovische cafés luistert Simeon naar dadaïstische optredens, zoals wij die kennen van **Theo van Doesburg**.
Rabaté benut ten volle de mogelijkheden van het perspectief. Een elektriciteitsleiding vol met gehangenen wordt over twee pagina's woordloos in beeld gebracht, terwijl het standpunt langzaam en indrukwekkend van kikkernaar vogelperspectief stijgt. Ook laat Rabaté hoofden vervloeien, wat ook gevoelsmatig doet denken aan **Edvard Munch**s *De schreeuw*. De toegepaste gewassen-inkttechniek geeft de platen een sterk grafisch karakter. Vorm en inhoud vallen dus prachtig samen.
De graaf Simeon Nezvorof is een ploert. Hij is een opportunist, die rustig met zijn koets de volkstuintjes van de boeren ruïneert. Hij snuift, hoereert, gokt en laat zijn vrienden barsten. Maar: hij is geen echte graaf, hij is NEP (deze afkorting slaat ook op de nieuwe, gematigde politiek van kort na de revolutie). En omdat wij, lezers, dat weten krijgt Simeon toch sympathieke trekken, we leven met hem mee, met die schlemiel die slechts zijn kans pakte. En dus rest ons na lezing de verwarring.
Een vertaling van *Ibicus* zit er waarschijnlijk niet in. De oorspronkelijke uitvoering van uitgeverij Vents d'Ouest is vorstelijk: gebonden, 136 pagina's per deel, groot formaat (23 bij 32 centimeter). Veel Franse tekst staat er niet in, maar 't is wel levende taal, die zijn betekenis soms maar moeilijk prijs geeft. Maar de moeite wordt zeker beloond!

Ibicus 1 en 2

Rabaté
Vents d'Ouest 1998/1999
ISBN 2-8696-7692-1 (deel 1)
ISBN 2-8696-7801-0 (deel 2)
Prijs FF118
(136 pagina's, zwart/wit, s.k.)

***Linksboven,* de covers van deel 1 en 2: Simeon Nezvorof: Russische Faust.**

***Rechtsboven,* Rabaté speelt prachtig met de verschuiving van kikker- naar vogelperspectief.**

***Rechts,* De drie tegenstrevers van Nezvorof spelen spook.**

BOEKEN

De verloedering

Tardi & Pennac
Oog & Blik/De Harmonie 2000
ISBN 90-73221-96-X
Prijs ƒ29,95 / Bfr.599
(80 pagina's, kleur, h.k.)

Jacques Tardi heeft weinig op met het grootkapitaal. Begin jaren zeventig maakte hij al samen met scenarist **Pierre Christin** het album *Gerommel in de Rouergue*, een eigentijds sprookje waarin bosbewoners strijden tegen de plannen van een multinational om een mijn te heropenen. Dit jaar is er van deze coryfee in stripland op scenario van de Franse romanschrijver **Daniel Pennac** een nieuwe hedendaagse vertelling uitgekomen onder de titel *De verloedering*. Het is een venijnige satire over de steeds verder oprukkende mondialisering van de economie en de negatieve gevolgen ervan voor de samenleving. Directies - met als slippendrager de in het verhaal opgevoerde *human resource manager* (het vroegere hoofd personeelszaken) - halen ondanks de huidige hoogconjunctuur regelmatig de bezem door hun ondernemingen. Fusies en ontslagrondes zijn volgens hen nodig om internationaal te kunnen blijven concurreren en de kostenstructuur in de hand te houden.
In *De verloedering* vinden we zo'n weggesaneerd slachtoffer terug in een Parijse dierentuin. Hij heeft zich als 'werkloze homo sapiens' opgesloten in een kooi. Dat leidt al snel tot een groot mediacircus, vooral omdat de onbekende werkloze via een camera in zijn hok op alle tv-zenders live te zien is: een deprimerende versie van *Big Brother* als het ware. Op een gegeven moment is de man verdwenen en wordt hij opgeknoopt teruggevonden in een nabijgelegen parkprieel. Rechercheur Justin gaat op onderzoek uit. Maar bij deze agent slaat de verloedering niet alleen toe op relationeel vlak - hij onderhoudt voornamelijk per mobiele telefoon een zieltogende relatie met Lili, de dierenarts van de zoo - ook in zijn werk ontspoort hij. Dat levert een bizarre opknoping op, waarbij net zoals bij *Gerommel in de Rouergue* het 'eind goed, al goed'-sprookjesgezegde van toepassing is.
Daniel Pennac is in Frankrijk vooral bekend als schrijver van detectives, zo blijkt uit het nawoord. Tardi, die vaker samenwerkte met makers van *policiers* kende Pennac al van een aantal illustratieopdrachten. Ze filosofeerden wel eens over een gezamenlijk stripproject, maar concrete resultaten bleven tot voor kort uit. Dit veranderde toen de schrijver op het idee van *De verloedering* kwam na het ontslag van zijn vrouw. De samenwerking heeft uiteindelijk geleid tot een bijzonder geslaagde hekelstrip met een ijzersterk en fris scenario. Tardi weet daarbij een sfeervol beeld van het hedendaags Parijs op te roepen, waarin weer tal van eigenaardige personages de revue passeren. Aardige bijkomstigheid is dat **Loustal** verantwoordelijk is geweest voor de inkleuring van de schilderijen van Hélas, een van de karakters uit het verhaal. Als dank is hij als figurant in *De verloedering* opgevoerd (zie pagina 54), net als een aantal andere vrienden van de beide auteurs.
De verloedering is stukken beter te volgen dan de laatste, aan slijtage onderhevige episoden van Tardi's beroemdste geesteskind Isabelle Avondrood. Hopelijk brengt dit hem op het idee om weer van Pennacs diensten gebruik te maken bij het scheppen van een nieuw avontuur van Isabelle.
In Nederland brengt uitgeverij Casterman normaliter de albums van Tardi uit. *De verloedering* oogt ook als een Casterman-boek, maar het is een combineerde uitgave van Oog & Blik en De Harmonie. Volgens zegsman **Mat Schifferstein** heeft dit te maken met de ontevredenheid van Franse stripmakers over de uitgavepolitiek van Casterman in Frankrijk die tegenwoordig veel op de massamarkt is gericht. Tardi heeft, net als een aantal van zijn Franse collega's, ervoor gekozen om voor dit album in zee te gaan met Futuropolis, een onderdeel van de literaire uitgever Gallimard. In het Nederlands taalgebied is het een duoproductie geworden, omdat Oog & Blik via Het Raadsel de stripmarkt bereikt en De Harmonie de boekhandels kan bedienen. Overigens meldt een woordvoerster van Casterman dat haar uitgeverij de banden met Tardi niet heeft verbroken. Begin 2001 zal de Nederlandse vertaling verschijnen van het nieuwe *Nestor Burma*-avontuur *M'as-tu vu en cadavre?*

RS

De Haas van Mars 3
De Haas van Mars 4

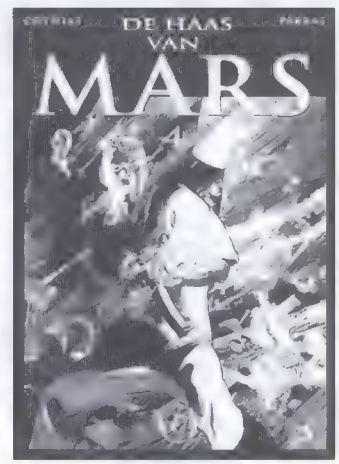

Cothias & Parras
Talent 2000
ISBN 90-5289-309-8 (deel 3)
ISBN 90-5289-310-1 (deel 4)
Prijs ƒ14,50 / Bfr.260
(48 pagina's, kleur, s.k.)

De Haas van Mars is een grote hit in Frankrijk. Verantwoordelijk voor dit succesverhaal zijn de veteranen **Patrick Cothias** en **Antonio Parras**. Cothias (1948) is een veelzijdig scenarist, hier ter lande, naast heel veel anders, bekend van *De zeven levens van de sperwer* met **André Juillard**. Antonio Parras (1929) kreeg in Nederland pas op late leeftijd enige bekendheid met *De onaantastbaren* in de *Collectie Charlie* maar had toen al een rijk gevuld stripleven achter de rug, ondermeer als veeltekenaar voor *Pilote*. Reeds in 1997 verschenen de eerste twee delen van *De Haas van Mars* bij uitgeverij Farao-Talent in het Nederlands en dan nu eindelijk het vervolg. Thematisch doet de strip sterk denken aan een andere hit van twee oudgedienden in het vak: **William Vance** en **Jean van Hamme** met hun saga *XIII*. Evenals in die reeks wordt in *De Haas* een eenzaam individu door iedereen en alles belaagt. Om hem heen worden tal van complotten beraamd om hem te doden. Als een wild dier (de haas) is hij permanent op de vlucht voor zijn vele achtervolgers. De onnoemelijke pogingen van zijn tegenstanders zaaien dood en verderf, maar mensenlevens lijken niets meer waard dan de pionnen in dit grote schaakspel van geheime diensten. Net als de vele namen

die XIII in de loop van tijd krijgt toegedicht is onze held ongewis over zijn identiteit. David Rutherford is één van de gebruikte namen maar de echte Rutherford is dood en begraven. Waar XIII er alles aan probeert te doen om zijn onschuld in een reeks moorden te bewijzen is Rutherford permanent bezig om zijn omgeving te overtuigen dat hij heeft meegewerkt aan een ultramodern project op Mars. Hij had echter nooit levend van de rode planeet mogen terugkomen, zoveel wordt duidelijk.
De kracht van dit scenario is het gebrek aan kennis dat de lezer van de hele situatie heeft, waardoor de identificatie met Rutherford maximaal wordt. Door de eindeloze subplots en vele verhaallijnen laat de serie zich het best lezen in één lange adem. In Frankrijk is men inmiddels reeds bij deel 7 aanbeland. Parras weet het geheel te boeien met zijn levendige, krasserige beelden die hij in sfeervolle omgeving weet neer te zetten. Ook Amsterdam in de winter oogt bij hem erg mooi. Anatomisch kan het niet allemaal door de beugel maar wie maalt daar om bij een marsmannetje?

JdL

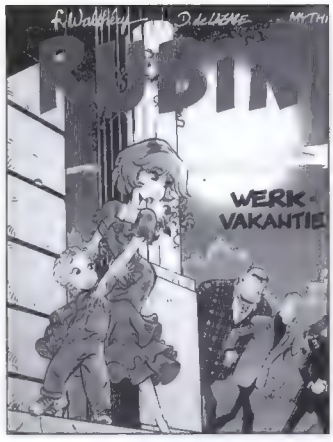

clusief filmische dialogen, geloofwaardige karakters en veel actie. Het knappe scenario is van de hand van **Mythic** (pseudoniem van **Jean-Claude Smit le Bénédicte**), die eerder diverse bundels novellen en romans schreef. Later werkte hij met **Marc Hardy** (*Gaffel en Gitaar*), **Yann** en **Didier Conrad** en **Grzegorz Rosinski** (*Thorgal*) en schreef hij een paar keer *Natasja*-verhalen. Met name de uiterst gedetailleerde tekeningen van **Dragan de Lazare** zijn oogstrelend. Alhoewel minder soepeltjes dan Walthéry's oude werk, past die stijl prima bij het verhaal. Het is de makers gelukt om een heldin te creëren die geen slap aftreksel is van Natasja.

PvC

Rubine 7: Werkvakantie

Walthéry & De Lazare & Mythic
Lombard 2000
ISBN 90-5581-243-9
Prijs ƒ9,95 / Bfr.199
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Rubine is het geesteskind van Natasja-schepper **François Walthéry**. En inderdaad, Rubine lijkt als twee druppels water op deze blonde heldin, alleen is Rubine roodharig. Als rechercheur en detective keert ze in dit album terug naar haar ouders voor een korte vakantie. Maar al gauw raakt ze betrokken bij de verwikkelingen rond een rechtszaak, waarbij de mogelijke schuldigen de kinderen van de jury kidnappen in een vakantiekamp. Als Rubine merkt dat haar nicht, die zitting neemt in de jury, zich nogal afstandelijk gedraagt, gaat ze op onderzoek uit. *Werkvakantie* is een spannende *legal thriller*, in-

Verfallstad

Def P
Ramp Records/Oog & Blik 2000
ISBN geen
Prijs ƒ14,95 / Bfr.299
(40 pagina's, kleur, s.k.)

'Eindelijk', staat er onder de laatste strip uit *Verfallstad* van rapper **Def P**. En inderdaad, dat is niet alleen wat de tekenaar denkt, maar ook de lezer is opgelucht dat hij weer wat leuks kan gaan doen. Voor alle duidelijkheid: de voorman van *Osdorp Posse* heeft geen stripboek gemaakt, want *Verfallstad* bestaat voor de helft uit columns (die hij schreef voor onder meer het wietblad *Highlife*) en voor de andere helft uit strips. Helaas zijn beide 'kunstvormen' geen sterke kanten van de Amsterdammer. Als de eerste column die je schrijft over columnschrijven gaat, getuigt dat niet zo zeer van originaliteit. Hier en daar strooit P met redelijke woordspelingen (de leukste uit het hele boek is een quote van **Herman Finkers**!), maar over het algemeen zijn de verhaaltjes flauw en simpel. Kankeren op 'talentloze en a-muzikale recensenten' en 'vuile profiteurs in het muziekwereldje' kun je echt veel beter doen in rapteksten...
En de strips? Ja, ehhh... het laatste stripje gaat over het maken van een stripje. Def P tekent zichzelf, terwijl hij denkt: 'Shit, ik weet geen leuke grap.' Dit kinderlijke niveau ontstijgt hij helaas nergens. Een zwerver die een duif verkracht, iemand die zijn hersenpan uit zijn hoofd niest... het zijn zaken die **Eric Schreurs** misschien komisch op papier kan zetten, maar P mist deze kwaliteit. Rapper, blijf bij je leest, zou ik zeggen. Met dit boek dwing je geen respect af in schrijverskringen, laat staan in de stripwereld. Natuurlijk heb ik weinig recht van spreken als 'talentloos recensentje', maar ik hoop dat Def P de pogingen om een stripalbum te maken hierbij staakt. Uit van hier!

VM

Zodiak 1: Libra / Ari
Zodiak 2: Scopii / De ring van Zodiak

Oosterveer & Ritstier
Boumaar 1999/2000
ISBN 90-73836-19-0 (deel 1)
ISBN 90-73836-23-9 (deel 2)
Prijs ƒ14,50 / Bfr.290
(96 pagina's, zwart/wit, s.k.)

Sinds 1996 wordt de strip *Zodiak* in *De Telegraaf* gepubliceerd, in het tempo van één strook per dag. Het is een, tegenwoordig zeldzame, vervolgstrip, van vaderlandse bodem, maar geheel in de traditie van de klassieke Amerikaanse avonturenstrip, zowel wat betreft de tekenstijl als ook de episodische verhaalstructuur. De makers zijn tekenaar **Minck Oosterveer** en scenarist **Willem Ritstier**. Tot op heden was de strip niet in boekvorm verschenen, maar Uitgeverij Boumaar heeft zich over *Zodiak* ontfermd en is druk doende in tamelijk hoog tempo het (naar verluidt complete) epos in vier delen (met elk twee episoden) op de markt te brengen. De eerste twee delen zijn verschenen, het derde kan elk moment het daglicht zien.
Tom van Santen, sportleraar en voormalig marinier, krijgt met zijn verloofde Caren een autoongeluk. Het tweetal gaat op zoek naar hulp en belandt via een geheimzinnig landgoed in een andere wereld, genaamd Zodiak. Deze wereld is verdeeld in twaalf strikt gescheiden gebieden, genoemd naar en geregeerd door de tekens van de dierenriem. Tom raakt Caren kwijt en zijn zoektocht naar haar wordt een eindeloze reis kriskras door Zodiak, een middeleeuws aandoende wereld, vol kastelen, ridders, magiërs en monsters, en alles wat daar

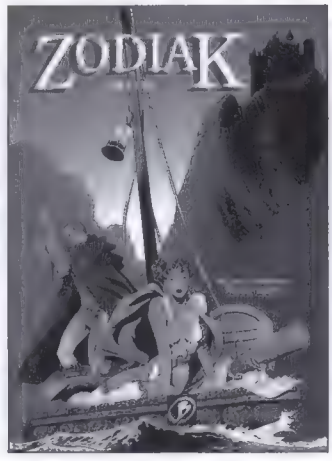

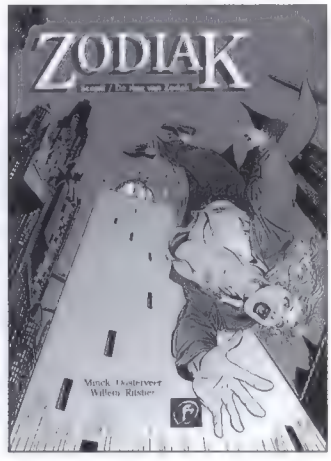

zoal bijhoort. Ook is er geen gebrek aan vrouwelijk schoon.
Dan wordt Tom gerecruteerd door Libra, de leider van de Weegschalen. In ruil voor hulp bij het zoeken naar zijn verloofde zal Tom uit alle gebieden het bijbehorende sterrenbeeld-amulet roven en aan Libra geven, zogenaamd om van Zodiak weer één idyllische wereld te maken. Wat Tom niet weet, is dat Libra eigenlijk uit is op de macht over de hele Zodiak-wereld en bovendien Caren zelf heeft ontvoerd en in verzekerde bewaring heeft gesteld.
De verovering van de amuletten met bijbehorende avonturen wordt verrassend genoeg niet getoond; in de derde episode is Tom zelfs geheel buiten beeld en wordt de hoofdrol opgeëist door een nieuw personage: vrouwelijke detective Bob Karn, die door de vader van Caren wordt ingehuurd om het verdwenen tweetal op te sporen en die via hetzelfde landgoed ook in Zodiak terechtkomt. In haar pogingen om weer in haar eigen wereld terug te komen belandt zij in een onderaardse sciencefiction-stad, waar het verhaal weer een zwenking maakt: in de vierde episode moet Bob een 'louteringʼ ondergaan en betreedt daartoe weer een andere, nogal metafysische, wereld, vol zwevende deuren met abstracte opschriften, eindeloze trappen in het niets en van vorm veranderende fabelwezens. Pas aan het eind van deze episode keert Bob terug in Zodiak en lijkt de verhaallijn gekoppeld te worden aan die van Tom en Caren.
Rekening houdend met het gegeven dat Zodiak gemaakt is als stripfeuilleton, bestemd voor dagelijkse consumptie van kleine hapjes, is het ook in boekvorm een goed leesbare strip. Wel gaat dan opvallen dat de hoofdfiguren wel heel veel op reis zijn en dat niet alle lotgevallen onderweg deel uitmaken van een groter geheel. Ook wordt de lezer hierdoor geconfronteerd met een eindeloze stoet bijfiguren die opduiken, even een centrale rol opeisen en dan weer verdwenen zijn. Dat maakt het zelfs voor de albumlezer moeilijk om zicht te houden op de grotere verhaallijn.
Wat de strip voornamelijk genietbaar maakt, is het tekenwerk van Oosterveer die met soepele, trefzekere lijnen de meest uiteenlopende situaties helder weet neer te zetten. Het verhaal, dat zich tussen een aantal zeer verschillende werelden beweegt, stelt brede eisen aan de vormgever, maar de tekenaar lijkt zich bijna overal goed thuis te voelen. Aparte vermelding verdienen de vrouwen, die in Zodiak een ruime meerderheid lijken te vormen.
Consequent fraaigebouwd en liefdevol in beeld gebracht vormen zij het handelsmerk van *Zodiak*. Dat alle dames, zonder uitzondering, in alle omstandigheden, de borstbedekking tot hooguit een centimeter boven de censuurgrens weten te beperken, leidt in zijn nimmer tanende doelbewustheid bij langer doorlezen wel tot enige irritatie.Een grotere bron van ergernis zijn de simplistische karaktertekeningen van de personages, inclusief de hoofdpersonen. Die ergernis wordt nog versterkt door de dialogen die niet zelden tenenkrommend oubollig zijn.De albums zijn, zoals te verwachten valt van deze liefhebbers-uitgeverij, mooi gedrukt en vormgegeven, op een groot formaat dat niet lekker leest, maar wel de tekeningen goed doet uitkomen.
Wel is het slordig, dat in de titel op omslag en rug van deel 2 *Zodak* wordt vermeld.

JL

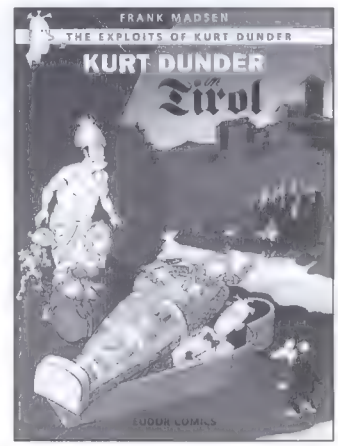

Kurt Dunder 1: In Tirol

Madsen
Eudor Comics 2000
ISBN 87-987796-0-05
Prijs Dkr.100
(48 pagina's, kleur, s.k.)

De Deense tekenaar **Frank Madsen** gaf deze Engelstalige versie uit van *Kurt Dunder in Tirol* bij Eudor Comics in Kopenhagen. Nederlandse fans zullen zich dan ook moeten behelpen met deze uitgave, omdat deze strip bij geen enkele Nederlandse uitgever wordt gepubliceerd. Best jammer, want wie van ouderwetse avonturenstrips houdt in de beste *Kuifje*- en *Robbedoes*-traditie, komt zeker aan z'n trekken. Kurt Dunder is een detective die met z'n aapje en partner Bill Milton (afgeleid van Madsens goede collega/vriend **Freddy Milton**) afreist naar Tirol om een reeks mysterieuze gebeurtenissen te onderzoeken bij een archeologische opgraving. Mad-

EN VERDER...

✷ ***Fokke en Sukke 4: Zijn weer thuis*** *(Reid/Geleijnse/Van Tol, Harmonie). Weer een batterij aan sterke, studentikoze grappen van de Nederlandse Beavis & Buthead in vogelvorm. Er mag wel wat meer aandacht worden besteed aan het tekenen van menselijke personages. Die zien er niet uit.* (RS)

✷ ***Michel Vaillant. Onuitgegeven toppers 1: Terug naar Königsfeld*** *(Graton, Graton). Naast ruim 60 albums maakte Jean Graton vanaf 1950 veel korte verhalen voor geïllustreerde tijdschriften. Deze avonturen van Michel Vaillant worden nu verzameld in een nieuwe reeks. In dit eerste deel vinden we vier verhalen, waarvan de eerste twee een vervolg blijken te zijn op het album 'De ridders van Königsfeld'. Verhaal drie en vier gaan respectievelijk over de wereld van de 'jonge wolven' (Formule 3) en een Formule 1-drama tijdens een Grote Prijs van Monaco. Afgaand op mijn herinnering aan die vele stripbladen uit m'n jeugd staan ons nog heel wat korte verhalen te wachten.* (HB)

WONDERLAND
STRIPS EN SCIENCE FICTION
GESPECIALISEERD IN COMICS
SOEMBAWASTRAAT 54A 1095 XC AMSTERDAM
020-694 35 62

✷ ***De omzwervingen van He Pao 1: De bewegende berg*** *(Vink, Dargaud). Nu met slappe kaft, maar verder is er weinig veranderd nu Vink na 'De dwaze monnik' een nieuwe cyclus start. De tekenaar van Vietnamese afkomst blijkt nog steeds te beschikken over een uitgebalanceerde tekenstijl waarin de kleur meesterlijk wordt aangebracht. Het verhaal - waarin de vechtersvrouw He Pao de hoofdrol speelt - biedt op een aangename volwassen manier verstrooiing.* (HW)

✷ ***Pincet Reeks 15: De mensenhater*** *(Oudshoorn, Plaatjesmaker). Floris Oudshoorn begon zijn stripcarrière ooit bij het underground-blad Posse. Zo af en toe duikt hij weer ergens op, maar dat zou wel frequenter mogen. Zijn handelsmerk is een in een gecultiveerde lelijke tekenstijl uitgevoerde misantropie. Dit deel uit de Pincet-reeks is daar een fraai voorbeeld van.* (RS)

✷ ***Pincet-reeks 19: Little Andyroyd*** *(Kriek, Plaatjesmaker). De vertederende robot Andyroyd figureerde al in Gutsman, maar krijgt nu de hoofdrol in zijn eigen ontstaansverhaal. Minder komisch dan Guts, maar wel weer typisch Kriek. Dus tekstloos, maar sprekend.* (JM)

✷ ***Pincet-reeks 20: De grote man*** *(Hulsing, Plaatjesmaker). Milan Hulsing is de eerste stripmaker die zijn tweede Pincetje mag maken, na de samenwerking met Michiel de Jong in deel 14 (Ode aan Wilhelm). Ook nu weer een melancholiek verhaal, ditmaal over een dociele kantoorklerk die alle persoonlijke teksten van zijn jonge uitgever schrijft. Zelfs zijn eigen grafschrift kauwt hij zijn baas voor. Beklemmend, met invloeden van Berend Vonk, maar helaas grafisch van wisselvallige kwaliteit.* (JM)

sen werkt met vele plotwendingen, personages en goed gedocumenteerde, geschiedkundige ditjes en datjes - de juiste ingrediënten voor dit genre. Ook zijn heldere tekenwerk ziet er ouderwets goed en leuk uit - precies wat er verwacht wordt bij een dergelijke avonturenstrip, die in zekere zin wel wat doet denken aan de avonturen van Guus Slim. Helaas is het album niet af, want het avontuur wordt vervolgd in *The fifth gospel*. Een leuke reeks voor genreliefhebbers, die je vandaag de dag niet meer zoveel tegenkomt. Dat is meteen de reden dat er voor het bemachtigen van dit album zèlf het nodige speurwerk moet worden verricht.
Meer info: *www.kurtdunder.dk* (met creditcard-service)

PvC

Henry's dagboek (Ieper 1916-1918)

Glogowski
VanTher 2000
ISBN 2-9600-1950-4
Prijs *f* 12,50 / Bfr.250
(32 pagina's, kleur, s.k.)

De Belg **Philippe Glogowski** is vooral bekend als letteraar maar is tevens een niet onverdienstelijk tekenaar. Zo blijkt uit *Henry's dagboek (Ieper 1916-1918)*, uitgegeven door de al even onbekende uitgeverij VanTher van **Jean-Claude Vantomme**. Deze Vlaming heeft blijkbaar veel vertrouwen in Glogowski want hij liet dit album in een oplage van maar liefst 50.000 exemplaren drukken. Het onderwerp van deze door het stadsbestuur van Ieper (dat in het voorwoord een bezoekje aan de stad promoot) 'geautoriseerde' strip is uiteraard de Grote Oorlog. Aan de hand van het dagboek van de Engelse soldaat toont de auteur de lezer de gruwelen van de loopgravenoorlog. Want gruwelijk was de strijd, dat heeft **Jacques Tardi** met zijn *Loopgravenoorlog* wel duidelijk gemaakt. Maar daar houdt de vergelijking met het meesterwerk van Tardi ook meteen op. Waar Tardi erin slaagde de zinloosheid, het lijden, de uitzichtloze ellende en het massale sterven te verbeelden, blijft Glogowski steken in een oubollige braafheid. Zijn soldaat is fier zijn land te mogen dienen, gaat dapper voorop in de strijd, waagt zijn leven om dat van zijn kameraden te redden en is apetrots op zijn onderscheiding. De loopgraven waarin hij vecht zijn netjes aangeveegd en de Duitsers tegen wie hij vecht zijn welbeschouwd ook maar fidele kerels. De brave heroïek van Glogowski geeft ondanks alle getoonde gruwelen toch een wat vertekend beeld van de strijd die rond Ieper is gevoerd. Het tekenwerk van Glogowski is, zoals gemeld, niet onverdienstelijk. Maar voor dit onderwerp is het toch wat te gestileerd, te gepolijst om de personages en hun omgeving echt tot de verbeelding te laten spreken.

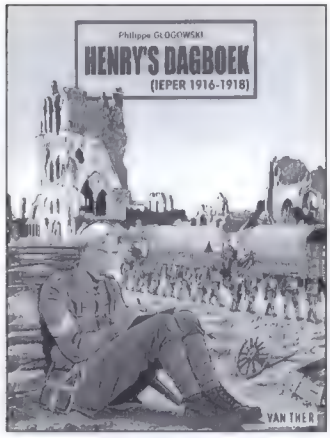

TB

Medicijnman of: het getekende leven van Michiel van de Pol

Van de Pol
De Prom 2000
ISBN 90-6801-710-1
Prijs *f* 29,95 / Bfr599
(112 pagina's, zwart/wit, s.k.)

Ooit gold de strip *Mol* van tekenaar **Michiel van de Pol** als één van de grote beloften van de nieuwe generatie stripmakers. De gagstrip haalde zelfs *SjoSji*, maar na het opdoeken van dat tijdschrift werd het akelig stil rond Van de Pol. Op het persoonlijke vlak maakte de tekenaar echter een belangrijke ontwikkeling door: tot tweemaal toe werd hij vader. Tegelijkertijd moet hij het inzicht hebben gebaard om autobiografische strips te willen maken, net als zoveel van zijn collega's uit het small-presscircuit. Van de Pol besloot een stripdagboek bij te houden en ziehier: de Baarnse uitgeverij De Prom was zo vriendelijk het uit te geven onder de titel *Medicijnman of: het getekende leven van Michiel van de Pol*. Een hele mond vol die de lading goed dekt. Naast zijn tekenactiviteiten is de auteur/hoofdpersoon namelijk medicijnbezorger, een weinig heroïsch beroep. Ironisch genoeg klinkt de titel *Medicijnman* juist als een superheldenreeks. En zo ligt het anti-heldendom van Michiel bij voorbaat vast. Alles in de strip ademt onbeholpenheid: de niemendallige gebeurtenissen, het onhandige huisvadergedrag, de focus op schijnbaar irrelevante details, maar ook de priegelige tekenstijl en de rommelige pagina-indeling. Van de Pol is te werk gegaan zoals hij op een kladblok zou doen: linksboven op het vel begint hij een droedel, die zich langzaamaan uitbreidt tot onderaan de pagina. Zo gebeurt het regelmatig dat de traditionele leesrichting (van links naar rechts) met voeten getreden wordt. Die aanpak oogt charmant, maar maakt het tegelijkertijd onmogelijk om dit dikke boek in één adem uit te lezen. Daarvoor word je als lezer te zeer op de proef gesteld. Ook zijn de gebeurtenissen daarvoor vaak te gewoontjes, zelfs als de brave huisvader ontsnapt naar een rockconcert in muziektempel 013 met zijn vrienden uit de veelbelovende Tilburgse band *Green Lizard*. Toch blijft Van de Pol overeind, niet in de laatste plaats door zijn spitse gevoel voor humor. De dialogen zijn hilarisch doordat ze zo goed voorstelbaar zijn (vooral de ruzies met vriendin Liset), en ook de afwisselende zelfverheerlijking en -relativering van hoofdpersoon Michiel ('Ik schreef scenario's voor *Sjors en Sjimmie* waarmee ik bergen geld verdiende') werkt nadrukkelijk op de lachspieren. Niet alle dagboekpagina's zijn even sterk, maar de aanhoudende lezer is verzekerd van de nodige lachsalvo's. Voor wie dit boek in de stripwinkel inkijkt, is de grappige achterflaptekst overigens verplichte kost.

JM

Het beste van mezelf I: Kataplexie

Dumez & Colonel Moutarde
Dupuis 2000
ISBN 90-314-2244-4
Prijs *f* 9,75 / Bfr.195
(56 pagina's, kleur, s.k.)

Autobiografische stripjes zijn in. De vraag is of dat zijn oorzaak vindt in een groeiende lezersbehoefte of in een gebrek aan thematische vernieuwingsdrang bij de stripmakers. Persoonlijk denk ik het laatste, gezien het gebrek aan interessante vertellingen binnen dit genre. Het interesseert mij namelijk geen biet wie met wie naar bed gaat, wat de onhebbelijkheden zijn van de ouders van verschillende stripauteurs of hoe geestig of hoe lastig de huisdieren van de dames en heren stripmakers zijn.
Eén ding hebben bijna alle autobiografische strips gemeen; gebrek aan diepgang. Meestal blijven de verhaaltjes hangen in nietszeggende aaneenschakelingen van doodgewone gebeurtenissen. De charme schuilt enkel in de ongegeneerde lichtvoetigheid en de humoristische en re-

lativerende benadering van de moeilijkheden van het leven van alledag. Het is net of de auteur tegen de lezer zegt: 'Kijk eens hoe klunzig ik me gedragen heb toen ik verliefd was.' Of: 'Grappig hè, zoals we allemaal een keer fan van een popmuzikant zijn geweest?' Of: 'Ik heb een hekel aan mijn werk. Stom dat ik het blijf doen.'
Het album *Kataplexie* is geen uitzondering. De verteller is onder de indruk van een schuine songtekst, komt in nostalgische sferen als hij weer in zijn kinderkamer komt en heeft moeilijkheden met een in huis gehaalde asielkat. Dit alles wordt neergezet in naïef ogende tekeningetjes die met lieve pasteltintjes zijn ingekleurd om nog maar eens het onschuldige karakter van alle verhaaltjes te onderstrepen. Erg charmant, maar niet verrassend.
Of de lezer wordt toegelaten in het leven van *Dumez* of van *Colonel Moutarde* valt overigens nergens uit het album af te leiden. Wie de tekenaar is en wie de scenarist ook niet. Dit maakt dat de verhalen minder intiem zijn dan die uit bij voorbeeld *Gleevers dagboek* of *Maaike's dagboekjes*. Anonieme onthullingen zijn immers minder interessant dan die waar een naam aan kleeft.

HW

Immondys 1: De breinbreker

Hulet
Glénat 2000
ISBN 90-6969-265-1
Prijs ƒ37,95 / Bfr.759
(56 pagina's, kleur, h.k.)

Please contact!
Ik, **Daniël Hulet**, ben
compleet de weg kwijt...
Ooit maakte ik *Farao*
(En voor het geld doe ik dat
nog steeds)
Maar tegenwoordig wil ik een
kunstenaar zijn...
Een poëet...
Ja zelfs een filosoof!
Dus is hier *Immondys*...
Ofwel: 'voorbij het
onmogelijke'
Da's een vrijbrief om volstrekte nonsens te debiteren...
Plaatjes vol hallucinaties...
Plaatjes op z'n kop...
Loze kreten als voice-over...
De lezer snapt er niks van.
Jonge kunstenaar ontmoet
depressieve tekenares.
Beiden ontvingen een kubus
(De breinbreker!)
Die brengt hen naar de
onderwereld en confronteert
hen met hun jeugdtrauma's...
Verder gebeurt er niks.
Ik klooi maar wat aan...
Sorry!

JM

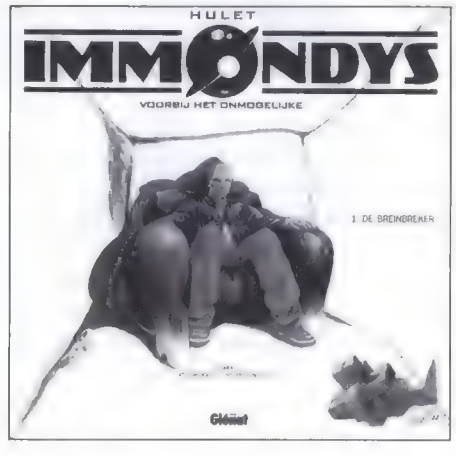

Moord en doodslag 1: Mandrill 1: Het meisje zonder geheugen

Baruti & Giroud
Arboris 2000
ISBN 90-343-2888-0
Prijs ƒ11,95 / Bfr.239
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Frankrijk. Een vijftiger-jarenzetting. Adrien Mandrill is een jonge advocaat die het met zijn opdrachten niet zo nauw neemt. Zijn huidige wilde gedrag heeft alles te maken met zijn werk in het Franse verzet gedurende de tweede Wereldoorlog. Door een briefje, waarop zijn naam prijkt, komen alle herinneringen aan zijn studie, zijn medestudenten en het werk in de Maquis met kracht terug. De notitie wordt gevonden op het lichaam van een getraumatiseerd meisje, dat met een kolossaal zwaard uit de 16e eeuw de buurt heeft onveilig gemaakt.
Een foto uit zijn studiejaar 1938 en een recente foto van het meisje leiden hem naar Le Havre. Daar stuit hij op een handel in gestolen goederen, waarbij een aantal oud-studiegenoten is betrokken. Wraakgevoelens van een van hen kost Mandrill bijna het leven.
Het verhaal heeft een redelijke opbouw, maar omdat scenarist **Frank Giroud** te veel acties in een verhaal van 46 pagina's wil proppen komt het geheel niet uit de verf. Het blijft bij aanzetten tot een gebeurtenis zonder dat er een bevredigende afronding komt. De hoofdpersonen blijven nog wat vaag en onbeschreven. Het verhaal zou aan waarde en helderheid hebben gewonnen als de schrijver de rust had genomen om elke relevante handeling tot op het bot te fileren. De tekeningen van **Barly Baruti** zijn realistisch met veel aandacht voor decors en mode uit de jaren vijftig. De tekenaar is bepaald geïnspireerd door **Vittorio Giardino**, tekenaar van *Max Fridman*.

RB

Moord en doodslag 2: Public Relations 1: De losse hand

Frisano & Maric
Arboris 2000
ISBN 90-343-2889-9
Prijs ƒ11,95 / Bfr.239
(48 pagina's, kleur, s.k.)

Frankrijk, vliegveld Orly. Een jonge blondine komt terug van een sollicitatiegesprek in Nice. Door een misverstand bij de bagagebalie krijgt zij een koffertje in handen waarin zich behalve een afgehakte hand een partij drugs bevindt. In overleg met een vriendin (brunette!) verbergt zij het valies in een stationskluis. De georganiseerde misdaad stelt alles in het werk om deze handel terug te krijgen. Ondertussen verplaatsen de omtrekkende bewegingen zich naar het zuiden van Frankrijk. De blondine heeft haar baan als PR-medewerkster van een bedrijf in Nice en duikt binnen de kortste tijd het bed in met een collega, die, hoe is het mogelijk, banden heeft met de drugsbende. Bang geworden door de druk die de bendeleden op haar uitoefenen brengt de brunette het koffertje met vervelende inhoud naar haar blonde vriendin. Ondertussen zit de heilige Hermandad niet stil. Een stel politieagenten houdt het tweetal in de gaten en slaat op het *moment suprême* hardhandig toe. De meisjes blijven, een illusie armer, ontgoocheld achter.
Het verhaal van **Raymond Maric** is flinterdun en barst van de stereotiepen. Dom blondje en dom brunetje opereren als kippen zonder kop en zoeken troost in de armen van brede knulllen. Gangsters acteren als Al Capone c.s. Gekker kan haast niet. Het is of de tijden van de ingekleurde fotoromans uit de zestiger jaren met dit stripwerk herleven. Dat wordt in de hand gewerkt door de wijze van tekenen; tekenaar **Thomas Frisano** gebruikt een techniek die lijkt op het inkleuren/beschilderen van foto's. Scenario en tekeningen zorgen samen voor een dieptepunt in de stripkunst. Dit kan echt niet. De stripliefhebber anno 2000 wil serieus genomen worden.

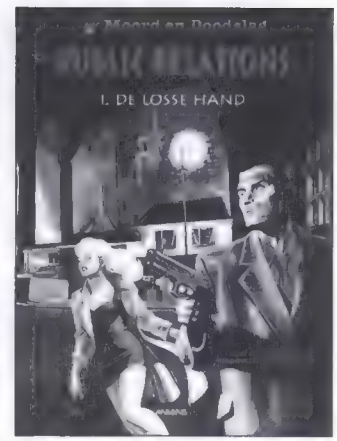

RB

ADVERTEREN IN STRIPSCHRIFT?
BEL
06-25 16 87 20

VIDEO/DVD

The Beatles: Yellow Submarine

MGM 1999
(±90 minuten, Alle leeftijden)

Na de successen van *A hard days night* en *Help!* lag een derde *Beatles*-bioscoopfilm voor de hand. De groep had echter geen zin en tijd om speciaal daarvoor nieuw materiaal te schrijven of langdurig met filmopnamen bezig te zijn. Manager **Brian Epstein** besloot daarom dat het volgende *Beatles*-filmproject een tekenfilm moest zijn, waarin bestaand *Beatles*-repertoire gebruikt werd. Er werden nummers van de voorgaande drie elpees geselecteerd, en *The Beatles* zelf werkten nog een paar afgevallen concepten van de *Sgt. Pepper*-sessies uit tot complete arrangementen. Beatle-producer **George Martin** componeerde en arrangeerde wat algemene achtergrondmuziek, en dat moest dan de soundtrack zijn van het nieuwste *Beatles*-bioscoopproject. **Lee Minoff** schreef een simpel plot, en de studio van T.V.C. London ging onder leiding van regisseur **George Dunning** aan het tekenen. Al vroeg in 1968 was de film klaar, maar om marketingtechnische redenen verscheen *Yellow Submarine* pas in januari 1969 in de bioscoop.

Dat beloofde allemaal niet veel goeds; dat moest haast wel een slap staaltje commerciële uitbuiting zijn - *The Beatles* als product. En hoewel dat laatste ontegenzeggelijk waar is, bleek het resultaat, tegen alle verwachtingen in, verbluffend.

Na vele jaren van (door juridische redenen veroorzaakte) onzichtbaarheid is de film recentelijk geheel gedigitaliseerd, geremasterd en uitgebreid, en opnieuw uitgebracht. Terecht! *Yellow Submarine* is namelijk een unieke animatiefilm, die ook na dertig jaar nog niets van zijn frisheid heeft verloren. En dat is bijzonder, want de film is onmiskenbaar een jaren-zestig-product. Maar het geheel is zo gefocust op de kleurrijkheid, de humor en de ongebreidelde fantasie van die periode, dat je zelfs het grondig achterhaalde axioma All You Need Is Love binnen het kader van de film zonder de bijna verplichte meewarigheid kunt accepteren.

De film vertelt het verhaal van *The Beatles* die Pepperland er weer bovenop helpen nadat dit onder de voet is gelopen door Blue Meanies, die alle kleur, vrolijkheid en vooral muziek hebben uitgebannen. Een flink deel van de film wordt besteed aan de reis (per onderzeeër) naar Pepperland langs uiteenlopende onderzeese gebieden met wonderlijke bewoners en gevaren.

Dit verhaal wordt min of meer verteld in de vorm van een reeks videoclips op *Beatles*-songs, omzoomd door maffe dialogen vol laconieke grapjes en citaten uit andere nummers uit het repertoire. Inmiddels trekt een continue stroom van bizarre landschappen en krankzinnige figuren voorbij, die zo inventief en origineel zijn, dat ze je tot het eind blijven verrassen. De animatie zelf is ook uniek: gebaseerd op Pop Art, hebben de makers een heel eigen animatievorm ontwikkeld, die enerzijds heel consequent oogt,

maar anderzijds zoveel verschillende technieken uit de kast trekt om uiteenlopende effecten te bereiken, dat je je ogen uitkijkt, zelfs na zoveel jaren beeldbarrages van televisie en videoclips.

Voeg daarbij de tijdloze *Beatles*-muziek (inclusief het uit de eerste release gesneden **John Lennon**-pareltje *Hey Bulldog*), en voor de fans nog een kort live-optreden van de Fab Four zelf als afsluiting van de film, en je hebt een lust voor oog en oor.

Nog steeds een meesterwerk.

!!!!! JL

South Park. Bigger, longer & uncut

Warner 2000
(±78 minuten, Alle leeftijden)

Het lijkt erop dat *Southpark* geen lang leven is beschoren - zoals alle hypes. De kijkcijfers van de tv-serie zijn in de VS al met 20% gedaald ten opzichte van het vorige seizoen en de koek lijkt nu al op. Wie meelift op mediahypes, moet snel scoren en daarom werd de filmversie van *Southpark* vlug uitgebracht. *Southpark* heeft twee soorten publiek: zij die het haten, en zij die er dol op zijn. Er zit niets tussenin, en dat maakt het recenseren van deze animatiereeks lastig. Wie *Southpark* objectief bekijkt, ziet een serie waarvan de animatie absoluut rampzalig is.

Bedenkers **Trey Parker** en **Matt Stone** maakten in hun studententijd een kort filmpje met alleen maar ongein. De amateuristische lulligheid die dat uitstraalde, is consequent volgehouden. In deze bioscoopversie zitten weliswaar wat *special effects*, maar alles beweegt zo plat als een *Sesamstraat*-filmpje. Overigens zijn de musicalachtige nummers wel dik in orde. De inwonertjes van Southpark en met name de kids lijken een soort 'Peanuts' van de 21e eeuw: grofgebekt, zonder enige moraal en heel erg schunnig. Als ze in de bioscoop een film zien voor 16 jaar en ouder en thuiskomen met flink wat schuttingtaal, komen hun ouders in opstand tegen het verval van de normen en waarden van hun kroost. De ruziënde volwassenen ontketenen een oorlog met Canada, waarbij de duivel en **Saddam Hoessein** ook zijdelings betrokken zijn. Toegegeven, *Southpark* is een absurde, idiote en daarom gedenkwaardige film voor zij die houden van dergelijke humor. Maar *Southpark* is ook een film die net zo gedenkwaardig is als bij voorbeeld *Fritz the Cat* (begin jaren zeventig) en *Beavis & Butthead do America* (midden jaren negentig). Ook die achteraf gedateerde animatiefilms worden alleen nog geprezen door de toenmalige fans. En dat lijkt me geen aanrader. Huren en terugbrengen, dus...

De DVD-versie (met teleurstellend weinig extra's) is dubbelzijdig beschreven. Kant A geeft de film weer in het standaardtelevisieformaat (4:3), kant B geeft de film weer in het oorspronkelijke bioscoopformaat (1,85:1).

!!!! PvC

De uitroeptekens staan voor de volgende waarde-oordelen:

!!!!!	grote klasse!
!!!!	goed
!!!	redelijk
!!	matig
!	slecht
...	abominabel

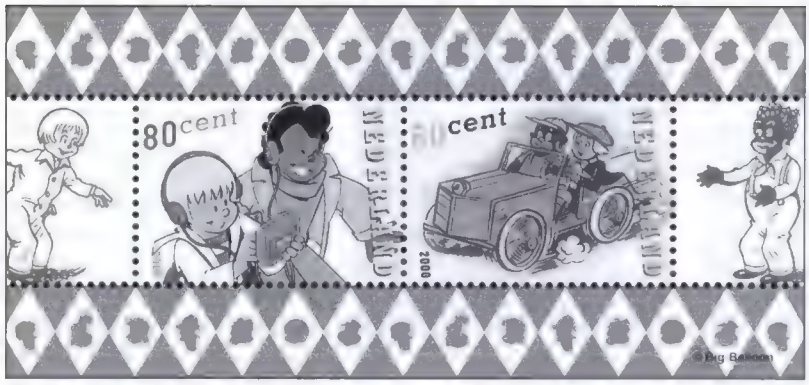

PTT stopt met stripzegels

De in september uitgebrachte *Sjors en Sjimmie*-postzegels zijn voorlopig de laatste stripzegels die PTT Post heeft uitgebracht. De posterij vindt dat het nu tijd wordt om de cartoonwereld te eren. Op 28 augustus 2001 verschijnt de eerste cartoonzegel, maar de PTT houdt nog geheim welke cartoonist met de eer mag gaan strijken.

In de afgelopen vijf jaar heeft PTT Post stripzegels uitgebracht van *Heer Bommel en Tom Poes*, *Suske & Wiske*, *Jan, Jans en de kinderen*, *Kuifje* en afgelopen september *Sjors en Sjimmie*. Tevens is er een zegel uitgekomen van *FC Knudde*, maar die schaart PTT Post niet onder de officiële stripzegels, omdat die als thema-zegel (voetbal) is uitgegeven. Ook bracht de PTT dit jaar nog speciale *Euro 2000*-voetbalzegels uit die door de inmiddels overleden striptekenaar **Raymond Reding** zijn ontworpen.

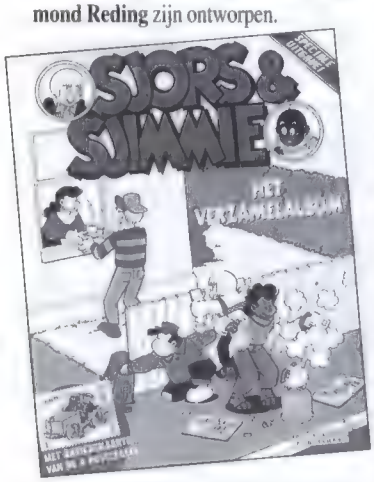

Aan een aardige reeks stripzegels is nu dus een abrupt einde gekomen. Geen *Asterix*, *Lucky Luke*, *Guust* of - van Nederlandse makelij - *Eric de Noorman*, *Kapitein Rob*, *Familie Doorzon*, *Franka*, *Heinz*, *Agent 327* of *Dirkjan*. Wat dat betreft laat de PTT de kans liggen om een echte traditie op te bouwen. Hopelijk komen ze nog tot inkeer en brengen ze naast een cartoonzegel gewoon weer stripzegels uit.

Ter gelegenheid van het verschijnen van de vier *Sjors en Sjimmie*-zegels (met daarbij twee velletjes en één postzegelboekje) bracht uitgeverij Big Balloon een speciaal stripboek uit van de twee belhamels. In *Sjors en Sjimmie: Het verzamelalbum* staat een korte geschiedenis van de strip, alsmede afleveringen van de oude meester **Frans Piët** en zijn meest succesvolle opvolgers *De Wiroja's*. Wat echter ongewis blijft, is de toekomst van *Sjors en Sjimmie*. Het zou toch een jammerlijke zaak zijn, wanneer er geen nieuwe verhalen meer verschijnen van zo'n populaire Nederlandse stripreeks. Volgens 'Wiroja' **Robert van der Kroft** denkt de uitgeverij nog na over een doorstart. Wellicht dat de *Sjors en Sjimmie*-film, die **Theo van Gogh** wil gaan maken, inspiratie geeft om de serie nieuw leven in te blazen. **Paul de Leeuw** speelt daarin de rol van Sjors en **Eric van Sauers**, eveneens cabaretier, neemt de rol van Sjimmie op zich.

RS

Prijzen Stripschap

Tijdens de afgelopen Stripdagen Den Bosch zijn weer diverse prijzen uitgedeeld. Op de avond voor de opening ontving **Michiel de Jong** de PTT Post Aanmoedigingsprijs van *f*2000 (±Bfr.-40.000). Zoals reeds bekend was werd de Stripschapprijs 2000 op zaterdag 23 september uitgereikt aan **Willem**. Zijn goede vriend en essayist **Rudy Kousbroek** was door Het Stripschap uitgenodigd om het beeldje te overhandigen.

Een dag later werden de prijzen voor de albums van het jaar 2000 uitgereikt. **Mark Hendriks** won met zijn twee *Tomoyo*-albums *Hong Kong love-story* en *Ikayaki* (Oog & Blik) de prijs in de categorie Oorspronkelijk Nederlands. Hij versloeg met zijn boeken de andere twee nominaties *De fijnproever* (**Guido van Driel**, Oog & Blik) en *Schlager* (**Hanco Kolk**, Harmonie). In de categorie Oorspronkelijk Buitenlands kwam **Christophe Blain** met zijn album *De snelheidsbegrenzer* (Dupuis) als winnaar uit de strijd. De overige vier genomineerde albums waren: *De bloedbruiloft* (**Hermann/Jean van Hamme**, Dupuis), *Tot ziens, Deleuze!* (**Martin tom Dieck/Jens Balzer**, Zet.El), *De avonturen van Hergé* (**Stanislas/Bocquet/Fromental**, Oog & Blik) en *Kapitein Scharlaken* (**Emmanuel Guibert/David B.**, Dupuis).

Gerard Leever ontving de prijs voor het beste jeugdalbum van het jaar. Leerlingen verkozen zijn bij uitgeverij Malmberg verschenen album *Oktoknopie 1* boven *Jerome K. Jerome Bloks 14: Een gekooid beest* (**Dodier**, Dupuis) en *De kleine Robbe 9: Dit is nog niks voor jou* (**Tome/Janry**, Dupuis).

De P. Hans Frankfurtherprijs (voor bijzondere verdiensten) ging dit jaar naar **Karin van Wylick**, werkzaam bij het Stripdocumentatiecentrum Rotterdam en redactielid van *Zozolala*.

RS

Heinz terug in Het Parool?

'Ik sluit niet uit dat *Heinz* toch weer een keer terugkeert. In dat geval zal *Sherman's Lagoon* moeten verdwijnen.' Dat zegt **Hans Hoekstra** van de redactie van *Het Parool*. De Amsterdamse krant zag in de Amerikaanse krantenstrips *Sherman's Lagoon* (**Jim Toomey**) en *Mutts* (**Patrick McDonnell**) in eerste instantie de opvolgers van *Peanuts* en *Heinz*. *Het Parool* wilde, nadat **Charles M. Schulz** begin dit jaar overleed, niet verder gaan met herdrukken van de *Peanuts*-strips. Een paar maanden later maakten **Windig & De Jong**, de makers van *Heinz*, bekend een punt achter Heinz te zetten.

'We merkten echter dat *Sherman's Lagoon* en *Mutts* toch iets te syndicaatachtig zijn', vertelt Hoekstra. 'Dat is niet negatief bedoeld, maar we misten langzamerhand een eigen Nederlandse toon.' Het dagblad koos er vervolgens voor om ook dagelijkse grappen van *Cowboy Henk* (**Kamagurka** en **Herr Seele**) te gaan publiceren, de strip die eerder in *Nieuwe Revu* stond. Ook liet het **Hanco Kolk** en **Peter de Wit** een nieuwe krantenstrip ontwikkelen. Dat is *Single* geworden, een gagstrip over drie alleenstaande jonge vrouwen. Voor deze strip moest *Mutts* het veld ruimen. Hoekstra en zijn collega's zoeken nu nog naar een andere Nederlandse of Nederlandstalige krantenstrip. Dat kan *Heinz* zijn, maar mag ook een nieuwe, verfrissende strip zijn, zo meldt hij.

RS

StripSter wil portal zijn

Wie op het internet zoekt naar informatie over Nederlandstalige smallpress- en auteursstrips, moet zeker even gaan kijken bij *StripSter.nl* Deze relatief jonge site (on-line sinds afgelopen zomer) stelt zich ten doel om uit te groeien tot een belangrijke portal voor het beeldverhaal. 'Het is onze ambitie om de centrale site te worden voor stripminnend Nederland en Vlaanderen', aldus initiatiefnemer **Henk Schouten**. Een zestal medewerkers beheert de website, die ruimte biedt aan strips, nieuws, recensies, auteursbiografieën en een discussieforum. Tekenaars die reeds een bijdrage leverden aan StripSter zijn **Bert van der Meij**, **Roy Spraakman**, **Mark Hendriks** en **Erik Wielaert**.

JM

Comic Strips

Comic Strips 1 van de in Londen wonende Duitse tekenaar **Andy** is een strip die met recht zo genoemd kan worden.

COWBOY HENK
KAMA & SEELE
BLADEREN VALLEN VAN DE BOMEN...
...OM IN DE LENTE TERUG TE GROEIEN.
BLEVEN ZE HANGEN
WERD HET NOOIT WINTER!
SHERMAN'S LAGOON
JIM TOOMEY
IK WIST NIET DAT JE EEN VLOEK KON UPLOADEN NAAR 'N COMPUTER
ALS JE MAAR EEN ANTIEKBEELDJE AANSLUIT KABEL HEBT
UPLOAD COMPLETE. LATEN WE EROP DUBBELKLIKKEN EN ZIEN WAT ER GEBEURT.
ROARRR!
HET IS NIET COMPATIBLE MET WINDOWS 98.
WE MOETEN DIE EIKEL DELETEN.
SINGLE
HANCO KOLK & PETER DE WIT
© ComicHouse Oosterbeek
Welke dokter heeft dienst vanavond?
Die ene die altijd huilt als hij klaarkomt
HIER MELDEN
We zijn met allemaal als jij, Stella
Dokter Goldstein
HIER MELDEN

In Zuid-Afrika zeggen ze 'strookies' en dat klopt precies voor deze productie. Het is een 3cm hoog en 42cm breed dun zwart/wit-boekje. Oblong tot in de 10e macht. Het is bijna een papieren filmpje. De stijl herinnert me aan het met paars krijt in één lijn getekende mannetje 'La ligna' dat al in de jaren '60 op de televisie was. Ook deze tekenaar werkte door het ontbreken van tekst heel internationaal. Ook doen de verhaaltjes van Andy mij denken aan de korte stomme filmpjes uit de jaren twintig. Andy kiest daarbij voor lieve humor met een bol mannetje in de hoofdrol.
Te verkrijgen voor $2 bij: Dachshund-Books, P.O. Box 8892, London SW15, Engeland

BD

Wim Bijmoer overleden

Vrijdag 29 september overleed de illustrator/decorontwerper **Wim Bijmoer**. Bijmoer werd bekend door de tekeningen die hij maakte bij teksten van **Annie M.G. Schmidt**. Hoofdzakelijk waren dit gedichten voor jong en oud, maar één keer maakten ze samen een strip. Dat was *Hendrik Haarklover*, die in *Het Parool* werd gepubliceerd. Ondanks dat Bijmoer zeker de kwaliteiten had om striptekenaar te worden, bleef het bij deze ene strip. In de Tweede Wereldoorlog dreigde dat even anders te lopen, toen hij bij de Toonder Studio's in dienst kwam, maar tijdens zijn korte periode daar, illustreerde hij alleen het boek *Schippers naast God*, geschreven door **Jan Gerhard Toonder**.
Kort na de oorlog ging hij bij *Het Parool* werken en daar kwam hij dus in contact met Schmidt, waar hij gedurende de jaren vijftig veel mee werkte. Ondanks dat hij in zijn verdere carrière veel zou ondernemen - hij ontwierp onder andere decors voor theater en televisie - is hij voor altijd, onlosmakelijk verbonden met de tekeningen die hij bij de versjes van Schmidt maakte. Maar ja, wat wil je als je het Schaap Veronica, Spin Sebastiaan, Dikkertje Dap en al die andere klassieke personages een gezicht hebt gegeven?

RvdN

Angoulême 2001

Van 25 tot 28 januari 2001 vindt de 28e editie van festival van Angoulême plaats. Voor het eerst in de geschiedenis is de president van het stripevenement een vrouw, namelijk **Florence Cestac**. Zij kreeg afgelopen januari de Grand Prix de la Ville Angoulême toegekend. Cestac wordt geëerd met een grote overzichtstentoonstelling en een speciale expositie rond haar jeugdstrip over de familie Déblok. Zelf heeft ze het affiche van de editie 2001 ontworpen.
Op het vermaarde stripfestival zijn verder exposities te zien over manga's, Zwitserse strips, **Bob** en **Johan de Moor** en **Yves Chaland**. Ook is er een tentoonstelling rond de thema's educatie en gezondheid, samengesteld met bijdragen van circa twintig Afrikaanse kunstenaars.
Andere opmerkelijke onderdelen zijn de viering van het 200e nummer van het Franse stripmagazine *L'Echo des Savanes* en een paviljoen waar strips op het internet getoond en besproken worden. Verder zijn er natuurlijk de vele prijsuitreikingen, beurzen, talentenjachten, signeersessies, lezingen en discussiefora.
Info: (+33)5-45978650, of via de site *www.bdangouleme.com*

RS

Zwaarste jongens

De Amerikaanse federale recherche FBI en de bekende stripheld Dick Tracy blijken elkaar gevonden te hebben in de bestrijding van zeer gevaarlijke misdadigers. In een aantal zondag-edities van de strip stonden in het najaar van 1999 in Dick Tracy-stijl getekende profielen van de door FBI meest gezochte criminelen. De striplezers werd opgeroepen goed naar de beschrijvingen te kijken en contact op te nemen met de FBI of de lokale politie indien ze over informatie beschikten. De tekeningen zijn gemaakt door **Dick Locher**, die tegenwoordig de creatie van de in 1985 overleden **Chester Gould** op zich neemt samen met scenarist/detectiveschrijver **Michael Kilian**.
Op de internetsite *www.fbi.gov* zijn deze tekeningen terug te vinden op de lijst van meest gezochte misdadigers. Vergeleken met deze drugshandelaars, moordenaars en overvallers zijn de Zware Jongens slechts kruimeldieven. De in ons land meest bekende misdadiger is de Saudische terroristenleider **Osama bin Laden**.

RS

Nieuw Mangamagazine · AniWay

Een nieuw tijdschrift voor de liefhebbers van 'anime, manga, games & J-pop wrapped with style' verscheen begin dit jaar onder de titel *AniWay*. Veel aandacht voor manga-series, films en games, inclusief een interessante dosis Japanse (pop)cultuur: fris uw kennis van het Japans eens op met de beginnerscursus en leer een goeie rijstbal maken! Losse nummers ƒ12,50 (±Bfr.250), jaarabonnement ƒ45 (±Bfr.900).
Overmaken op giro 8364477 t.n.v. AniWay te Veldhoven o.v.v. 'lidmaatschap AniWay' of 'nabestelling AniWay nummer 1'.

PvC

Miljoenensubsidie

Stripsubsidies in Nederland zijn leuk meegenomen, maar in Amerika praat men toch over heel andere bedragen. Zo kreeg **Ben Katchor** (auteur van *The Jew of New York*) in juni een toelage van een half miljoen dollar (oftewel ±ƒ1.250.000 / Bfr.25.000.000) toegekend door de MacArthur Foundation. Katchor is van plan om met dit geld te gaan experimenteren met animatie.

JM

Pokémon van nu

Pokémon, gids voor ouders is onmisbaar voor ouders van

kinderen in de schoolgaande leeftijd. Uitgeverij Elzenga vult een gat in de markt voor overbezorgde ouders die de hobby's van hun kroost niet meer kunnen bijhouden. In dit vlot geschreven boekwerkje legt auteur *Daan Remmerts de Vries* uit waar Pokémon vandaan komt en wat er allemaal achter zit. Remmerts de Vries voerde urenlange gesprekken met kinderen, speelde heel veel spellen en kan zichzelf nu Pokémon-deskundige noemen. Daan Remmerts de Vries, kinderboekschrijver, illustrator en beeldend kunstenaar, maakte samen met **Ted van Lieshout** het prentenboek *Mijn tuin, mijn tuin* en ontving in 1996 een Vlag en Wimpel voor de illustraties. Voor slechts ƒ12,95 (±Bfr.259) is *Pokémon, gids voor ouders* verkrijgbaar bij elke boekhandel en kiosk.

PvC

Stripmapje voor wandelaars

Het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal bracht onlangs een Frans-Nederlands mapje uit met alle stripmuren die in de stad te vinden zijn. Elke stripmuur heeft zijn eigen kaart met aanvullende informatie en locatiegegevens. Wel slordig dat de Nederlandse vertaling niet altijd juist is. Zelfs de reeks *Robbedoes & Kwabbernoot* wordt in het

mapje aangeduid als *Robbedoes en Fantasio*. En dat terwijl ze dit jaar een tentoonstelling van **André Franquin** in huis hadden...
Meer info: Belgisch Verkeersbureau voor de Ardennen en Brussel, Kennemerplein 3, 2011 MH Haarlem, telefoon (+31)(0)23-5344434 of 0900-2020107 (*f*1 per minuut), of via het internet: *www.belgie-toerisme.net*

PvC

Tante Leny Revisited

Vijfentwintig jaar na de overzichtstentoonstelling van *Tante Leny Presenteert* in het Lijnbaancentrum gaat dit indertijd trendsettende underground-stripblad eind dit jaar postuum op herhaling: in TENT. Centrum Beeldende Kunst Rotterdam vindt van 8 december 2000 tot en met 7 januari 2001 de expositie *Tante Leny exposeert weer* plaats. Deze tentoonstelling biedt een terugblik op het illustere verleden van het blad en schetst bovendien een beeld van de ontwikkeling die de tekenaars van toen hebben doorgemaakt. Er zal werk te zien zijn van onder meer **Peter Pontiac**, **Aart Clerckx**, **Evert Geradts**, **Peti Buchel**, **Bill Bodéwes**, **Joost Swarte** en de vorig jaar overleden **Mark Smeets**. Ook worden delen van de expositie uit 1975 gereconstrueerd en zijn de vijfentwintig nummers van het blad te zien die tussen 1971 en 1978 verschenen. **Joost Pollmann** is curator van *Tante Leny Exposeert Weer*.
In TENT is ook ruimte voor hedendaagse stripcultuur. Zo richt *Zone 5300* een deeltentoonstelling in die is gebaseerd op 'nieuwerwetse begrippen als interactief, internet en multimedia', en samenhangt met haar eigen nieuwe website. **Piet Schreuders**, initiatiefnemer van het stripblad *Furore*, grijpt de gelegenheid aan om het tienjarig jubileum van zijn blad te vieren met de presentatie van een nieuwe uitgave. Ook kunstenaar **Han Hoogerbrugge**, die veel werkt met animaties, zal een bijdrage leveren aan het geheel. Op de koop toe verschijnt er bij Oog & Blik een nieuwe editie van *Tante Leny Presenteert*.
Meer info: TENT. Centrum Beeldende Kunst, Witte de Withstraat 50, 3012 BR Rotterdam.
Telefoon (+31)(0)10-4135498, of via e-mail: *tent@cbk.rotter dam.nl*

JM

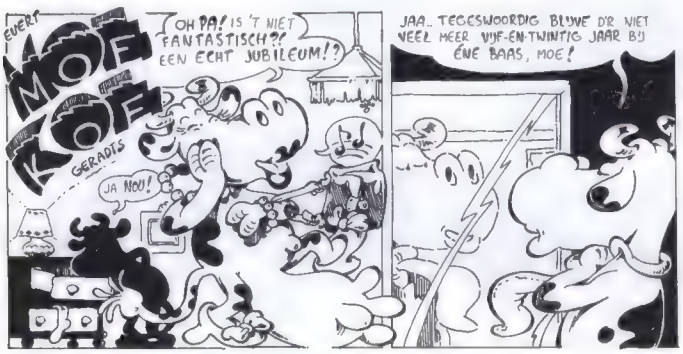
OH PA! IS 'T NIET FANTASTISCH?! EEN ECHT JUBILEUM!?
JA MOE!
JAA.. TEGENWOORDIG BLIJVE DR NIET VEEL MEER VIJF-EN-TWINTIG JAAR BIJ ÉNE BAAS, MOE!

Smartengeld Spawn

Striptekenaar **Todd McFarlane** moet een schadevergoeding van 24,5 miljoen dollar (±*f*61.250.000 / Bfr.1.225.000.000) betalen aan ijshockeyspeler **Tony Twist**, wiens naam is gekoppeld aan een crimineel in de bekende reeks *Spawn*. Dit smartengeld is deels gebaseerd op de inkomsten die McFarlane met *Spawn* vergaart. De uitgevers, die de rechtszaak in een eerder stadium hadden afgekocht, zijn er aanzienlijk beter vanaf gekomen.

JM

Franse stripsite

Stripliefhebbers op het internet kunnen sinds kort terecht bij *www.the-comics-world.net*, een Frans initiatief dat zich ten doel stelt om alle facetten van het beeldverhaal op het net te belichten. Verantwoordelijk is de organisatie MKM van **Philippe Fabre**, die voormalig redactiechef **Laurent Melikian** van striptijdschrift *Bo-Doï* bereid vond een journalistenteam te vormen. Hierin zitten **Olivier Maltret** (*Canal BD*), **Christian Marmonnier** (*Bo-Doï*, *Bachi-Bouzouk*), **Emmanuelle Mahoudeau** (*Bachi-Bouzouk*) en **Stéphane Malagnac** (*Pixel*). De door hen ingevulde homepage bevat doorverwijzingen naar *www.comics-daily.net* (nieuws), *www. comics-channel.net* (digitale tv-zender), *www. comics-boutique.net* (winkel), *www.comics-auction.net* (veiling) en *www.comics-club.net* (bezoekersclub). De praktijk leert dat de website overladen is met commerciële links.

JM

Crumb gecensureerd

Wie is er bang voor **Robert Crumb**? Vermoedelijk de organisatoren van het stripfestival in Angoulême, want hoewel Crumb gekozen was tot gelegenheidsdirecteur van het evenement, werd

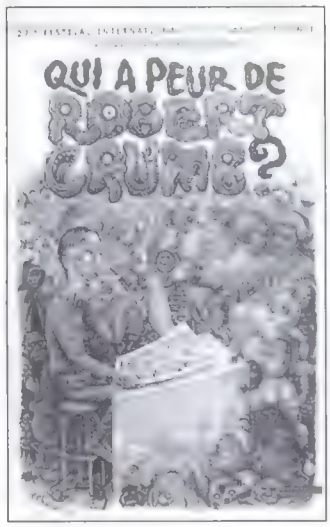

24 BEELDJES PER SECONDE

• **Jean Giraud** is momenteel bezig om zijn eerste computergeanimeerde film te maken: *Thru the Moebius strip*. De film, geschreven door **James Cox** (*Ferngully*, *The Rescuers down under*), wordt geregisseerd door **Frank Foster** (hoofd computeranimatie van *The Craft* en *Johnny Mnemonic*).

• **Matt Groening**, bedenker van *The Simpsons*, heeft een lange bioscoopfilm aangekondigd van de *all-american* familie. *The Simpsons* is na tien jaar de langst lopende sitcom op de Amerikaanse televisie.

• **Don Bluth** zit niet bij de pakken neer. Momenteel werkt hij als onafhankelijke studio (The Bluth Group) aan drie nieuwe projecten, waaronder een komisch vervolg op *Dragon's lair*. Als Bluth geen belangstelling wekt bij de grote filmdistributeurs, wil hij het internet in de toekomst gebruiken als distributiekanaal.

• De BBC-documentaire *Walking with dinosaurs* is de grote winnaar geworden van de Amerikaanse Emmy Awards voor animatie.

• **Stan Lee**'s stripproject voor de Amerikaanse jongensband *The Backstreet Boys*, komt met een tweewekelijkse internetaflevering. Deze vorm van internetamusement wordt hevig gesponsord en ondersteund door de uitgave van cd's, speelgoedpoppen en hamburgers van Burger King. Kijk op: *www.backstreetproject.com*

• Disney brengt in November in de VS de DVD uit van *Fantasia 2000*, tegelijkertijd met de 'oude' *Fantasia* met extra scènes: de oorspronkelijke pauze, een vertelstem en de destijds geschrapte episode *Clair de Lune*. Voor de ware fans verschijnt een driedelige box, inclusief een extra DVD met documentaire en veel nooit vertoonde filmfragmenten.

• Voor het lieve sommetje van 75 miljoen dollar wordt de Marvel-comic *Ghost Rider* verfilmd. Geen animatie, maar live-action van de makers van *Blade*.

• Er komt een nieuwe *Looney Tunes*-tekenfilm, geproduceerd door de Quincy Jones Media Group en Gerber Pictures. Werktitel: *Untitled Looney Tunes car project*.

• De televisie-tekenfilmserie *Batman Beyond* (elke zaterdagmiddag op RTL 4) wordt als basis gebruikt voor de nieuwste (en vijfde) *Batman*-film. De makers van de serie, **Paul Dini** en **Alan Burnett**, zijn gevraagd om het script te schrijven en op basis daarvan wordt besloten om de film daadwerkelijk te produceren. *Batman Beyond* speelt zich in de nabije toekomst af met een gepensioneerde Batman die een nieuwe leerling onder zijn hoede neemt.

• De legendarische animatieregisseur **Chuck Jones** zit op z'n 87e niet stil. Alhoewel hij aanvankelijk geen idee had van de technische mogelijkheden van het internet, zullen episodes van zijn character *Thomas T. Wolf* vanaf november op *www.wb.com* te zien zijn.

• De nieuwe film van Pixar (bekend van *Toy Story* en *A bugs life*) gaat *Monsters Inc.* heten. Er is weer een stevig blik acteurs opengetrokken, waaronder **Billy Cristal**, **John Goodman**, **Steve Buscemi** en **James Coburn**. Première in november 2001.

PvC

zijn festivalposter begin dit jaar niet of nauwelijks gebruikt ter promotie. Dat is zelfs de controversiële auteur **Vuillemin** niet overkomen. 'Ik denk dat de organisatoren ontstemd waren over een aantal kleine naakte figuurtjes en een zichtbare blote piemel op de poster', aldus Crumb tegen *The Comics Journal*. Volgens zijn vrouw zijn *the money people* verantwoordelijk voor deze vorm van censuur.

JM

Crash

Pijnlijk: op vrijdag 28 juli, enkele dagen nadat er in Parijs een Concorde was neergestort, publiceerde de gratis treinkrant *Metro* de wisselstrip *Mevrouw de heks* van **Alex Turk** waarin een flauwe grap wordt gemaakt over een vliegtuigcrash. Weinig meelevend, zou je zo zeggen. Daags na de pijnlijke grap schreef Turk een ingezonden brief: 'Deze strip heb ik vier weken geleden gemaakt, voordat ik op vakantie ging. Het is nooit mijn bedoeling geweest om met mijn strip mensen te kwetsen.' Netjes dat hij een excuusbrief schrijft, maar het blijft onbegrijpelijk dat de *Metro*-redactie heeft zitten slapen.

JM

Bommelbeelden verboekt

In 1961 richtte een aantal studenten van het Leidsch Studentencorps de jaarclub *Ollie B.* op. Zij bedachten in 1963 de stunt om een Bommel-beeld van klei aan te bieden aan de gemeente Den Bommel. Dat beeld kwam er ook en werd op 4 april 1964 onthuld. Naderhand raakte het standbeeldje definitief in verval. Een nieuwe groep enthousiastelingen, die in 1994 *Het Genootschap Heren van Stand* oprichtte, beijverde zich om een geheel nieuwe nabootsing van heer Bommel te laten maken, maar dan in brons. Ook dit plan slaagde en de onthulling van de sculptuur vond in Den Bommel (gemeente Oostflakkee) plaats op 24 mei 1997. Het afgedankte kleibeeld kreeg onderdak in de plaatselijke Ollie B. Bommel-school.

Beide verhalen worden uitgebreid uit de doeken gedaan in het boek *Tussen klei en brons. De geschiedenis van de twee Bommelbeelden te Den Bommel*. Auteur **Jan Cornelissen** tekende dit op, na een verzoek van de Marten Toonder Verzamelaarsclub (MTVC). Voor deze Toonder-vereniging schreef hij in 1998 ook al een verhaal over de geschiedenis van het pretpark Rommeldam. Het nieuwe boek is net als het onderzoek naar Rommeldam fraai verzorgd, maar wordt ontsierd door een stortvloed van details die alleen voor de echte Bommel-fanaat interessant zijn. Wie daar tussendoor kan kijken, vindt echter

nog een aantal leuke wetenswaardigheden. Zo blijken er naast de Bommel-plastieken nog twee beelden van Toonder-personages in Nederland te bestaan: één van Tom Poes en één van Bulle Bas. Dat van Tom Poes liet huisarts **G.J. Buth** in Den Bommel in 1965 vervaardigen en in zijn voortuin neerzetten. Buth wilde een tegenhanger voor het Bommel-beeld in zijn dorp. Het Tom Poes-beeldje staat inmiddels in Zeeland bij de zoon van de huisarts die in Serooskerke woont.

Het andere beeld, het bronzen Bulle Bas-beeld van Dordrecht, heeft niets met zijn Bommelen-evenknie te maken. De commissaris van Rommeldam in gegoten vorm werd door het politiepersoneel geschonken ter gelegenheid van de opening van het nieuwe politiebureau in 1964. Dit idee kwam van **Ad Breevaart**, toenmalig voorlichtingsambtenaar bij de Dordtse politie èn Bommelliefhebber. Hij benaderde de Toonder Studio's in Amsterdam met de vraag of zo'n beeld gemaakt mocht worden. Breevaart kreeg groen licht; het beeld van Bulle Bas bestaat nog steeds.

Tussen klei en brons. De geschiedenis van de twee Bommelbeelden te Den Bommel, door J. Cornelissen (1999, ISBN 90-804261-2-1, 96 pagina's, kleur, h.k.).

Meer info: MTVC, Strausslaan 205, 5011 KH Tilburg.

RS

Maritieme strip-expo

Van 16 december tot maar liefst 16 september 2001 loopt de tentoonstelling *Alle haaien! Striphelden op zee* in het Maritiem Museum Rotterdam. Er staan op deze expositie één cartoon- en elf striphelden centraal: de echte zeelieden Popeye, Kapitein Rob, Corto Maltese en Kappie, en de avonturiers Suske en Wiske, Asterix en Obelix, Franka, Thorgal, Kuifje en Douwe Dabbert. Op speelse wijze worden er met behulp van deze figuren allerlei vragen over het leven op zee beantwoord. Ook laat de tentoonstelling zien uit wat voor inspiratiebronnen tekenaars putten bij het uitwerken van de avonturen van hun geesteskinderen. Verder zijn er nog zo'n honderd albums van andere zeewaardige striphelden te bewonderen.

Op zaterdag 16 december is er een openingsmanifestatie met tekenfilms, levensechte optredens van striphelden, signeersessies, spelletjes en de voltrekking van het huwelijk tussen Popeye en Olijfje. De toegang op deze dag is gratis. De manifestatie duurt van 12-17 uur.

Maritiem Museum Rotterdam, Leuvehaven 1, Rotterdam. Openingstijden: dinsdag tot en met zaterdag 10-17 uur, zon- en feestdagen (behalve 1/1, 30/4 en 25/12) 11-17 uur. In juli en augustus ook op maandag open.

Info: telefoon (+31)(0)10-4132680, of via de site *www.mmph.nl*

RS

STAPELTJE SECUNDAIR

Franka Magazine 5

Heel veel Franka en nog meer Franka. **Henk Kuijpers**' eigen clubblad is een *must* voor fans, en dat voor slechts *f*7,50 (±Bfr.150), inclusief verzendkosten.

Inmiddels is zeker dat het magazine blijft verschijnen, dus voor nummers 6 t/m 10 kan men een abonnement nemen (kleuromslag en 18 pagina's zwart/wit-binnenwerk). Een abonnement voor de komende vijf nummers: maak *f*37,50 (±Bfr.750) over op giro 4574437 of bank 90.27.21.968 t.n.v. Franka BV, o.v.v. 'Franka Magazines 6 t/m 10'. De eerste 5 nummers zijn nog na te bestellen voor *f*30 (±Bfr.600), inclusief verzendkosten. Vermeld duidelijk wat u wilt bestellen. (PvC)

Info: Franka BV, Postbus 3, 7854 ZG Aalden.

Kippenvel-index 6: Amateurbladen

Initiatiefnemer **André Wijntjes** moet met al deze indexen nog eens een index van zijn eigen indexen gaan maken... Onlangs verscheen een index met een overzicht (op auteursnaam) van allerlei stripamateurbladen (*Coyote*, *Fresco*, *Striptuur*, *De Topeloeng* en *Yèch*). Wij vinden de index alvast niet zo handig: de opsomming en rangschikking van namen, bladen en formaten lijkt erg willekeurig en onleesbaar. En waarom staan bladen als *Iris*, *Incognito* en *Gag* er niet in? Tevens wordt een korte beschrijving van de bladen gemist. Wanneer verschenen ze? Wie gaf het uit? Hoeveel nummers verschenen er in totaal? Wijntjes geeft in zijn nieuwsbrief te kennen een index te willen maken van bijna 50 jaar *Donald Duck*! Dat kan niet goedgaan... Dergelijke omvangrijke database-projecten vereisen op z'n minst een geautomatiseerde aanpak in plaats van in elkaar geniete kopieën. Abonnementen: *f*18 (±Bfr.360), inclusief portokosten, voor 4 indexen per jaar, over te maken op giro 8312959 t.n.v. André Wijntjes, Rhoon. (PvC)

International Journey of Comic Art 99/2

Het is een tijdschrift, maar in de vorm van een stevig boekwerkje (250 pagina's!). *International Journal of Comic Art* verschijnt twee keer per jaar en wil serieuze, diepgravende artikelen bundelen over elk aspect van de negende kunst: stripalbums, krantenstrips, cartoons enzovoorts. In dit nummer onder andere aandacht voor strips in Rusland, strips in Slovenië, *the adulthood of contemporary comics* en een historische

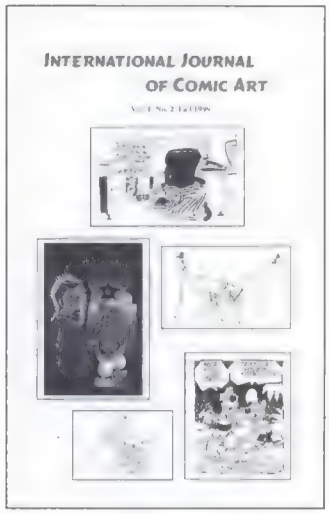

verkenning van commerciële strips. Geen lichte kost die makkelijk wegleest, maar vooral voor serieuze striplezers, bibliotheken en universiteiten. De bijdragen worden ingestuurd door een wereldwijd netwerk aan medewerkers en journalisten. De redactie, onder aanvoering van **John A. Lent**, staat open voor bijdragen. Een abonnement voor 1 jaar (2 nummers) kost $25. (PvC)
Info: 669 Ferne Blvd., Drexel Hill, PA 19026, Verenigde Staten.

REDDITION 34
Een nummer dat voor slechts 12 DM zéér de moeite waard is voor **René Goscinny**-fans. Deze editie is grotendeels gewijd aan zijn werk: *Asterix*, *Hoempapa*, *Iznogoedh* en diverse 'jeugdzonden' komen aan bod, rijk geïllustreerd met een aardig kleurenkatern met heel veel **Uderzo**-covers van *Pilote* en *Tintin*. (PvC)
Info: Heederbrook 4e, 25355 Barmstedt, Duitsland, of via e-mail: *edition.alfons@t-online.de*

ZOZOLALA 113
Interviews in dit nummer met **Daniel Hulet**, **Jim Woodring**, **Typex** en **Janko Bosch**. (JM)
Info: Postbus 344, 3720 AH Bilthoven, of via e-mail: *hvsoest@gpd.nl*

STRIPS IN EIGEN BEHEER

DEMO 1
Hogeschool Sint-Lukas te Brussel bracht onlangs het eerste nummer van *Demo* uit, een verzameling strips van de eerste lichting afgestudeerde studenten. Sint-Lukas startte in 1998 met de eerste volwaardige stripopleiding in Vlaanderen en *Demo* bundelt de resultaten. Zowaar een fraai en veelbelovend boekwerkje! De samenstelling lag in handen van **Johan de Moor**, **Pascal Lefèvre** en **Nix** en de uitgave werd verzorgd door Lombard. (PvC)

Meer info: Petra Goovaerts, Paleizenstraat 70, 1030 Brussel, België, telefoon (+32)(0)2-2501115, fax (+32)(0)2-2501111, of via e-mail aan *petra.goovaerts@sintlukas.be*

INCOGNITO-REEKS 3: DR. DIA
De Vlaming **Lode Devroe** is een groot liefhebber van biologie, ufologie en microgenetica, zo blijkt uit zijn bijdrage aan de *Incognito*-reeks. Dr. Dia onderzoekt kwallen, walvissen, sidderroggen en andere slijmerige wezens en overvoert de lezer tijdens haar avonturen met vakspecifiek geneuzel. De overvolle tekstballonnen belemmeren het lezen van de vier gebundelde korte verhalen, hetgeen nog wordt versterkt door de veel te volgetekende pagina's. Bovendien zijn de verhaaltjes vrij mager. Allemaal jammer, want Devroes atoomstijl oogt zonder meer professioneel. Vanaf dit deeltje verschijnen de uitgaven in de *Incognito*-reeks overigens op comic-formaat.
Het boekje is te bestellen door *f*12,25 (±Bfr.245) over te maken op giro 6193908 t.n.v. **Robin Schouten** te Zaandam o.v.v. 'Dr. Dia'. Een jaarabonnement kost *f*27,50 (±Bfr.550) voor vier boekjes. (JM)
Info: Bergblauwstraat 296, 1503 ML Zaandam, telefoon (+31)(0)75-6704371, of via e-mail: *incognito@comic.com*

LOS TRES
Drie makers - **Cristina Garcia Martin**, **Luis Mendo** en **Arjen Klinkenberg** - zijn en geven vorm aan *Los Tres*, een nieuw Nederlands onafhankelijk stripblad. Het trio koos voor een Spaanse naam, omdat Cristina en Luis oorspronkelijk uit Salamanca, Spanje komen. Zij wonen wel al jaren in Nederland.
Arjens roots liggen veel dichterbij: in Lelystad. Alle drie zijn ze voor hun broodwinning grafisch vormgever, wat ook te zien is in de mooie totaalverzorging van hun strips. Het concept voor het uitbrengen van hun eigen productie werd vorig jaar juli geboren. Het eerste

Flitsen

Brabants Dagblad **publiceert sinds eind juli** *De 7 provinciën*, **het meeste recente verhaal van** *Gilles de Geus*, **en** *Veronica Magazine* **startte er pas mee in oktober. Een beetje laat, want dat boek ligt allang in de winkel. Geen voor- maar een napublicatie dus. Krijgen de mecenassen van dit project (die vooraf financieel hun nek uitstaken) ook nog een paar centen van de opbrengst? ★ Het volgende** *Ambrosius*-**album van** Gideon Brugman **en** Orion Roos - *Krankenstein* - **is al in een vergevorderde fase. Er liggen al meer dan 33 pagina's getekend klaar. ★ In** *Stripschrift 328/329* **berichtten wij over het conflict tussen vijf tekenaars van** *De stripper* **en treinkrant** *Metro* **over het vervangen van hun wisselstrip door (op strips lijkende) advertenties. Die rel was inmiddels bijgelegd, aldus** *De stripper*. **Maar begin augustus was het opnieuw raak! Stripper-tekenaar** Alex Turk: **'Daar waren wij ook erg van geschrokken, maar het was gelukkig iets anders. De** *Metro*-**redactie kon de digitaal aangeleverde strip van** Michiel van de Vijver **niet goed openen, en aangezien Michiel op vakantie was, hebben ze besloten de strip te vervangen voor een advertentie. Voor een goed doel overigens.' ★ Schandalig dat het ons ontgaan is: het overlijden van** Antonio Hernandez Palacios **op 29 januari 2000. Hij maakte naam met de westernreeks** *MacCoy*, **die hij sinds 1974 tekende op scenario van** Gourmelen. **In deze serie, waarvan ruim twintig delen verschenen bij Dargaud, vervolmaakte Palacios de spaghettiwesternstijl die door** Hermann **en** Giraud **werd geïntroduceerd. De Spaanse tekenaar overleed op 79-jarige leeftijd aan een longontsteking in het Madrileense ziekenhuis waar hij werd behandeld wegens bloedarmoede. ★ De** *Thorgal*-**auteurs** Grzegorz Rosinski **en** Jean van Hamme **werken momenteel aan** *Western*, **een album dat in 2001 bij Lombard gaat verschijnen in de collectie** *Getekend*. **★ Voor hij overleed was striptekenaar** Will **begonnen aan het album** *L'Arbre des deux printemps*, **op scenario van** Miel. **Lombard brengt dit verhaal in het najaar uit, waarbij de pagina's zijn afgemaakt door een uitgebreide reeks beroemde collega's van Will, waaronder** François Walthèry, Jean Roba, Dany, Hermann, Regis Loisel, Marc Wasterlain, René Hausman, Frank Le Gall, André Geerts, Jean-Claude Mézières, Jean-Claude Fournier, Batem, Stephan Colman, Marc Hardy **en zijn eigen zoon** Eric Maltaite. **Wie kan zich een beter eresaluut wensen? ★** *Cori de scheepsjongen* **herleeft na de dood van** Bob de Moor, **want** Goux **gaat op scenario van** Stephen Desberg **een nieuw album tekenen, dat in oktober 2001 bij Casterman verschijnt. ★** François Boucq **is door zijn werk voor** *Blueberry 1900* **gewonnen voor het genre, want hij gaat nu een eigen western opstarten:** *Bounter*. **Het scenario komt uit de hoed van** Alejandro Jodorowsky. **★ De hoge productie van albums voor uitgeverij Talent lijkt tekenaar** Mitton **fataal te worden: hij worstelt met reuma in zijn rechterhand. ★** Franz **komt eind dit jaar met een achtste deel van zijn oude reeks** *Lester Cockney* **bij Lombard. ★ Topscenarist** Denis Lapière **werkt met de Spaanse tekenaar** Ruben Pellejero **(vroeger te bewonderen in de tijdschriften** *Titanic* **en** *Wordt Vervolgd*) **aan een** *Vrije Vlucht*-**album getiteld** *Un peu de fumée bleue*, **gepland voor eind dit jaar. ★** René Follet **gaat de omslagen tekenen van de (tekst)romans van** *Bob Morane*, **die door uitgeverij Ananke vanaf januari 2001 zullen worden uitgegeven. ★** Morris **werkt momenteel aan een nieuwe** *Lucky Luke*, **getiteld** *L'artiste peintre* **(hoe is het met uw Frans?), op scena-**

nummer verscheen in oktober 1999: een zwart/witkopie in een oplage van 55 stuks. Deze editie is uitverkocht, maar nog wel compleet te zien en te lezen op *www.lostres.n3.net*

In nummer 1 staat vanaf pagina 28 een jeugdervaring van Luis: zijn communie in Spanje (nog onder de strenge naweeën van **Franco**), waarin hij zijn eigen 'guernica' illustreert.

De indeling (*plank* in vormgeversjargon) voor de volgorde en het ritme - liefde-geweld-seks - wordt gedrieën bepaald. Ieder levert zijn eigen verhalen en ondanks de sterk verschillende stijlen kun je, zoals een lezer zei, in alle bijdragen het onderliggende zoeken naar de liefde zien. Het tweede nummer, in een oplage van 350 stuks, is prachtig gedrukt. (Het zouden geen ontwerpers zijn als de PMS-kleuren 4625u (sepia) in het binnenwerk samen met 232u (bijna magenta) voor de kaft niet vermeld waren in het colofon.) Hun **Chris Ware**-inspiratie vind ik terug in de hommage aan *American advertising* Postbus-51-stijl achterop het omslag.

Cristina, die in haar dagelijks leven web-ontwerpster bij een linkse omroepzuil in Hilversum is, maakte het eerste semi-autobiografische verhaal in een *mixed media*-techniek, waarbij ze met behulp van de computer fotografie, tekeningen en typografie combineert. Niet verwonderlijk dat zij graag filmscripts leest. Typografie, zo zegt zij, is de stem van de personages. Zij maakte van haar eigen handschrift een lettertype voor de strips. Ook Luis maakte zijn eigen tekstballonnen/dialogen en 'geschreven' letterfont en won in 1998

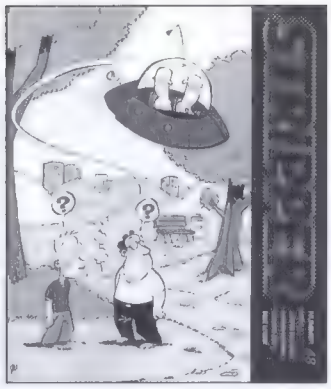

een scenario-wedstrijd met als prijs de productie van een korte film.

Eigenlijk verlang ik naar, maar mis ik soms die beweging in de verhalen. Wellicht zit dat 4D-aspect nog meer in het derde nummer van *Los Tres*. Dat komt eind 2000 uit, en is hopelijk direct ook live online beschikbaar.

Op dit moment is nummer 2 nog te koop voor *f*7,50 (±Bfr.150) bij de betere stripwinkel of - inclusief verrassingscadeautje - te bestellen als je *f*10 (±Bfr.200) overmaakt op giro 8523234 ten name van Los Tres, Amsterdam. (BD)

DE STRIPPER 46 EN 48

Nummer 46 met fijne strips, puzzels en een **Lee Towers**-prijsvraag! Verder met kleurenomslag en werk van onder anderen **Jan Dirk Barreveld** (bekend van *Metro*) **Reinder Dijkhuis**, **René Leisink** en **Michiel van de Vijver**. Inclusief hilarisch leuk mini-zomerboekje. (PvC)

Het gaat goed met het *Stripper*-collectief. Niet alleen publiceren vijf tekenaars een wisselstrip in treinkrant *Metro*, maar ook ziet het eigen blad er met elk nummer beter uit. Nummer 48 heeft een fraaie fullcolour omslag van **Jan Dirk Barreveld**. De beste bijdragen zijn van **Richard Bos** (*Leedvermaak*), **Jean-Marc van Tol** (*Lang & Gelukkig*) en **Roel Venderbosch** (*Koning Sex*) en de vreemde **Charles Guthrie**. Hun werk staat in schril contrast met het (zeer) jonge talent dat in het blad een kans krijgt en vervolgens door twee redactieleden 'gestript' wordt. Goede en beduidend minder goede stripmakers wisselen elkaar dus af in deze uitgave. (JM)

Info: Sumatrastraat 15, 6524 KJ Nijmegen, telefoon (+31)(0)24-3225239, of via e-mail aan *stripper@zipper.demon.nl*

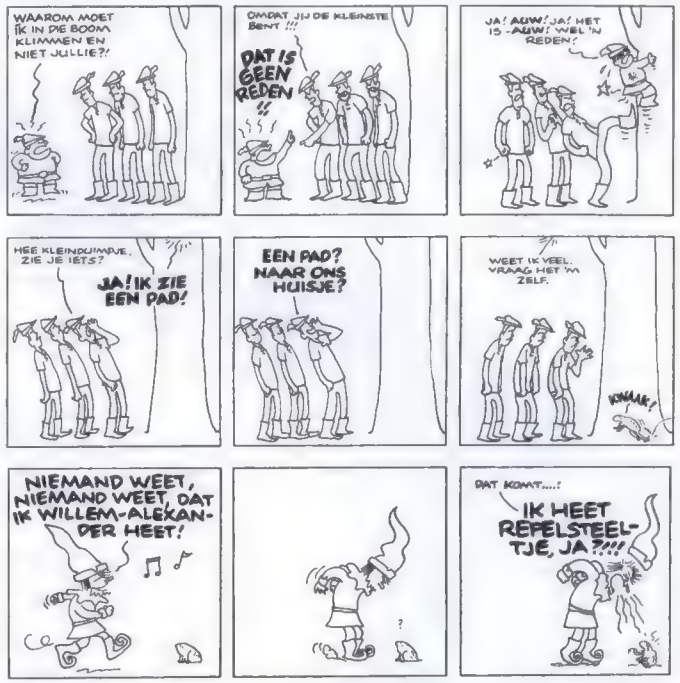
WAAROM MOET IK IN DE BOOM KLIMMEN EN NIET JULLIE?!
OMDAT JIJ DE KLEINSTE BENT !!!
DAT IS GEEN REDEN !!
JA! AUW! JA! HET IS -AUW!- WEL 'N REDEN!
HEE KLEINDUIMPJE, ZIE JE IETS?
JA! IK ZIE EEN PAD!
EEN PAD? NAAR ONS HUISJE?
WEET IK VEEL, VRAAG HET 'M ZELF.
KWAAK!
NIEMAND WEET, NIEMAND WEET, DAT IK WILLEM-ALEKANDER HEET!
DAT KOMT....!
IK HEET REPELSTEELTJE, JA?!!!

LANG & GELUKKIG VAN JEAN-MARC VAN TOL

rio van Bob de Groot, **ook bekend van** *Leonardo*. ★ **De Franse sportcartoonist** Siro (**pseudoniem van** Pierre Rollot), **onder meer werkzaam voor** *L'Equipe*, **is eind juni overleden op 86-jarige leeftijd.** ★ **Opvallende transfers:** *Yakari* **van Casterman naar Lombard,** Jacques Martin **van Lombard naar Casterman.** ★ **Op het internationaal postzegelfront verschenen er de laatste tijd strip- en cartoonzegels in België** (Kiekeboe), **Liechtenstein (Olympische sportcartoons) en Portugal** (*Snoopy/Peanuts*) ★ **In België weten ze wel raad met het eren van hun striphelden. In het Belgische Jette is een standbeeld onthuld van Bollie en Billie op het kruispunt van de Van Engeland- en de Heymboschlaan. De Vlaamse kustplaats Middelkerke onthulde een beeld van Lucky Luke. De kunstenaar** Luc Madou **maakte een plastiek van de 'lonesome cowboy' in gezelschap van Rataplan en Joe Dalton. Maar er stònd toch al een beeld van Lucky Luke bij onze zuiderburen? Jazeker, in april 1997 werd in Kortrijk een beeld van het geesteskind van Kortrijkenaar** Morris **neergezet. Helaas moeten we het in Nederland nog steeds doen met een paar Bommelbeelden.** ★ **Gratis krant** *Spits!* **heeft vier jonge striptekenaars van de Cartoonschool Amsterdam de ruimte gegeven om hun probeersels te plaatsen. Een goed initiatief, zolang het maar niet gratis is.** ★ **Op het Lezersfeest in de Centrale Bibliotheek in Rotterdam op 11 november was er volop aandacht voor het stripverhaal. Tekenaars als** Peter de Wit, Gummbah **en** Joost Swarte **werden geïnterviewd en hielden tekensessies. Hopelijk heeft Tilburger Gummbah de organisatie kunnen duidelijk maken dat hij geen Vlaamse cartoonist is, zoals het persbericht suggereerde.** ★ **Stripwinkel Het B-Gevaar uit Brussel heeft een soort aandelenconstructie bedacht voor zijn winkel. Wie tot januari 2001 exclusieve portfolio's koopt krijgt participatiebonnen die een stukje stripwinkel waard zijn. De 'aandelen' geven bepaalde privileges, bij voorbeeld bij de intekening op nieuwe uitgaven. De winkel heeft ambitieuze groeiplannen en wil op deze manier aan klantenbinding doen. Alleen de beursgang ontbreekt nog.** ★ **Er is nog hoop voor het stripverhaal. Uit het onderzoeksrapport** *Het opgroeiende merk* **van bureau Interview-NSS blijkt dat onder 15-18-jarigen stripboeken nog steeds tot belangrijke productgroepen horen.** ★ Guido van Driel **verlegt zijn grenzen. Hij maakt nu ook documentaires. Begin oktober was bij de VPRO een aflevering van het programma** *Waskracht!* **te zien. Hierin portretteerde Van Driel zijn vriend** Frank Laufer, **woonbootbewoner en wereldverbeteraar.** ★ **Het Stripschap heeft de plannen afgeblazen om een nieuwe stripreeks van Nederlandse makelij - de collectie** *Fata Morgana* **- op te zetten. Er zouden albums uitkomen van onder meer** Kees de Boer, Mars, Wasco **en** Adri van Kooten. ★ **De Vlaamse acteur** Tom van Landuyt **(momenteel te zien in de rol van Mark in de Joop van den Ende-productie** *RENT*) **zal de rol van Kuifje gaan spelen in de musical** Kuifje, De zonnetempel. **Niemand minder dan oud-musicalgediende** Henk Poort **zal de rol van kapitein Haddock spelen. De musical zal vanaf 15 september 2001 te zien zijn in de theaters.** ★ **Uitgeverij de Plaatjesmaker, het samenwerkingsverband tussen** Peter de Wit **en** Hanco Kolk, **deelde mee dat men stopt met de** *Pincetreeks*. **Het reeds verschenen deel 20 zal het laatste zijn, omdat de losse verkoop flink tegenvalt. Er wordt driftig gezocht naar geïnteresseerde uitgevers die het project kunnen overnemen.** ★ **Uitgeverij Dargaud maakte eind oktober bekend dat het promotiebudget voor het uitgebreid in de markt zetten van de reeks** *XIII* **in totaliteit zo'n slordige Bfr.150.000.000 (±*f*7.500.000) zal bedragen.**

AANSTORMEND GEWELD

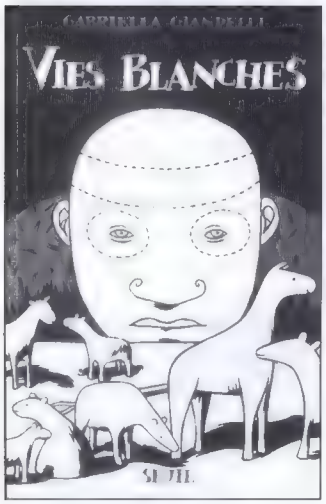

hebben gehad in hun leven, maar dat ze hun leven weer hebben opgenomen. Dat zou dan een contrast suggereren met Perry, die nog steeds vastzit. De Franse titel - *Vies blanches* - verwijst naar de ogenschijnlijk voorbeeldige levensloop van Perry, die voor zijn zus zorgt, en van Anna die voor haar kinderen zorgt. Maar ook Perry's drugs zijn wit en op de cover van de Franse editie heeft het personage van de alwetende verteller een witte huid. De Franse titel is dus heel ambigu. Al de opgesomde elementen maken van *Vies blanches* een meesterwerk en Giandelli's beste strip tot nog toe.

C'EST LUI, LÀ EN BAS, AVEC LE MANTEAU BEIGE ET L'ÉCHARPE ROUGE.
HO, DIS, T'AS QUELQUE CHOSE À MANGER POUR MOI ?
ÇA TE VA, DU LAIT ?
TOUT ME VA, J'AI RIEN PRIS À ME METTRE SOUS LA DENT AUJOURD'HUI.
QUE DOIS-JE FAIRE ? IL VAUT MIEUX QUE J'ATTENDE. OUI, JE VAIS FAIRE COMME S'IL NE S'ÉTAIT RIEN PASSÉ. DU CALME, PEUX, DU CALME.
JE ME DEMANDE SI JE VAIS ARRIVER À DORMIR CETTE NUIT. IL VAUT MIEUX QUE J'AILLE AU CINÉMA. JE VAIS MANGER UN TRUC ET J'IRAI À LA SÉANCE DE DIX HEURES.

Voor haar derde strip, *Anita* (Kappa Edizioni & Fréon, 1998), maakte ze enkel het scenario. Een andere interessante Italiaanse auteur, **Stefano Ricci**, schilderde het verhaal in dikke verflagen. Zijn stijl is bijzonder indrukwekkend en zijn originelen voor Anita zijn op diverse plaatsen in Europa tentoongesteld.

Het verhaal dat Giandelli heeft geschreven is ook intrigerend: een serveuse droomt van een roemvoller bestaan als kunstfotografe, en fotografeert de restjes op de borden als de klanten weer vertrokken zijn. Het is weer een alledaags, anekdotisch verhaal met ongewone kantjes, waarin eigenlijk nauwelijks iets gebeurt. Het probleem van dit boek is de combinatie van de grafische stijl van Ricci met het verhaal van Giandelli. Terwijl Giandelli's verhaal de troosteloosheid van een onopvallend leven oproept en een positieve evolutie hardnekkig ontkent, illustreert Ricci dat gegeven in zo'n indrukwekkende stijl, dat zelfs het meest troosteloze restaurantje een hemelse omgeving wordt. Daardoor schiet het boek zijn doel voorbij.

overgelaten. Het is dus heel goed mogelijk dat een andere lezer de oorzaak-gevolgverbanden in het verhaal wat anders reconstrueert dan ik hierboven heb gedaan. Anekdotisch getoonde en tekstarme stadswandelingen, werksituaties en avondjes uit worden afgewisseld met wat meer symbolische passages: die met de alwetende verteller. Dat personage loopt bijna onzichtbaar in het verhaal rond, weet alles over Perry tot zijn gedachten toe, voert wat symbolische handelingen uit waarvan het verband met het verhaal niet direct duidelijk is, maar gedraagt zich toch ook als een gewoon personage dat een hotelkamer bewoont en de bus neemt naar een andere stad. Dat maakt het personage bijzonder intrigerend, bijna zo intrigerend als hij zijn object Perry vindt. Beide boektitels, zowel de oorspronkelijke als de Franse, voegen interpretatiemogelijkheden aan het verhaal toe. De Italiaanse titel suggereert door de vrouwelijke vorm van *andate* dat minstens twee vrouwen, waarschijnlijk Anna en Alice, wel een moment van impasse

In deze rubriek laat de auteur zijn licht afwisselend schijnen op experimentele ontwikkelingen in de marge van het beeldverhaal en op vrij jonge auteurs van wie nog nauwelijks werk in het Nederlands is vertaald.

WAT IS ER NU ZO BIJZONDER AAN HAAR STRIPS? Giandelli's tekenstijl is intiem, kunstig en sympathiek, vooral in zwart/wit. Haar aandacht voor alledaagse stadsverhalen en haar gemeende interesse voor op het eerste gezicht onopvallende mensen steekt af tegen het grote avontuur dat de stripwereld nog steeds lijkt te beheersen.

EN NU PRAKTISCH! De Italiaanse strips zijn niet zo gemakkelijk te verkrijgen in Nederland of België, maar via een internetwinkel kan je altijd eens proberen. De Franse vertalingen moet een degelijke stripwinkel kunnen bestellen. *Anita* kan je rechtstreeks bij de uitgever kopen: Fréon, Darimonstraat 6-12, 1080 Brussel, België. Telefoon en fax: (+32)(0)2-4109858, of via e-mail: *denis@freon.org* Het album *Silent Blanket* kost circa 12 euro, *Vies Blanches* 9 euro en *Anita* 13,5 euro.

Yendor
STRIPWINKEL
Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel: 010 - 433 17 10
Fax: 010 - 411 38 54

TISTJEN DOP
strips en games
Patersstraat 96-B 2300 Turnhout
tel. (+32)(0)14/428829
e-mail: info@tistjendop.be
http://www.tistjendop.be

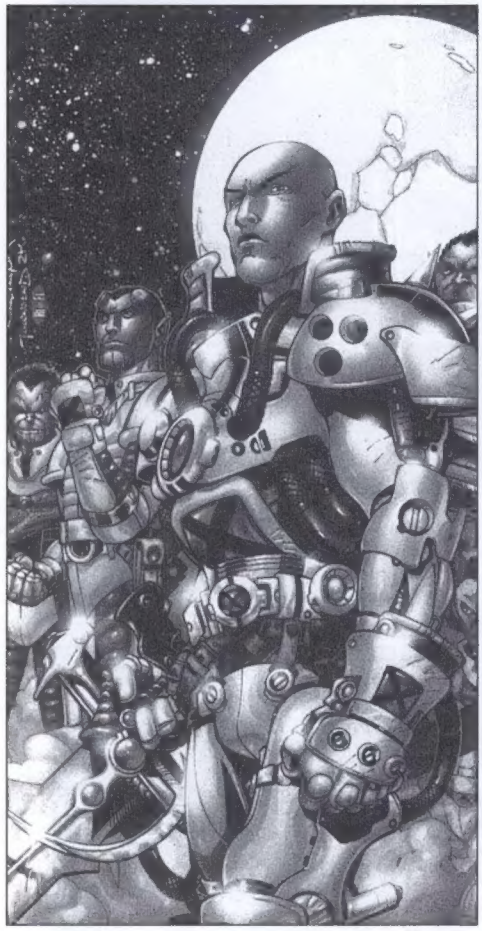

Boven, Batman sterft, acht maal.
***Links*, Claremont vertrekt bij *X-Men*.**
***Midden*, Zal de Joker Batman vermoorden?**
***Onder*, Straczynski nieuwe schrijver *Amazing Spider-Man*.**

Revolutie

De afgelopen weken vliegen de persberichten je om de oren. Stapels persberichten. De één met nog schokkender nieuws dan de ander. Sinds *Joe Quesada* is aangesteld als nieuwe hoofdredacteur bij Marvel Comics stapelen de veranderingen bij Amerika's grootste uitgeverij zich in een razend tempo op. Je zou haast van een revolutie kunnen spreken. Direct na zijn promotie had Quesada al aangegeven, dat de vlaggenschiptitels van Marvel zijn bijzondere aandacht zouden krijgen. Daarmee bedoelde hij de Spider-Man- en de X-Men-comics. En hij heeft zijn woord gehouden.

Het begon met het gerucht dat schrijver *Chris Claremont* zou zijn ontslagen. Claremont werd ongeveer een jaar geleden binnengehaald als de ultieme redder van de series X-Men en Uncanny X-Men. Al snel bleek dat zijn verhalen te ontoegankelijk waren en in geen enkel opzicht aantrekkelijk waren voor het publiek dat na het zien van de film X-Men ook wel eens een comic over dit groepje mutanten wilde lezen. Het gerucht bleek de waarheid. Quesada trok namelijk zijn conclusies en na onderling overleg werd besloten dat Claremont beide X-titels gaat verlaten. X-Men 109 en Uncanny X-Men 389 worden zijn laatste nummers, waarna *Scott Lobdell* vier maanden lang als interim-schrijver optreedt. Opvallend aan deze wisseling van de wacht is dat Claremont gewoon bij Marvel blijft. Hij heeft zelfs een exclusief contract getekend en zal aan minimaal twee series gaan werken. Geen slaande ruzie, geen onmiddellijk vertrek.

Onder Quesada is het Marvel van nu duidelijk niet meer het Marvel van toen. Hij voegt de daad bij het woord, kent praktisch alle tekenaars en schrijvers persoonlijk en weet van aanpakken. Dat werd eens temeer bewezen toen enkele weken na het nieuws over Claremonts vertrek bekend werd gemaakt wie zijn opvolger wordt. De keuze is gevallen op *Grant Morrison*, de schrijver van de Marvel-Knightsserie Marvel Boy. Morrison neemt vanaf halverwege 2001 het roer van één van de twee X-Men-series over. Wie de andere serie gaat schrijven, is nog niet bekend, maar ook dit nieuws zal niet lang op zich laten wachten. Onder het nieuwe regime moeten de twee series weer los van elkaar leesbaar worden. De nadruk komt te liggen op losstaande verhalen en niet langer op ingewikkelde verhalen die maand na maand van de ene naar de andere serie overspringen. Kort geleden was Morrison de man achter de DC-comic JLA, waar hij veel met vervolgverhalen werkte. Zou hij bij Marvel zijn leven kunnen beteren?

De stroom van verrassende persberichten was daarmee nog niet opgedroogd. Want zoals gezegd, ook de Spider-Man-series hadden extra aandacht nodig. Eerder dit jaar waren *Paul Jenkins* en *Mark Buckingham* al de nieuwe schrijver respectievelijk de nieuwe tekenaar van Peter Parker: Spider-Man geworden, maar Amazing Spider-Man werd nog altijd geschreven door *Howard Mackie*. Mackie lag onder vuur en gaf onlangs ook zelf toe dat hij alle verhalen die hij had willen vertellen inmiddels wel had verteld. Daarop werd besloten dat Mackie begin volgend jaar de serie gaat verlaten en Quesada verraste vriend en vijand toen hij aankondigde dat diens plaats wordt ingenomen door *J. Michael Straczynski*. Met de televisieserie Babylon 5 en de Image-comics Rising Stars en Midnight Nation op zijn cv is Straczynski uitgegroeid tot een uiterst populaire schrijver en het is de bedoeling dat hij samen met vaste tekenaar *John Romita Jr* Amazing Spider-Man weer nieuw leven inblaast. Bij Image heeft Straczynski echter carte blanche en bij Marvel zal de redactionele invloed een stuk sterker zijn. Zal het verschil merkbaar zijn?

Stunts

Grote uitgeverijen zijn nooit vies van een lekkere verkoopstunt. Themanummers, specials, crossovers; het is allemaal geoorloofd in de strijd om de verkoopcijfers. DC Comics komt aan het eind van het jaar met een bijzondere stunt: in het decembernummer van liefst acht verschillende series zal Batman sterven. Niet één keer, maar acht keer. En allemaal verteld vanuit het standpunt van telkens een andere bekende of minder bekende schurk. Zo vermoordt Batgirls-mentor Cain in Batgirl 11 zijn gehate tegenstander en wint de Penguin in Batman 586 een duel op leven en dood met Batman. Ook in Nightwing 52, Birds of Prey 26, Detective Comics 753, Robin 85, Batman: Gotham Knights 12 en Catwoman 89 legt Batman het loodje.

Zijn de verschillende schrijvers en tekenaars bij DC dan helemaal het spoor bijster? Nee, dat valt nog mee. Want natuurlijk sterft Batman niet echt. En zeker niet acht keer in één maand. Maar omdat elk van deze acht bijzondere comics vanuit het standpunt van een schurk wordt verteld, moeten die sterke verhalen met een aardig aantal schepjes zout worden genomen. Gestoorde aartsvijanden als Two-Face, de Joker en de Penguin zijn nu eenmaal niet bepaald betrouwbaar en het ligt voor de hand dat hun verhalen over hoe zij Batman hebben vermoord wellicht een tikkeltje zijn aangedikt. Op deze manier kan op elk van de acht hierboven genoemde comics met grote letters worden aangekondigd: 'This issue: Batman dies!' Een verkoopstunt die rechtstreeks uit het handboek komt.

Marvel Comics kan er ook wat van. In november kwam namelijk een eind aan de vijfdelige miniserie Sentry, van schrijver *Paul Jenkins* en tekenaar *Jae Lee*, maar daarmee is het verhaal blijkbaar nog niet af. Gedurende de maand december verschijnen nog eens vier Sentry-specials, waarin de hoofdpersonage te maken krijgt met de belangrijkste helden uit het Marvel-universum. Alle specials worden natuurlijk geschreven door Paul Jenkins (momenteel ook schrijver van Peter Parker: Spider-Man en Witchblade), maar Jae Lee neemt deze keer niet de tekeningen voor zijn rekening. Spider-Man/Sentry wordt getekend door *Rick Leonardi*, Fantastic Four/Sentry door *Phil Winslade*, Hulk/Sentry door *Bill Sienkiewicz* en X-Men/Sentry door *Mark Texeira*. Dit roept de logische vraag op waarom Sentry dan niet meteen als negendelige serie is opgezet. Ook hier is derhalve sprake van een verkoopstunt, zeker omdat op deze manier niet één keer maar vier keer de coverprijs van $2.99 kan worden geïnd.

Zoals wel vaker bij Marvel het geval is, blijkt dat tegenover deze twijfelachtige stunt ook een zeer interessante stunt staat. In dezelfde maand

door
OLAV BEEMER

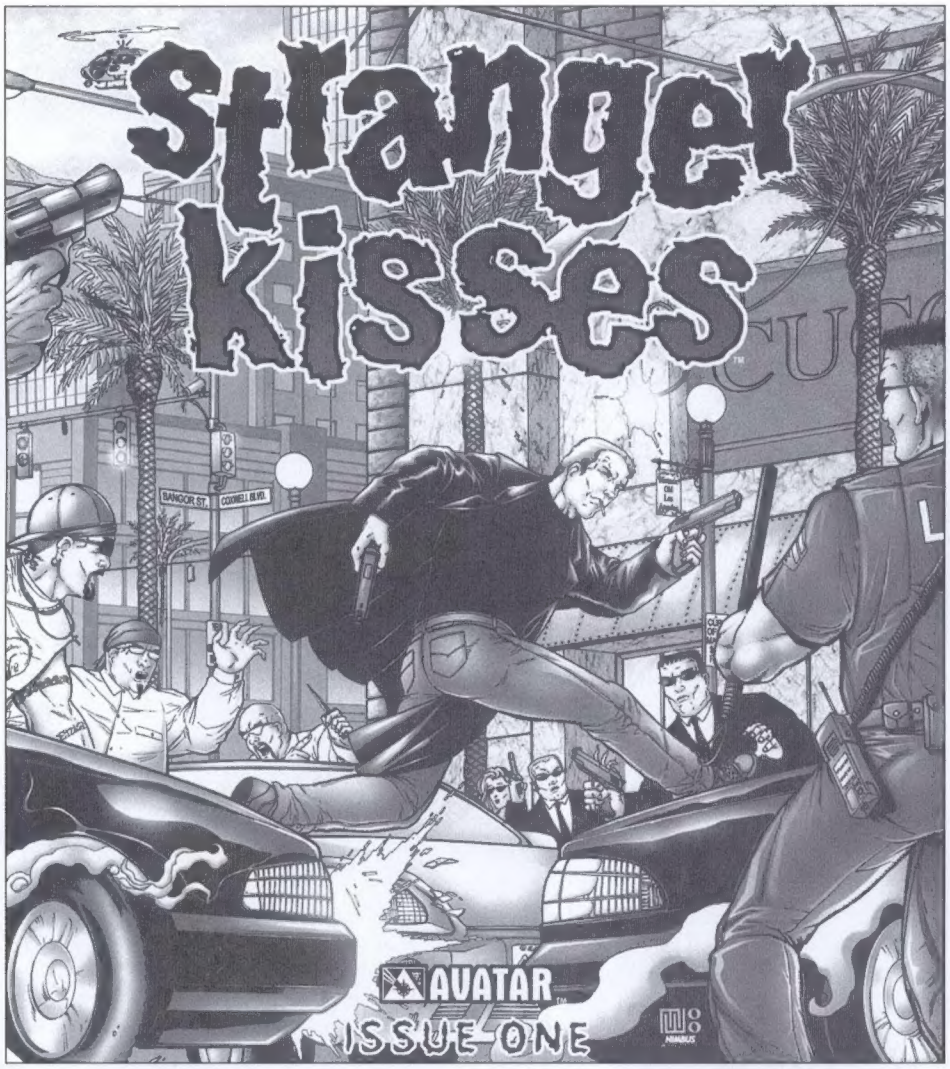

***Boven*, Liefst vier *Sentry*-specials. *Links*, *Stranger Kisses*: het bizarre vervolg.**

als de Sentry-specials verschijnt namelijk een andere, opvallende special. Het gaat hier om Killraven, een comic geschreven en getekend door *Joe Linser*, de man achter de uitermate populaire serie Dawn van uitgeverij Sirius. De comic verhaalt over Jonathan Raven, een personage dat halverwege de jaren zeventig in de serie Amazing Adventures opdook en het in het jaar 2020 tegen allerlei intergalactische tegenstanders moet opnemen. Linsner liep al een aantal jaar met het idee voor de special rond, maar pas na het afronden van zijn miniserie Dawn: The Return of the Goddess kon hij daadwerkelijk aan de slag. Killraven ligt eind december in de winkels en kost $2.99.

Flarden

Sommige dingen zie je niet aankomen. Een donderslag bij een heldere hemel. Kort geleden was het weer eens tijd voor zo'n bericht waarbij maar één reactie mogelijk is, namelijk: 'huh?' Op zijn eigen website kondigde *Brian Michael Bendis* namelijk plotsklaps aan dat hij met onmiddellijke ingang opstapt als schrijver van de comics Sam and Twitch en Hellspawn, allebei voor Todd McFarlane Productions bij Image. Omdat Bendis altijd ver vooruit werkt, zullen zijn afscheidsnummers Hellspawn 7 en Sam and Twitch 19 pas over enkele maanden verschijnen, maar dat maakt het nieuws niet minder verrassend. Bendis had halverwege de jaren negentig al wel naam voor zichzelf gemaakt met de comic AKA Goldfish voor uitgeverij Caliber, maar pas dankzij zijn werk voor Todd McFarlane Productions brak hij bij het grote publiek door. Inmiddels is hij uitgegroeid tot één van de meest gevraagde schrijvers van dit moment.

Bendis wil echter niet ingaan op de reden voor zijn vertrek. Als iemand dat zegt, is er meestal iets achter de schermen gebeurd, maar omdat Bendis verder elk commentaar weigert, is speculatie de enige optie. Wel is intussen duidelijk geworden dat Bendis wordt vervangen door *Steve Niles*, de schrijver van Spawn: The Dark Ages. Niles krijgt het daarmee opeens wel heel druk, want hij is sinds kort ook de schrijver van McFarlane's vlaggenschip Spawn. Hoewel hier nooit een officieel persbericht over is opgesteld, is schrijver *Brian Holguin* stilletjes via een achterdeur verdwenen en zijn plaats is door Niles ingenomen. Deze merkwaardige gang van zaken doet zonder meer afbreuk aan de reputatie die McFarlane de afgelopen jaren had opgebouwd.

McFarlane stond garant voor kwaliteit en stabiliteit, maar opeens is daar verandering in gekomen en het is nog maar afwachten wat de gevolgen zullen zijn.

Ook allerminst stabiel is het aantal series dat *Warren Ellis* per maand schrijft. Ellis heeft in een tijdsbestek van vijf jaar bij praktisch alle grote uitgeverijen tientallen verschillende series geschreven. Hij was de motor achter de vernieuwing van de Marvel-comics X-Force, X-Men en Generation X, schreef voor Image The Authority en trapt bij DC met zijn serie Transmetropolitan tegen heel wat heilige huisjes aan. In december geeft Avatar Press een nieuwe, driedelige miniserie van Ellis uit, genaamd Stranger Kisses. Zoals de titel al doet vermoeden, gaat het om een vervolg op Strange Kiss, de bizarre miniserie van eerder dit jaar. Ook nu worden de tekeningen verzorgd door de relatief onbekende *Mike Wolfer* en zal Ellis garant staan voor een bizar verhaal.

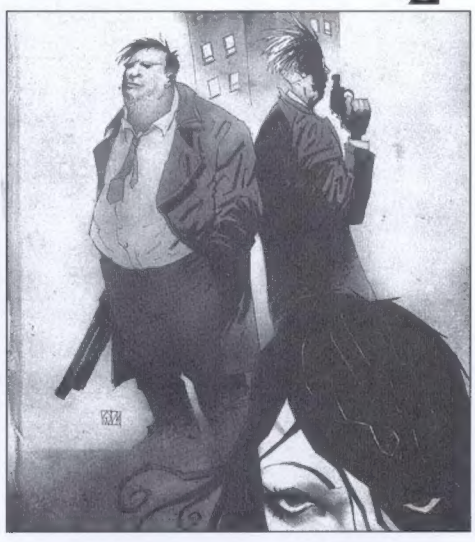

***Boven*, Linsners *Killraven*. *Rechts*, Bendis verlaat *Sam and Twitch*.**

CARL BARKS
© 1977 WARNER BROS. INC.